

(સચિત્ર) સરોવરની સુન્દરી. (સચિત્ર)

૧૨૩૭૬

સોફિયા માલીકિન્ની નવું
ક્રમન પ્રેક્ષકાનય ડાહર ગાડ નું નવું

વે શરી કીરકીવી બાવુ, મરથુને રમકાને છે જતા મરથુ તેને તાણે થતી
જુઓ પાનું ૦૩

છપાય છે - અભાગીની લક્ષ્મી .-

ૐકે
આર્ય બાળવિધવા

કેવી ભયંકર દુર્દશા થાય છે, તથા સમાજના
નવના અનાચારત પથે ઉતરે છે, એમું હૃદય
આમુની રેલ નેનાવશે સાથે એક લખ
|| શ્રી હથાળાતે પણ જરૂર પિંગળાનગે

સાહેબ

હિન્દુ સમાજના વિધાન
એ અણુપટતા નિરન્કર કેટલી
કાલ રણન તમારી આબોધાન
પતિના પુત્રો મળે છતાં નહ

સાહેબ
— શ્રી
સાહેબ

“પણ નુ કડે લાચાર નુ હુ કે મ્મી શને નથી,
જાહેન્મા નિના મહે લક્ષ્મી નથી શને નથી”
કન જ આના તી દીકાટ બીટો

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાક ૧૨૩૭૬ વર્ગાક

પુસ્તકનુ નામ ધ્વનિરોવરની સુદરશી

વિષય ૮-૩

—૩૬—

શ્રી સરસ્વત્યે નમઃ ।

સરોવરની સુન્દરી

—:વા:—

‘ગુલાબનું ફૂલ’

(ભાગ બીજો)

એક કાલ્પનિક હિસ્ટરી નવલકથા)

“ પુણ્ય ” તે

(સરોવરની રંગમાં જમ, વીણા-વેણી ઇત્યાદિના લેખક)

ઠક્કર હરીલાલ જીવજીલાન બુક્સલર
ઢાવર રોડ તારઓરીસની સામે-સુરત

સવાધીકાર પ્રકાશકને સ્વાધીન છે

આ

૧ સી

૪ સ ૧૯૨૫

પ્રત ૨૦૦૦

મૂલ્ય રૂ ૦-૧૨-૦

વિષયાનુક્રમ.

“પુરુષ-સુખ્યા ”

શિર્ષક

(૧)	“ એ કોણ ? ”
(૨)	“ સેવક ધમ ”
(૩)	“ એ આસુ ભરી યાદ ”
(૪)	“ દિવ્ય-સણુકાર ”
(૫)	“ સકટમાં સરયુ ”
(૬)	“ વનખાળા ”
(૭)	“ ખોદે તે પથ ”
(૮)	“ ડિટેક્ટીવ ભાનુ ”
(૯)	“ વારાગનાને ત્યા ”
(૧૦)	“ ભૂલનો ભોગ ”
(૧૧)	“ આચિતો ધા ”
(૧૨)	“ ખચાવ ”
(૧૩)	“ સરયુ સંગીત ”
(૧૪)	“ વારાગના કે વેશધારી ? ”
(૧૫)	“ કરણીનું ફળ ”
(૧૬)	“ ગુલાબનું ફૂલ ”
(૧૭)	“ છેવટના આસુ ”
(૧૮)	“ નસીબના ખેલ ”
(૧૯)	“ માનું બહાલ ”
(૨૦)	“ પવિત્ર મરોજ ”
(૨૧)	“ યોગીનીની આત્મકથા ”
(૨૨)	“ રુનેહીને ખાતર ”
(૨૩)	“ હું બહારવટીઓ કેમ થયો ? ”
(૨૪)	“ છેવટ અને હિપસહાર ”

પ્રસ્તાવના.

મહારે જે કંઈ કહેવાનું હતું, તે હું આ પુસ્તકના પ્રથમ ભાગમાં લખી ગયો છું છૂટા છવાયા હૃદયના બેએક બાકીના અને બેએક નવીન સ્પૃહેલાન્દ્રિયારો । આમા તો માત્ર જણાવીશ

દેવી સરસ્વતીને કહે મહારી આ અગીઆરની પુષ્પ-માળા ! પ્રથમ દશ પુષ્પ-માળા જેટલા પરિભ્રમ । સૌન્દર્ય અને માધુર્ય એમા છે કે નહિ કે એનો નિર્ણય આપને સોપુ છું પરંતુ એટલું તો ખરું । કે દિન દિન પ્રત્યેક લેખકની લેખની મોટા ભાગે સુધરતી જાય છે । જેમ બાળક । મોટું થતા ! બુદ્ધિમા ને વયમા વધતા । બોલવે, ચાલવે, અને પાવે પિવે કંઈક સમજી શકે થતું જાય છે

ડિટેક્ટીવ નવલકથાની ગણતરી સાહિત્યમા ભણે હોય ! કે ન હોય ! (ન હોય ! તો તે શા માટે ? એ ધક્કર જાણે ।) પરંતુ આવી નવલકથાઓ ગુજર-સાહિત્યના ઐશ્વર્યમા હીલુપ તો નથી જ લગાડતી, એ તો ચોક્કસ પછી ભણે । સાહિત્યકારો એમ માને । કે આ પ્રકારની નવલકથાઓ સાહિત્યના ક્ષેત્રમા કશી સુંદર વૃદ્ધિ નથી કરી શકતી । પ્રત્યેકના અભિપ્રાય ને માન્યતા પ્રત્યેકને મુબારક ! સાહિત્યનું ક્ષેત્ર ખેડવા સર્વ સાહિત્યકારો સ્વતંત્ર !

આ પ્રકારની નવલકથાને ડિટેક્ટીવ નવલકથા કહેવી કે કેમ ! એ પણ મહારે માટે તો એક જબીર પ્રશ્ન છે નામ અને માફે આલેખાયું કામ જેતા કોઈ એને હિ નવલકથા નજ કહે હુયે નથી કહેતો ખરું જેતા એક કાર્પનિક અને સર્વ સાધારણ સામાજિક કથા છે જતા સૌને આને ઉપર ડિટેક્ટીવ શબ્દ લખેલો જોઈએ છે તો આમા તે પણ છે

જનસમાજ મહારી આજળની કૃતિઓની માફક આ કૃતિને પણ ઉત્સાહપૂર્વક વધાવી લેશે, તો ઈશ્વરકૃપાએ હું આથીયે સગીન કૃતિઓ વાચક સમક્ષ ધરવા શક્તિમાન થઈશ

પ્રેમો ! મહારી એ શુભાશિષાયા પાર પાડે ! એજ પ્રાર્થના

સ વત્ ૧૯૮૧

—માવણ—

શ્રી કૃષ્ણજયન્તિ-જન્માષ્ટમી

અવધીય-સાહિત્યસેવક,
અમનલાલ હીરાલાલ બક્ષી "પુષ્પ."
વાલીકૃષ્ણા આ પગથીઆ શેરી—સુરત

શ્રી
“સમર્પણ.”

વડીલતુલ્ય વદનીય —

રા. રા. યુનીલાલ ભાઈદાસ ભડારી.

સુરત

આપનો મહારા તરફનો અવર્ણનીય પ્રેમ !

સમયો સમયની યોગ્ય સલાહ ! અને સહાનુભૂતિ !
અકલ્પિત ઉત્તેજન ! તથા લીધેલ અનન્ય સતત પરિશ્રમ !
માયા મમતા તેમજ નિ સ્વાર્થતા !

આટઆટલા આભારોથી દબાયલો ! અને તમે
પ્રતિ અનેરી રીતેજ આકર્ષાયલો એવો હું આ એક
અલ્પકૃતિ મહારી ન્હાનકડી

“ પવિત્ર ચાહ ”

તમારા ચરણોમા ધરી આજે કાઈકાશે કૃતકૃત્ય થાઉ હું,
અને સદા સર્વદા તમારા સ્નેહ ! સહાનુભૂતિ ! અને
સુસલાહનીજ આશા રાખુ હું

સમર્પનાર તમારો —

નમ્ર વિનીત બાલક “ ગમન ”

સરોવરની સુન્દરી

—વા—

“ગુલાબનું ફૂલ.”

(ભાગ બીજો)

પુષ્પ:-૧૬.

“સાહસ અને પસ્તાવો !”

વિચારો દિનની નારી નકામો નોળને મારી,
પત્રી પસ્તાઈને રોધ નહીં સાહસ કરો કોઈ

રે ! પન્નાવો વિપુલ ઝરણુ મર્ગથી ઉતર્યું છે,
પાપી તેમા ડૂબકી દઈને પૂણ્યશાળી બને છે

કલાપી

હૈં ગમ્ ! ઓ ગમ્ ! સરોજ ગમ્ ! ” બહા-
દુર બહારવટીઆ ગુલામસિંહના મુખમાથી
આગુવાજ્જ શ દો બહુ પરી ગયા

મંથરાત્રિની ભયાનક શાન્તિમા સરિતાના
ગભીર જળમા એક જમરજસ્ત ધમાકો થયો.

નિઃકલકીત સરોજ ! સરોવરની સુન્દરી ! પતિની આખમા બંધ કીની દરતા અગાઉ પોતાની નિર્દોષતાની પ્રતીતી દેવા એ પ્રભુના દરબારમાં પહોંચી ગઇ શુભાશ્વસિહ એ તણાની દેરીને ફાટી આપે જોઇ રહ્યો તેની આમોમથી અવિરામ અશ્રુપ્રવાહ વહી ગયો હતો શકનો કીડો મગજમાંથી નીકળી જતા તેને જગત આપુ અષકારમય ભામતુ હતુ સરોજના આ અણુધાર્યા સાહસે તેનું પાગલ હૃદય કોઇ પણ જનના એક દ્રઢ વિચાર વિના ધૂમી રહ્યું હતું

“ સરોજ ! સ્વર્ગીય દેવી ! મહેને માફ કરજો હું આધોળા ત્હારા પવિત્ર અને નિર્દોષ ચારિત્ર્યમા શકા કરતા જરૂર ભૂલ્યો છું ત્હારા આટલા અને આવા વિશાળ દયાળુ દીક્ષને જાણુવા હું અરેખ્ય અશકિતમાન નિવડ્યો હાય ! ત્હારી એ બાળકી સરયુ ! ‘ બા કયા ગઇ ? ’ પૂછશે, ત્યાં હું તેને શી જવાબ દઇશ ?

શકીત-હૃદયના માનવો કરતા ન કાઇં વિચારતા,
સાહસ કર્તા પૂઠે નમમા શીદ આસુ સારતા ?
હૈયાપુટા ! નિર્દય જીવો ! પહેલા દયાને ત્યાગતા,
હીરો શુભાવી હાથથી પાછો પછીથી માગતા

અરેખર !

જીવતા ન જેના સદ્ગુણો દુનિયાથી સભાગય છે
તેનીજ મૂલે ખોટ ધરમા ફેટલી ? સમન્વય છે
દોળાયલા દૂધની ઉપર અફસોસ ! હાય ! કરાય છે,
રાડ્યા પછી દુનિયા ! બધાને કેમ ડાંપણ થાય છે ?

હું જ મૂર્ખ, કે મહે તેનું કહ્યું ન માન્યું .

- આસુ ભરેલી આખ ! કરણુલાપથી હૈયુ મર્યું,
તેં જોઈ પણ નહિ હાય ! પથરનું હૃદય આ પીગલ્યુ
નિર્દોષતાની ખાતરી નિર્દય હૃદયને થઈ નહિ,
એ પાપીણી શકા ! પ્રભુ ! મહારા હૃદયથી ગઈ નહિ

નકકી મહાર પવિત્ર હૃદય પથરાઈ ગયું, અને તેનેજ લઈને આ વિમા-
નવાનુ થયું ક્ષમા કર ! ક્ષમા કર ! ઝો દેવી ! જો હું ભૂલ્યો હોઉં !
તો જીવગીત આ પહેલીજ વાર ! અને તેને માટે મને તારા સદાના
વિયોગની ભયકર શિક્ષા પણ થઈ ગઈ છે છતાં પણ એ ભૂલને માટે
ઝો દયાળુ દેવી ! તારી અને એ દયાળુ પ્રભુની એકસરખી અત કમળથી
મારી ચાહુ છું અરેરે ! આ અભાગીએ તને મદન અન્યાય આપ્યો છે

ભયકર ભૂલ છે મહારી તને અન્યાય આપ્યો છે,
સતી ! અતરધ્વનીને મ્હે અભાગીએ ઉથાપ્યો છે
અહા ! કુદરતતણી શિક્ષા જીવનભર ચાહ આ રેશે,
હવેથી જીવગીત “ જોઈને ચાલો ” સદા કેશે

અકસોસ ! મ્હે શું કયું ?

સાહસ અવિચારી બની ! જે માનવીથી કરાય છે,
તેની દશા પાછળ પછી મહારી પ્રમાણે થાય છે
આખો વિષેથી આસુની ધારા ફૂટી ઉભરાય છે,
“ અવિચારી પગલુ કયા મર્યું ? ” કહી આપડા પડતાય છે

સમય અને શક્તિ ઉપર પ્રથમ પિયારો ખૂમ !
તે પછી સાહસ ખેડવા ! માનવ ! પગલુ મૂક ”

પત્નીના આપવાતના કારી ઘાએ પીડાતો પવિત્ર ગૃહારવધીઓ
પ્રભુને નમ્યો નીચે નહેતી સરિતાના પ્રવાહ પ્રતિ તેણે એક નજર
નાખી થોડી વાર જોઈ રહ્યા પછી પુન તે બોલ્યો

“હૃદયને તાપ એમને એમ હોનવાય ! એમ નથી લાગતું હા
સામજો ! એજ ! એજ સાદ ! મંદુરો કંઠે ગહારી સરોજ મહેને
પોતાની પાસે બોલાવે છે ચાલ

જગતમા જીવ જે જન્મ્યા બધા તે ચાલનાના છે,
કરેલા કમના સંકુને હિમાબો આલનાના છે
અગર મેહી ! અગર શત્રુ ! ત્યાહા ભેગા થનાના છે,
શુભાશુભ કમના નડવા નીકા ફળ આપનાના છે

અને તેમાનો હુએ એક હોઈશ મહાને પણ એ પ્રભુને ઘેર
ન્યાય થરો હીસાગ પૂછારો અને તે વખતે

ધર્મી થનાના ખૂશ જ્યારે પોક પાપી મૂકશે,
હચી ગણ્યાતી ગરદનેા પણ એ જગ્યાએ ઝૂકશે
જગ ! પૂજ્યવન્તાને ચઢાતી પુષ્પ મગતા પૂજશે,
પણ પાપીના મુડા ઉપર સૌ યુ કહીને થૂકશે

અને હુ પણ એ દગબારમા ચુનાદો સામગીને ચોધાર આસુએ
ઝડી પડીશ

અહા ! નિર્દોષ નારીને અતિ અન્યાય મહે આપ્યો,
મખી ધરમા અમાગીએ મગગતો કાપડો આપ્યો
શુભાવ્યુ રત્ન મૂર્ખાએ હવે પસ્તાડે છુ પૂરો,
તપનાઓ અધ શકાએ ! વીરાઓ ! વડેમ છે જૂરો

દેવી ! દેવી ! મ્હારી સરોજ ! મ્હારા હૃદયના ઉમરાઓ હવે હું
ક્યા ? ક્યા પાસે ફાલવીશ ? ત્હારા વિના સ્થાન લાગતા સરોવરને ! ધરને !
અને મસારને હું ત્હારી ખોટ શી રીતે પૂરી પાડીશ ? દેવી ! દયા કર !

ભૂલેલા જીવને માટે દયા શિક્ષણ મ્હોટી છે,

મતી ! મુધાગવા માટે ક્ષમા એ શ્રેષ્ઠ સોટી છે

ઉભી ગ્હે ! હું પણ આનું છું

અપમાદી હું ! અરજ દયાની ! ત્હારી પાસે લાવું છું,

ભૂનમા કરેલી ભૂલને પસ્તાઈ ઘોવા આનું છું.

સાહસ અવિચાર્યું અરેરે ! હાય ! કરતા થઈ ગયું,

સુરદાસ તુલસીદાસને પણ ભાન પાડીથી થયું,

તો પછી હું પણ તેવોજ એક પામર મનુષ્ય છું

ઉભી રે' સ્વર્ગમા દેવી ! હવે તુજ પાસ આનું છું,

જગતના જીવને છે'તો હન્ય-સંદેશ કાંવું છું

નહિ જો હોય પસ્તાવું વિચારીને કદમ ભરજો,

કદી શકીન-હૃદય ! સાહસ અવિચાર્યું નહિ કરજો "

ગુનામસિદ્ધ પન્થાઓ વગર વિચાર્યું સાહમ એટલેજ પસ્તાવાનું
પગથીઉ

ગુનામસિદ્ધ આ છેવટના શબ્દો બોલી સરોજનો આઘાત ન
મહન થવાથી પાગલ બની સરિતાના ગભીર જળમા પ્રિયાની પૂઠે
પડવા નીચો નબ્બો ! એકજ પગ ! અને એક ચમત્કાર બન્યો સાહસ
કરવા તત્પર બનેલા ભૂગારને પાડીથી કોઇએ પકડી લીધો

પુષ્પ:-રજી

“સેવકધર્મ” । ”

ચઢતી ઉપર ચાળીસને પડતી ઉપર એકે નહિ,
સસારમા શ્રીહીનને કોઈ કદી દેખે નહિ
સકટ વિષે સ્વાર્થી સગાઓની પરીક્ષા ચાલ છે
આપ તીકાળે આપણુ છે કોણુ? તે સમગ્રય છે

બીજી માનો કે ન માનો એ તમારી મુન્સરી
ઉપર છે, પરંતુ એટલુ તો અવશ્ય જાણુજો
કે પ્રભુ કોઈનો ગયો નથી, જતો નથી અને
જવાનો પણ નથી એ સર્વવ્યાપી વિશ્વેશ્વર
સદાસર્વદા સમ્રટમા સપડાયલા સજ્જનોને દુર્જનોના હાથમાંથી
ળચાવી લે છે

દુર્જનોને મારવા ને સજ્જનોને તારવા,
અવતાર લે છે શ્રીહરી ! નિજ ભક્તને ઉદ્ધારવા
પરંતુ તે ક્યારે? ક્યા? અને કયે સ્વરૂપે આવશે! તેની ખબર
નથી રહેતી !

બદમાશ ડિટેક્ટીવ ભાનુના દયાનો—ધક્કાનો ભાગ થએલ
વીરો પવતની ઉચી ખીણુ ઉપરથી (પગ લપસી જવાથી) નીચે પડ્યો.
પોતાનો અતિમ કાળ તેણે પાસેજ જોયો પરંતુ વિધાતાએ તેનું

આયુધ્ય હજુ બાકી રાખ્યું હતું, જેને લઇને તે યશુ ભયકર આકૃતિમાંથી વગર ધ્વજાએ ઉગરી ગયો એ ઈશ્વરકૃપા નહિ તો બીજું શું?

જે રસ્તે વીરો પડી ગયો, તેજ રસ્તે એ પહાડી ભૂમિમાં અધવચ્ચે એક વૃક્ષ ઉગેલું હતું દૈવયોગે નીચે પડતા વીરાના હાથમાં તેની મળ્યુત ડાળીઓ આવી ગઇ તે પહાડના મધ્ય ભાગે વૃક્ષ શાખા પકડી તેની ઉપર લટકી ગયો.

આવી સ્થિતિમાં રહ્યાને તેને થોડી વાર થઇ હશે; એટલામાં તેની ચક્રોર આખોએ નીચે અધાનામાંથી કોઇ મનુષ્ય વ્યક્તિને પમાર થતી જોઇ મદદને માટે જૂમ મારવા નિશ્ચય કર્યો પરંતુ પહાડ ધણોજ ઉંચો હોવાથી જૂમ નીચેની વ્યક્તિ સાબળી શકે એમ નહોતું વીરાના ભેગમાં એક નવી યુક્તિ આ વેળા સુઝી આવી તેણે એક હાથે ઝાડની ડાળી મળ્યુત પકડી આખા શરીરનો ભાર ટેકવ્યો જીવલેણ સાહસ ખેડતા આ બહારવટીઆના વીર સેવકે બીજો હાથે કમરપટામાંથી પોતાની પિસ્તોલ ખેંચી કાઢી નીચે માર કર્યો.

ભયકર અવાજે તે નીચેની વ્યક્તિનું ધ્યાન ખેંચ્યું પોતાની ઉપર બરાબર ડ્રિફ્ટ પડે એ માટે વીરાએ ઉપરાઉપરી પિસ્તોલના પાય બહાર કર્યો જેના પ્રકાશમાં નીચેની વ્યક્તિએ ખાંર કયાથી થાય છે? તે જોઇ લીધું તે ઉપર દોડી આવી.

પહાડની ઉપરની બાજુએથી વીરો થોડોજ નીચે હતો પેલી અજાણી વ્યક્તિએ ઉપર આવી પિસ્તોલના બાર કરનારની તપાસ કરવા માડી પરંતુ તેને કોઇ દેખાયું નહિ તે પાછા ફરવાની તૈયારીમાં હતી, ત્યાં તેને વીરાની જૂમ સબળાઇ.

“આમ આવો ! આમ આવો !”

નવીન વ્યક્તિ હોડી તેણે ગજનામાથી એક ચક્રમકનો પથર કાઢી સૂકુ ઘાસ સળગાવ્યું પ્રભગ ચારે માથું પડ્યો મુખ ઉપર અજનાળું પડતાજ તે વ્યક્તિ બોલી ઉઠી

“કાણુ ? વીરો ?”

પરન્તુ વીરો હજી તેને ઓળખી શક્યો ન હતો આવનાર વ્યક્તિએ કમરે બાંધેલું એક લામું દોરડું છોડી નાખ્યું દોરડાને એક છેડે પથર બાંધી તેણે ઝાડ ઉપર નાખ્યો યોડી વાર આમ પ્રયત્ન કરવા પછી તે સફળ થયો વીરાતા હાથમા દોરડાનો એક છેડો આવ્યો જ તેણે ઝાડની મજબુત ડાળી સાથે માધી દીધો ત્યારે બીજો છેડો પેની નવીન વ્યક્તિએ પહાડ ઉપરના એક જમરા પથરની આસપાસ લપેટી દીધો

બડમડાટ બળતા સુખ ધામના પ્રકાશના આધારે આધારે દોરડા વાટે વીરો પહાડ ઉપર આ યો એજ પ્રકાશમા તેણે પોતાના મદદકર્તાનું મોટું જ્ઞેયુ ને બોલી ઉઠ્યો ‘ કાણુ ? તમે યુ ’

વીરો આગળ ન બોલ્યો પોતે આ સ્થિતિમા કેવી રીતે આવી પડ્યો ‘ તે વાત તેણે પોતાના એ મયાવનારને કહી સભાગવી પ્રત્યુત્તરમા પેઓ મયાવનાર બોલ્યો

“ ભા , ”

‘ ચપ ! તમે મહને વીરાનેજ નામે બોલાવજો ” વીરાએ તે નવીન વ્યક્તિને કોઈક છૂસો ભેદ ઉચાડો પાડના અટકાવી

“ વાડ ! વીરા ! પેની આપે નવી વાની ગી છે, તે તો ત્હ જોષ છેને ? ”

“ હા ! ”

“‘તો સાબળ’ હું મ્હારી જુ પડીમાથી કોઈ એક વિચિત્ર વ્યક્તિની પૂઠે પડ્યો હતો તેની પાછળ દોડતા દોડતા મ્હે અર્ધરુત્ને એક સ્ત્રી અને પુરુષ એમ બે વ્યક્તિઓને એ સરિતાની ઉંચે આવેલા પર્વતની બેખડ ઉપર જતા જોયા છે પરંતુ હું તેમની પાછળ ન ગયો મ્હારે ધ્યાન મ્હારા હાથમાંથી છટકેલી વ્યક્તિ ઉપર હતું તેની શોધમાં હું નીકળ્યો હતો પરંતુ મ્હને બલથાપ આપી તે છટકી ગઈ છે હું એનીજ શોધમાં અહીં ફરતો ફરતા આ યો હતો પરંતુ એટલામાં અચાનક ત્હારો મેળાપ થયો ”

“તેનું માયુ ખુલું હતું ?” વીરાએ પૂછ્યું

“હા ! તે ઉપરાત તેનો પોશાક પણ કોઈ રાજ્યના મતાધારી સેવક જેવો હતો વળી કેમ જાણું તે કાઠના હાથમાંથી છુટી નહોતો ન હોય ? તેમ જીવ લઈને દોડતો હતો ”

“નકી ત્યારે તો એજ ” વીરા પોકારી ઉઠ્યો

“કોણ ?”

મ્હને આ દશામાં સુકી ન્હારી જનાર બદમાશ ડિટેક્ટીવ ભાનું ”

વીરાની કંપના મત્ત્ય હતી પેલી નવીન વ્યક્તિએ પૂછ્યું,
“ત્યારે હવે શું વિચાર છે?”

“હું ધારું ‘હું કે એની તપાસ મ્હનેજ કરવા દે તો મારું’ અને તું પેલી બેખડને રસ્તે જઈ થોડા વખત ઉપર અહીંથી પમાર થનાર એ બે વ્યક્તિઓની તપાસ કર ”

બંને ફટા પડ્યા પરંતુ વીરા એ ન મમજી શક્યો, કે એ એક પુરુષ અને એક સ્ત્રી કોણ હશે ? વિચાર કરતો અને શોધતો વીરા પેલી બેખડવાળી જગ્યાએ આવી પહોંચ્યો ત્યાં થોડે દૂરથી તેની નજર

જળમાં ઝપાપાન કરતી એક વ્યક્તિ ઉપર પડી ને ગુલાબસિંહ પોતે હતો વીરાએ દોટ મૂકી, અણીનેજ પ્રમગે તેને પકડી લીધો.

“કોણુ મહારા અન્નદાતા? માલીક?” ગુલાબસિંહનું મોઢું જોતાજ વીરા બોલી ઉઠ્યો.

“હા! તું કોણુ વીરા?”

“હા પ્રભુ! આ શું? તમે અત્યારે અહીં કયાથી?”

“એ વાત કરવાનો અત્યારે વખત નથી. વીરા! તું ”

“કેમ અટકી ગયા? જોલો પ્રભુ! શી આજ્ઞા છે?”

“સરોજને અહીંથી પડી આપધાત કર્યો છે તું દૂર ચા! ખસ .. મહેને એની પાછળ જવા દે પડવા દે બચાવવા દે ”

“નહિ! ધીરજ રાખો! પ્રભુ! આપની સરોજને બચાવવા હું પડું છું તમે જાવ સુતેલી સરયુની સભાળ રાખો વીરા ઉપર પૂરેપૂરો વિશ્વાસ મૂકો! હું સરોજને બચાવી આ આવ્યો ”

જોતજોતામાં સ્વામીનકત સેવક વીરા! નદીના જળમાં ફૂટી પડ્યો એનું નામ તે સેવકધર્મ!

પોતાના પ્રાણની પરવા ન કરતા સ્વામીના સુખને ખાતર સરિતાના ઉડા જળમાં મધ્યરાત્રિએ વગર વિચારે ઝપલાવનાર વીરાને માટે ગુલાબસિંહના મુખમાથી ધન્યવાદના ઉદ્ગારો સરી પડ્યા પણ જર તે સરોજના આધાતને પણ ભૂલી ગયો “શાઆશ! સ્વામીનકત સેવક! શાઆશ!”

ધન્ય છે વીરા! તારા સેવક ધર્મને! તારી જનેતાની કૃપાને!

પરમેશ આપો પુત્ર તો! આવા ભવોભવ આપજો,

મા ભારતીની કૃપથી આવાંજ રત્નો પાકજો

પુષ્પ:-૩૦.

“ એ આંસુભરી યાદ ! ”

ભાત થયુ છતા હજુ વીરો ન આવ્યો તે નજ
આવ્યો અધીરો શુભાશસિહ તેની વાટ જોઇ
જોઇને થકયો તરેહ તરેહના સારા નકાગ વિચાર
તેના મગજમા આવવા લાગ્યા આખી રાત્રિમા એક
પળ માત્ર પશુ તેણે આખો નહોતી મીંચી ઉઘ

ગરા અને આસુઓથી તેની આખો લાલ થઇ ગઇ હતી તેનું ચિત્ત
ઢેકાણે ન હતું તેની નજર શ્યામા સુતેલી સરયુ ઉપર પડી

ફરી પાછી સરોજ સાબરી ! પ્રેમાળ પત્નીની નિર્દોષ અને
પવિત્ર છબી દ્રષ્ટિ સમક્ષ ખડી થઈ સ્નેહભીનુ હૃદય રડી પડ્યું.
તેની આખોમા પાણી ભરાયા સુતેલી પુત્રીના ગાયે પિતાએ એક પ્રેમાળ
મધુર સુખન કયું

સરયુ જાગી ઉઠી પ્રેમાળ પિતાએ પ્રેમથી તેને છાતીએ લગાડી
નિર્દોષ કન્યાએ સ્નાત્તાવિક પ્રશ્ન કર્યો

“બાપૂ ! બા કયા છે ? ”

મહા મહેનતે હૃદય ઉપર પથર મુકી શુભાશસિહ બોલ્યો
“બહાર ગઇ છે બેટા ! જ તુ નાહી આવ એટલે આતી રહેશે ”

સરયુને સમજાવીને સ્નેહ-સરોવરમાં મનાનાથે મોકલી ૭ કારવ-ટીઓ એકમ રડી પડ્યો તેના હૃદયમાં એમ સન્નડ કરી ગયું કે હવે આ જન્મમાં તો કદાપી તેની પ્રિય સરોજ તેને પાછી મળનાર નથી તેમજ વીરો પણ એ અગાધ સરિતાના જળમાં કદાચ સમને માટે ન પોઢી ગયો હોય ! ગદ્ગદ કંઠે તે બોલ્યો

“ઓ દયાળુ ઇશ્વર ! જો મહે જન્મભર પવિત્ર વર્તન કરીશું હોય ! જગતની રમણીઓને માતા પુત્રી અને ભગિનીઓની પવિત્ર નજરથી નિહાળી હોય ! તો મ્હારી આટલી ભૂલ તું માફ કરજે”

હે દયાળુ ઇશ્વર ! હવે તો દયા ત્હારી મ્હાઉ છું,

જે ભૂલ કરી ! તે બદલ ! પૂરેપૂરે પસ્તાઉ છું

આધાર તું છે એકલો ! ત્હારું શરણુ સાડુ છું

વિશ્વાસ રાખો ! દેવતા ! સોગમ તમાગ ખાઉ છું

હવે હું જીવંતીમાં નહિ ભૂતુ જોઈ વિચારીનેજ હમ્મેશા પગનું ભરીશ ! આવું અવિચારી કામ કદાપી નહિ કરીશ પરંતુ મ્હારા આટલી નમ્ર અરજ જરૂર ધ્યાનમાં ધરતે મ્હારી સરોજ મ્હને પાછી મળે ! એટલું તો અવશ્ય કરજો

ધોવાઈ જતા પાપ ! આપોઆપ એ બોલાવશે

અમ પ્રેમ સાચો દેવતા સિદ્ધાસનો ડોલાવશે

દેવી ! પતિવ્રતના પ્રભાવે ! પાછી અહાંઆ આવશે,

નહિતો જીગરના આસુઓ જીતી સતીને લાવશે

અગર તેમ નહિ તો—

વાયુ ! સતીને નર્ગમાં સદેશ મ્હારો કાંવશે,

મોડી અગર ન્હેલી અચળ પ્રીતિ અમારી ફાવશે

સ્વર્ગે સતીને તું આહા ! પ્રાણેશ્વરી ! શરમાવશે,

ઇશ્વર ! ત્હને નકકી જગતમાં આવતા ફરમાવશે

યોગેન્દ્ર
 શ્રી માલવપતિ
 સચિદ્રાજી રાજા ભરથરી. મંગીત
 મુદ્રર આર ચિત્રો માથ હરિગીત છદમા.

થાતા પતીત વિચારમા કામે 'નન'ય ચટાનીય,
 બેચી દમાન મુદુ દુમુમશાન પિ ગગાતે મારીયુ,

આ ન લખા - 'શ્રી નવજીવન પુસ્તકાલય',
 એકલા માલિક—શ્રી હરીદાસ જીવનુસાર,
 રાવન ના—મુદ્રત

માનસાતા પપતીની નાયકા ૧૧૩૬ થ્યા ફક્ત નન આન ની રીકાટ બીડી
 આજેજ મંગાલી ' ૧

અને પછી તુ મ્હને મળજો આપણે બેડ સસારમા રનેહ સપર્થા સ્વર્ગ ઉતારશુ

અરે! પણ આ શુ? હુ આ બધુ ગાડાના માફક શુ લવ્યો જાઉ છુ હા હા હા હા ખરેખર સરોજ! સરોજ! ત્હારા આઘાતે હુ પાગલ બની ગયો છુ તુ મ્હને બોલાવે છે? ઉમી રહે આ આવ્યો "

પ્રિયાના શોકમા દિવાના બનેલા ગુલામસિદ્દે શય્યા નીચેથી ભરેલી પિસ્તોલ હાથમા ઉપાડી આપવાત કરી મરવાના વિચારે તે પોતાનીજ છાતી સ્હામે લીધી ધરી

પરન્તુ એટલામાજ ત્યા વીરો આવી પહોચ્યો "હા! હા! પ્રભુ! આ શુ?" કે'તાજ એક ઝપટ મારી તેણે પિસ્તોલ ખુચવી લીધી ગુલામસિદ્દની નજર વીરા ઉપર પડતાજ પાછો તે હોશમા આવ્યો તેણે વીરા સ્હામુ ટગર ટગર જોયુ

બ્યારે વીરાની આંખોમા પાણી હતો ટાટીયા ધીરા ઉપડતા હતો મોઢા ઉપર નૂરતુ નામ ન્હોતુ

ગુલામસિદ્દ તેના મુખ ઉપરથીજ "શુ બન્યુ છે?" તે પામી ગયો ભરાયેલા હૃદયે ને ગદ્ગદ કંઠે તે પોતાના કપાળે કરપ્રહાર કરી બોલ્યો

"વીરા! શા સમાચાર?"

પરન્તુ વીરો શુ વહે? પ્રત્યુત્તરમા તેણે પણ કેવળ આસુજ વેરી બતાવ્યા તેનુ ડોક અમગળ સૂચયતુ મ્હેજ હાલ્યુ તેણે મોઢુ નીચુ કરી નાખ્યુ

"વીરા! કહે! મ્હને કહે શુ મ્હારી સરોજની કરી પણ બાળ ન મળી?"

છતા જ્યાં ન મળ્યો વીરાના હૃદયમાંથી એક અફસોસનો નિશ્વાસ નીકળ્યો શુભામિહ સમજી ગયો તેનું હૃદય પુનઃ ભરાઈ આવ્યું તે બોલ્યો

“વીરા! તું રહે છે ?”

“તો શું કર ? પ્રભુ !”

‘તું અને હું આપણે બંને એમ પારીએ છીએ કે રક્ષાથી હૃદયનો ભાર ઓઝો થશે પણ ના વીરા! મને તો એમ કમ્વાથી ઉવડું વધારે ને વધારે લાગે છે તું જ કહે કે હવે આપના સિવાય આ બચકર તાપનો બીજો શો માર્ગ હોઈ શકે !’

શુભામિહે વીરાને સમગ્ર ઘટના કહી મંબળાવી લાંબુબર વીરો પણ મુલામસિહની આ ભૂલને માટે અગ્નયન થયો પછી ને બોલ્યો

“પ્રભુ ! આપ આશા ન તમને ! આશા અમર છે જો કે સરોજની કંઈ પણ ભાગ મળી નથી, તો પણ તે ઉપરથી ને મરી જ ગઈ, એમ માની લેશનું શું કાગળ ? ધમ્પર ઉપર ભરોસો રાખો ! એનું જ ધાર્યું થાય છે, અને થશે ”

‘એ બધા હવે ખાલી મન રાળવાના દાક્ષ છે

ગઈ વસ્તુ જતી રે’ છે સમજની કે સદા માટે !

નદીઓ શોકની જ્હે છે સમજની તે સદા માટે !

સમય, કીર્તી, અને એહી ગયા તો ને સદા માટે,

જીવનના તાર તૂટ્યા જે સમજવા તે સદા માટે

વીરા ! વીરા !

પિગળાના પ્રાણુ તે પાછા નહિ આવ્યા !

- મુશ્વવપતિ એ તો ! મદને માટ સિધાવ્યા
છૂટી ચૂક્યું જે બાણુ ! તે નહિ પકડવું કાવે,
જે ગયું તે તો ગયું પાછું હાથ ! નહિ આવે”

‘ખોટી વાત ! અવદાતા ! આપ આમ કેમ બોલો છો ?

રે ! અગત થયેલો દુઃખ પણ પાછો ફરી દેખાય છે,

- વર્ષા ઋતુ વષ પધારે ! શાન્ત ચાતક થાય છે
લીખો નિરાશામા બુઝો આશા ફિરણુ દેખાય છે
જો હોય સાચો પ્રેમ તો મુઠ્ઠા સજ્જન થાય છે.

સત્યવાન સાવિત્રીને તારાને નિજ નાથ,

દ્યુમતસેન હરિશ્ચન્દ્રને મળ્યા રાજ ને તાજ

સગાળશાને સુત તો મયૂરધ્વજને પ્રાણુ,

શ્રદ્ધા ! ને વિશ્વાસના-સાચા આ એ ધાણુ

પ્રભુ ! આપ આ વીરાના વચનમા અને એ પ્રભુના ઉપર

પરેપૂરો વિશ્વાસ ગખો !

વિશ્વામ નખો ! વિશ્વતો એ તાત દુખડા ફેડશે,

માયો હૃદયમા પ્રેમ જોતા ત્યા તમેને તેડશે

જોશે તમારૂં દીત ! ને નિર્ણય પછીથી આપશે,

ગખો અચળ શ્રદ્ધા ! તમારા એજ કપડો કાપશે”

‘વીરા ! એ બધું ખરૂં છે પરંતુ હૃદયમા પડેલો ચીરો ! અને

તેનાથી થતી વેદના ! એતો જેને વીતે તેજ જાણે !

પ્રસુતીની પીડા ભલા ! વધ્યા જાણે શું !

(‘માખરની’) ખિસ્કોલી સાકર તણો ! સ્વાદ વખાણે શું ?

આરમી આપો અધને ! એમા નિરખે શુ ?

હીરો આપો અભણને તેમા પરખે શુ ? -

રત્ન ઝવેરી પારખે પાપ પારખે આપ !

સગીન એ શુ ચીજ છે તે સમજે ઉત્તાદ

વીરા ! વીરા ! હું તને શુ કહું

જે જે જગમ્મા લા પડ્યા તે તે કદી શીરે નહિ,

અતરપીડા ! આશ્વાસનો આપો છતા મીટ નહિ

થાતા શરીરે રોગ ઔપધ ને ઉપાય અતિ મળે,

પણુ હદ જેના દીલમા છે ! તેમનું કૈ ના વળે

હેરે ખૂચે પ્રિયના વિરહવેદના-બાણ,

પ્રેમ-દર્દના પથીઓ ! છેવટ છોડે પ્રાણ

અને હુએ ઉર્વશીની પૂઠે પુરુરનાની માફક પ્રેમધેરો બની

અટકીશ અજની માફક વિલાપ કરી માયુ પટકીશ લયતા મનુ !

અને શીરો ફરહાદ સમાન પ્રાણુ તજીશ "

શુભાસિદ્ધ હજી આગળ યોર્યોજ જાને, પરંતુ એકાએક

પોતાના માથા ઉપર એક સુકોમળ કરના અર્પણે તે અટક્યો, ચમક્યો

પાછું ફરી જોતા પોતાની એકની એક પ્યારી પુત્રી સરયુને ઉભેલી

જેદ વહાલથી તેને જાતી સાથે લગાડી

"આપૂ ! તમે ગેર છો કેમ ?"

રડતે હૃદયે સરયુને માથે હાથ ફેરવતા પિતાએ પુત્રીને તેની

આતાના શોક-સમાચાર કહ્યા "જહેન ! ત્હારી બા હવે તને નથી

મળવાની બોલ ! આપૂ પાસે ગમશેને ?"

સરયુ તેર વર્ષની બાળા પિતાના બોલવાનો ભાવાર્થ સમજી

ગઈ પોતાની આતાના મૃત્યુ પૂઠે તેણે વેરાય એટલા આસુ વેર્ધા.

પરન્તુ વિધાનાની વિચિત્ર લીલા પામે કાઈ થુ કરી શકે એમ છે ?

સમય પાણીના રેલા સમાન વહેતો ચાલ્યો દિવસ જતા સરોવરની જગ્યા સરયુ લેવા દાગી છતા પત્નીની પ્રેમાળ મૂર્તિ ગુલાબસિંહના હૃદયમાંથી ન બૂલાઈ એએક વખત તેણે આપવાત કરવાનો નિશ્ચય પણ કર્યો, પરન્તુ સરયુના સોગન આપી વફાદાર વીરાએ તેને રોક્યો.

વાચક ! આ હૃદયભેદક વાતને ! અને આ આસુભર્યા પ્રમથને બન્યાને આજ એક મામ થઈ ગયો છે જે સરિતાના ગભીર જળમાં સરોવર પ્રેમથી દેહ-મણિદાન દીધું હતું, તેજ સગિતાના નિર્મળ અને પવિત્ર જળ પામે એવાન ભાતુમતીને લઈને ગુલામસિંહનો ઘોડા આવી રહ્યો હતો સરિતાને જેતાજ વફાદારગીઆના હૃદયમાં આ ભૂત-પ્રસંગ પુન તાજે થયો કેમ જાણે ગદ્ય કાવેજ ન બન્યો હોય !

રાજકુવરી ભાતુમતીના અચેતન શરીરને તેણે પાસેના એક વૃક્ષગ્રંથા નીચે સાવચેતીથી સુવાડયુ અમથને ચરતા છૂટો મૂકી દીધો. સરિતાના જળની અડોઅડ તે આગ્યો ક્ષણ વાગ જેમ રહ્યા પછી તેની આખોમાંથી દડ દડ અશ્રુપ્રવાહ વહેવા લાગ્યો સરિતાને જેતાજ આજે એક મામે પાછી એ આસુભરી યાદ તેને સાભરી આવી.

પુષ્પ:-૪થું.

“ દિવ્ય-લણુકાર ”

હુનિયા કહે છે વાત તે ! સાચી અહીં લેખાય છે,
કે “પ્રેમીઓ નિજ પ્રિયને પાછા કરી દેખાય છે”

મગનારની એવી છબી તે ભૂત માની નય છે.
પળવા દિલમાં દિવ્ય-બાણકાગ ! મૃતકના થાય છે

જોઈ ઉદ્દગાર સર્થા

મહિયાર મૂકાને સામરે ચાલી મગીતા સુન્દરી,
કેવી સુખી થૈ આજ માગરરાજ રામીને વરી
સાગર સરિતા ખેડેનો હમણા અહા ! મગમ થયો,
પતિ-પત્નીના પ્રેમી જળો-અકકેક માથ બળી જશે
અને તેથીજ તુ આટલી બધી મલકાય છે કેમ ? ખરેખર ?
આ સાદની પાણુ સુ ?

ઉન્નત ધવલ એ ચદ્રિકા ! પ્રિયતમ તણી લઇને રજ,
રમણીય આ સપ્તિ ઉપર તુ માણુવા આની મજા
નિર્મળ તમારો પ્રેમ નિર્ખાને વિચારો થાય છે,
સ સાર-પ્રેમી કેટલા (આમ) ન્વર્ગીય રીતે મ્હાય છે ?

બહુજ થોડા અને એવા જૂજ એકાદ બેમા પણુ નસીમના
આડા આપ્ર ! અરેરે ! આજથી એક માસ પહેલા હુ પણુ મ્હારી
સરોજને લઇને આ સાગર-સરિતા અને ચદ્ર-ચદ્રિકાની પેઠે સમારના

સ્વર્ગીય દહાવા લૂટતો હતો ! અનેગ આનન્દ-સુખો અનુભવતો હતો !
પરન્તુ વ્યર્થસોસ ! વિધાતા ! વિધાતા ! તે એ તમામ મગ્નાડ્યુ આજે
એમાત્ર કંઈ નથી મહારી એ હૃદયદેવી ! આજ સરિતાના જળમા !
વસુધરાના ઉરમા ! મીતા સમાયા એમ સમાધિ-સતાઇ ગઇ છે એને
શી રીતે શોધાય ? એ આસુભરી યાદ આજે પણ હજી કેમે કરી
ભૂલાય ? એ અતરના આસુઆ રોક્યા ને શી રીતે રોકાય ?

• દેવી ગઇ દરયાનમા નિજ ન્યાયને માટે
અગ્નિ મૂકી ધરમારમા અન્યાયને માટે !
અગ્નિદાન દીધું નિ'કલકીત નામને માટે !
ધ ય એ ! વીરાગનાની હામને માટે !

આ ભૂલની શિક્ષાજ એ'મા ભૂલ છે શાની ?
કર્માનુમાર મુમાશીરો આવમ તજે ફાની
દુ ખ બોગવો એ ભૂલ ! પોતીકી ન બીગની,
રૈયત રીમાઇને મરે એ ભૂલ રાગની
સભાળના રનેહે સદા જન ' સત્ય, નીતિ, ધમને,
નહિ દોષ દેવો કાઇને (પણ) પોતે કરેલા કર્મને
એ પમાતાપતો પાવક ત્યારે મટે ! ત્યારે ઘટે ! કે જ્યારે કરેલા
માપની પુરતી શિક્ષા થાય ! ભૂલ ધોવાય !

શિક્ષા થયા વિણ માનવી ! કદાપી સુધરતો નથી,
આધા વિના ઠોકર ! પડેલી ટેવ વીસરતો નથી
દુનિયા કહે છે, અને માને છે કે —

આ પિંડ ને પ્રકૃતિ બને પ્રાણુ સાથે જાય છે,
સારા નહારા કર્મનો સગાય સૌને થાય છે

નહિ પાપ-પૂણ્ય વિના ! પ્રભુને ત્યાં બીજું જોવાય છે,
 ને પ્રાણુદાન વિના કદી નહિ પાપ પણ ધોવાય છે.
 મ્હારે પણ જો પવિત્ર બનવું હોય તો કરેલા પાપને ધોઈ
 નાખવું ! પત્નીહત્યાના પાતકને માટે પ્રાણુદાન આપવું !"
 પાગલ બનેલો જુલાબસિંહ નદીના જળમાં આગળ અને આગળ
 ચાલ્યો ગયો ગળા સુતી તેને પાણી આવ્યા એટલામાં કોઈ દિવ્ય
 સંગીત-ધ્વનિ તેના કાનમાં અથડાયો.

— સંગીત —

મુસાશીર ! શ્રી હરિને સભાર !
 મહિમા અપંગ પાગ એના મહિમા અપરપાર મુસાશીર
 દોષ ઘટે ના દેવો વિધિને બૂલ ન એની લગાર
 આ જન્મે જે પાપો પથિક ! તે પૂર્વ-જન્મ મન્કાર
 કર્યાં જો પાપો ખેશુમાર મુસાશીર.
 પૂર્વ-કર્મ સચિત ફળો આ જન્મે મળનાર,
 આજ કરો તે આવતે જન્મે ભાગવનાર
 ભૂત ભૂવીને જાગ્યો ત્યાથી ગણુવા માડ રહ્યાર,
 એકડે એકથી પાછું શીખો સ્વર્ગ અને સસાર
 અમૃતુ વેદ-વચન નિર્ધાર મુસાશીર
 શ્રી પ્રભુને સભારતા ! પવિત્ર પ્રાણી થાય !
 પવિત્ર થાતા પાપ સૌ ! પહેલાના ધોવાય
 પવિત્ર પ્રેમીઓ એક દિન (પાળ) મેળવતો ફિરતાર,
 દિવ્ય-સ્નેહથી દપતિ-જોડા તરજો ભવસસાર
 જજો આ ભવસાગરની પાર મુસાશીર.

આખું સુધામય સંગીત શુદામગિહે પાણીમાજ ઉભા રહી સાલવ્યું • ચંદ્રના પૂર્ણ પ્રકાશમા તેણે ચારે માજી ગાનારને જોવા નજર નાખી નદીને સ્થાને કિનારે એક ધવલવસ્ત્રા યોગીની મૂર્તિ ઉભેલી જોઈ તેના હાથમા શ્રદ્ધાલતી માળા હતી ચોટલાના દૂશ વાળ પીઠ ઉપર પડેલા હતા ઉપરોક્ત બોધપ્રદ સંગીત તેનાજ કોકિલ કંઠમાથી લલકારાઈ રહ્યું હતું

• “એ કોણ છે ?”

શુદામગિહે મોટે સાદે યુગ મારી શાન્ત રાત્રીમા બહારવટી-આનો પહાડી ઘાટો ચોમેર ગાજી ગયો સ્થાન કાઠે ઉભેલી યોગીનીની નજર અર્ધ ડૂબેલા શુદામગિહે ઉપર પડી પ્રશ્ન થયો

“ગત્રિને વિષે સરિતાના જળમા પડનાર એ કોણ છે ?”

“એક અબાગી ભૂવ !”

“શો ઇરાદો છે ? સ્નાનનો કે સ્વાત્મદાનનો ?”

“આપચાતનો ! કરેલા પાપના પશ્ચાત્તાપનો !”

“પવિત્ર પુરુષ ! પાછો વળ ! જ શ્રદ્ધા રાખ પાપ ધોવાતાં નહારી ઇચ્છી વસ્તુ તને પુનઃ પ્રાપ્ત થશે ”

“શુ મ્હને નહારી સરોજ પાછી મળશે ”

“યોગીજ્ઞાના વચન ઉપર વિશ્વાસ રાખ ”

એ ચાલતી થઈ એક દિવસ પ્રકાશ એના મુખ ઉપર પડ્યો શુદામગિહે જતા જતા તેને યરાયર જોઈ લીધી તે હર્ષથી ચિત્કારી ઉઠ્યો “કોણ ? નહારી સરોજ ?”

પરંતુ સરોજ ત્યાં કયા હતી ? શુદામગિહના શબ્દોનો ધોર— પડ્યો આજુબાજુ અને સરિતાના જળમા પડી રહ્યો

‘ સરોજ ! સરોજ ! સરોજ !’

જાણે સાક્ષાત્ સરોવરને ને જવાબ ન દેતી હોય તેમ સુભાષ્ય
“નાથ ! પ્રભુ ! પતિદેવ !”

સુભાષિહે આજુમાજુ જોયુ પેલી યોગિનીની મૂર્તિ દેખાય
છે ? કદ અનાજ હવે મળાય છે ? પરંતુ શન્યકાર હવે ત્યાં કશું
નહોતું કેવળ પવિત્ર પ્રેમનો હૃદયમાં આ દિવ્ય-લાલુકાર હતો.

યોગિનીના વચન ઉપર શ્રદ્ધા રાખતો સુભાષિહ પાછો નદી
કાંઠે આવ્યો યોગીઓના વચન ઉપર તેને જન્મથીજ વિશ્વાસ હતો.
ભવિષ્યમાં યોને રાજ થનાર છે, એ મહાત્માએ બાંધેલું ભવિષ્ય તેને
આ ક્ષણે યાદ આવ્યું ચિંતારમાં ને વિચારમાં ભીનેજ કપડે તે
લાલુમતિને સુઝાડી હતી ત્યાં આગળ આવ્યો તેણે શું નિહાળ્યું ?
ટૂંક નીચે લાલુમતી નહોતી.

હત્તભાગીનું નસીમ એ ડગલા આગળનું આગળ !

પુણ્ય:-પમું.

“સકટમાં સરયુ”

લાલસિહ અને વીરાના ચાપ્યા ગયા પછી
સરયુ એકાએક જાગી ઉઠી “બાપૂ ! ઓ !
બાપૂ !” પરંતુ પ્રત્યુત્તર ન મળ્યો એબાકળી
સરયુ આમ તેમ પિતાને શોધવા લાગી
શય્યાઓ ખાલી હતી વીરો પણ ત્યાં ન
જણાયો.

કામને ન જોતા એકલી પડેલી બાળા બહીષી આખરે પણ એક

અજાણા હૃદયને 'છૂપે રસ્તેથી તે દેનાલયમાં આવી બહાર નિકળી આવ્યું માણુ દૂર નજર નાખી પરંતુ કોઇ જણાયું નહિ એટલામાં ધૂળમાં કોઇકના ખગલા પડેલા તેણે જોયા આજ રસ્તે પિતાજી ગયા હશે એમ ધારી સરયુ શોધ માટે તેને જોતી જોતી ચાલી ઉચું જોઇને ચાલતી સરયુએ માર્ગમાં પડેલો એક પ્રચંડ પથન પથુ ન જોયો તે તેની સાથે અફળાઇ ઠોકર વાગી અરણ્યનો રમ્ભો ઝપાટાપથ કાપતી સરોવરની સુન્દરીના પગના અગુહામાંથી લોહીની ધારા નીકળી એક ચીન નાખી તે જમીન ઉપર ખેસી ગઇ ખેરુદ્ધ થઇ ત્યાજ ઢળી પડી

આવા અણીના સમયે થોડી વારે ત્યાથી એક પુરૂષ પસાર થતો હતો તેનું ધ્યાન આ ખેરુદ્ધ પડેલી બાળા ઉપર ગયું ભરતગલમાં એકલી અટૂલી કામળાગી બાળાને પડેલી જોતાજ તે પળ ભરત્યથો બીજીજ પળે ગળવામાંથી રૂમાલ કાઢી, ફાડી, સરયુને અગુંડે તેણે પાટો બાંધ્યો આજ વખતે અચાનક તેની નજર સરયુની આંહણીના ઉડી ગયેલા છેડાને લઇને કાળા ભ્રમ જોવા દેખાતા અબોડા ઉપર પડી તે ચમક્યો તેણે પેદુ અલૌકિક "ગુલાબનું ફુલ" તેમાં જોયું "આજ સુન્દરીના ફુલની" એમ સ્મરતા તેને વાર ન લાગી

પુખ્ત છોડી લેવા તેણે પોતાનો હાથ લાગ્યો પરંતુ એજ વખતે અચાનક સરયુની આખો ઉધડી ગઇ ખેરુદ્ધ બાળાએ ભાનમાં આવતાજ સ્વચ્છ થઇ માથે ઓઢી દીધું પેલા પુરૂષનો હાથ એને ન અડી શક્યો સરયુની દ્રષ્ટિ એક વાર પેલા પુરૂષ તરફ 'તો બીજી વાર પોતાના પગના અગુહા ઉપર બાંધેલા પાટા પ્રતિ ગઇ પોતાના ઉપર ઉપકાર કરનારને તે ન ઝાળખી શકી

“બાળા ! તમે કોણ છો ?”

“આપે મ્હારા ઉપર ઉપકાર કર્યો છે તેથીજ મ્હારે ખરું નામ હું તમને જતાવું છું ઉપકારી પુરૂષ ! મ્હારું નામ સરયુ છે છતાં દુનિયા મ્હને સરોવરની સુન્દરી કહે છે”

“સરોવરની સુન્દરી” આ શબ્દે પેચો પુરૂષ ચમક્યો તે બોલ્યો ત્યારે સરોજ કોણ ?”

“એ મ્હારી બા થાય ! એને મરી ગયાને હજુ થોડેજ વખત થયો છે”

“શુ એ ગઈ ?”

“હા કેમ ? તમે એને ક્યાથી જોળ્યો ?”

“જોળ્યું છું વાર ! એના પછી સરોવરની સુન્દરી તમે કહેનાર છો કેમ ?”

સરયુ કતુ ન બોલી પેચો પુરૂષ આગળ વધ્યો “બાળા ! તમારી માતાનેજ નહિ પરંતુ પિતાને પણ હું સારી રીતે જોળ્યું છું બોલો જોડ ! શુદ્ધાબ્મિદ મ્હારવટીઆજ તમાગ પિતા થાયને ?”

એક અબજયાને મોઢે પોતાના માતા પિતાના સત્ય અભિધાનો સામળતાજ સરયુ આશ્ચર્ય પામી તે બોલી, “હા હા એજ મ્હારા પિતા એનીજ શોધમા હું અત્યારે નીકળી હતી. પરંતુ આ પત્થરના અચ્ચાનક નાગવાને લઇને હું અહીં બેશુદ્ધ ચઇ પડી હતી તમે એમને જોયા છે ?”

મ્હેજ પણ ખગાયા નિના તે પુરૂષ બોલી પડ્યો “હા !”

‘તો ભાઈ ! મ્હને એમની પાસે લઈ જવ મ્હારા બાપ બહુ દયાળુ છે તે તમને જરૂર ખૂશ કરશે’

“હુ તમારા બાપુને કયા નથી જાણખતો ? એકવાર એમણે મ્હને ખૂસ કરેલો છે”

આમ સ્વગત બોલતો તે પુરુષ ઉર્ફે ડિટેક્ટીવ ભાતુ વિના પ્રયત્ન પોતાને સરોવરની સુંદરી અને ફૂલ બંને મળશે, ધારી ખૂમ હરખાયો સરયુને તેણે પોતાની પાછળ પાછળ આવવા કહ્યું

આગળ ભાતુ અને પાછળ સરયુ એમ ચાલતા ચાલતા તેઓ સંહેરમા આવી લાગ્યા એક ઉચા મકાનના પગથીઆ ભાતુ ચઢતા લાગ્યો આ મકાન અર્ગસ્થ અમીરનું હતું સરયુ ઉપર ન આવતા શકાને લઇ નીચેજ ઉભી ડિટેક્ટીવ બોલ્યો

“કા ? ઉભા કેમ રહ્યા”

“તમે મ્હને કયા લઇ જાવ છો ?”

“તમારા પિતાની પાસે”

“મહાગ બાપૂ અહીંયા છે”

“હા !”

“તમે બરાબર જાણો છો ? જુઠું તો નથી બોલતાને ?”

“ના ના

“ના આ હુ તો પાછી જઇશ અગ્નિયા ઘરમા અગ્નિયા સાથે આવતા મ્હને તો બહીક લાગે છે”

“અરે પણ હુ સાથે છુ, ને બહીક શાની ? સરયુ ! ગુલાબસિંહ અને વીરો બંને અહીંયા છે”

“હુ ?”

“હા ! અહર આવીને નજરે નજર જુઓ”

વળી સરયુ આવી તેઓ કેટલાક ઝોરડા વટાવી એક દિવાન ખાનામાં આવી લાગ્યા ત્યાં કોઠને ન જોતાજ સરયુના પેદામાં ધ્રાસ્કો પડ્યો તે ગભરાતી ગભરાતી બોલી

“ક્યા છે મહારા પિતા ?”

“એક સર્ત ક્યુના નો બતાવુ ’

“શુ ?”

‘તમારે અમેડે પેનુ ગુલામનુ ફૂલ છે તે આપી દ્યો ’

સરયુ સમજી ગઈ કે પોતે કોઈ દગાબોરના પાઝામાં સપડાઈ ગઈ કે તેની હૃદય-શક્તિ ખરી પડી છતાં પણ વીર પિતાની વીર પુત્રી હિમ્મતપૂર્વક બોલી “ના એ ફૂલ નો નહિ મળે”

“નો તમને તમારા પિતાજી પણ નહિ મળે”

‘કેમ ?’

“મહારી મરજી”

“નીચ આખરે જાત ઉપજી ગયો ને ? દગો કર્યો ?”

“નહિ” આ ડિટેક્ટીવ ભાતુએ પોતાના દુશ્મનને મ્હાત કર્યો સરયુ ! હવે ગુલામસિદ મહારી સુઠીમાં છે”

“એમ ? તો જો ”

કેતાજી બહાદુર બાળા સરયુ આ પારધીની જાળમાંથી છૂટવા ખારણા તરફ દોડી પરન્તુ શયતાને તેને પહેલેથીજ કળાઈ દીધી હતી “દગો !” નિરાધાર સરયુના મ્હોમાંથી એકજ શબ્દ બહાર પડી ગયો તે ફાટી આપે પેના હસના શયતાનની સ્હામુ જોઈ રહી

“શા માટે ફાફા મારે છે ? આ ડિટેક્ટીવ ભાતુ હવે હાથમાં આવેતા શિકારને કદાપી જતો કરનાર નથી”

“તેમ હું પણ આ પ્રાણુ જતા ત્હને ફૂલ આપનાર નથી, તે નથાળ”

એટલા એ ફૂલ પર આ પ્રાણુ મ્હારો ફૂલ છે,
ત્હાની અને જોળી સમજવામાજ ત્હારી બૂલ છે
બહાદુર પિતાની બાળ ! રજપૂત વીરની છુ દીકરી,
જગન નિષે ! હું બહાદુરીઆની ગુફામા ઉછરી

“આવ ! પાસે આવ ! અને પછી જો કે ફૂલ કેમ લેવાય છે ?”

સરયુ બોલતી હતી, પરંતુ તેની છાતી ધડકતી હતી પમ
ધરધરતા અને પાછા પડતા હતા આખો રડુ રડુ થઇ ગઈ હતી જડ
ગદગદિત થવાની અણી ઉપર હતો

ત્યારે ડિગ્રેક્ટીવ ભાનુ બળાત્કારથી પેનુ ગુલામનુ ફૂલ લેવા
સરયુની ઉપર ધસ્યો સરયુને તેણે પોતાના મજમુત હાથોમા પકડી
લીધી “લાવ ! બેત ! આપે છે કે નહિ ?”

નરાધમના હાથમાથી છૂટવા સરયુએ તનનોડ પ્રયત્ન કર્યા પરંતુ
કસાઇ આગળ ગાયનુ શુ ચાલે ? સરયુના મોઢા ઉપર અમાશનો મોખડી
હાથ દવાયો એની ઓઢણીનો છેડો માથા ઉપરથી નીકળી ગયો.
દીવાનખાનાના ગોળ ટેબલની ઉપર સરયુને ચત્તા સુડાવી, બીજો
હાથે એ નરરાક્ષસ તેના અબોડામાથી પેનુ દિવ્ય ફૂલ છોડવા લાગ્યો.
સરયુએ અતીમ કારમી ચીસ નાખી

“ઓ બાપૂ ! બાપૂ ! તમે કયા છો ?”

પરંતુ સરયુના બાપૂ ત્યાં કયા હતા કે, તેને અચાચે ?

પુષ્પ:-ફૂં.

“વનબાળા”

શયતાન નરાધમ ! આનો જવાબ તો ત્હને ઈશ્વરને
ત્યા આપવો પડશે

અવકૃત્ય માટે એક દિન ઈશ્વર બધાને પૂછશે,
ત્યારે તમારા ઠાટીઆ થર્ થર્ પછી ત્યા ધૂનશે-
શક્તિ અને બુદ્ધિ બધુયે ત્યા તમારે ખૂટશે,
સા આપતા ઉત્તર તમારી વાણી, ત ત ત તનૂટશે

માટેજ કહું છું કે આ રસ્તો છોડી દે એ જેનું છે તેને
દષ્ટ દે ”

ડિટેક્ટીવ ભાનુ કે જે અધમના હાથમા અતે પેલું ગુલાબનું
ફૂલ આવ્યું હતું તેની પાસે સરયુ ધુ ટણીએ પડી આજીજી કરી
એ પાછું માગી રહી હતી તેના બને હાથો બધાયલા હતા ફૂલ
સાથે રમતો તે પાપાત્મા હમતો હમનો બોલ્યો સરોવરની સુદરી !
આજથી ધાડા વખત ઉપર ત્હારી માએ મને છેતર્યો હતો ત્હારા
બાપે ત્હારી અપમાનભરી પગેણ્યાઆકરી કીધી હતી મ્હને તે બરાબર
યાદ છે આજે તું ત્હારા હાથમા આવી છે જે છૂટવા ત્હાલી હોય
તો ત્હારી એક શરત સ્વિકાર ”

“ત્હારે ત્હારી કોઈ પણ શરત સ્વિકારવી નથી ”

‘શુ ? નથી સ્વીકારવી ?’

સચિત્ર

વિજ્ઞા-વેદી

નાવેલ

ભાગ ૧-૫ ફરેડ ભાગના ૦-૧૦-૦

સૌજન્યથી આપેલે વેળા, થઈ હાનભાગી અને,

શિયળ છુટાવે, પ્રતિષ્ઠા વેળે, પાપે પેદ નિજ બરે

શ્રી નવજીવન પુસ્તકાલય ટાવર ઠાક સુન્ત

“ના ના ત્હારાથા થાય એ કરી લે પાપનો ઘડો બરાય
એટલો જરી લે ”

“તો શુ તુ આ ફૂલ ! અને ત્હારા રહેઠાણનો પતો નહિ બતાવે ”

“વારવાર શુ પૂછે છે ? મોતના આરા તો હસજ ચરે ! આવા
અલૌકિક ગુલામના ફૂલો તે ત્હાગ જેવા અધમ નહિ પરંતુ પવિત્ર
દેવાંશી હૃદયોનાજ કરે ચહે !

સૌન્દર્યને સરજ્યુ પ્રભુએ ! આપથી અવલોકવા
નિર્ભય નજરથી પૂજવા ! આપ્યું નથી પાગલ થવા
સદ્ભાગ્ય કે સહુને નથી એ ચૂટવા કે સૂધવા,
અધિકારીને અધિકાર છે એ ફૂલને ઉપભોગવા !

“ તો શુ હુ એને લાય નથી ? ”

“ જરાપણ નહિ ”

“ ત્યારે ? ”

“ તદ્દન નાલાયક ”

પરાધ બીજ પર કરવો જુલમ એ લાયકાતો છે ?
સમળ થઇને મતાવો દીનને એ ન્યાય ક્યાનો છે ?
તમારા સુખને ખાતર નિચોવો છો ગરીબોને,
દયા ક્યા છે ? કચડતા દીન ! સત્તાપીશ શરીફોને

એ સત્તા અને સ્વાર્થમા અધ બનેલા અવિચારી ઉદ્દન !
ત્હારી આ અમીરાઇ શા કામની ?

અમીરી શુ દીધી ઈશે ગરીબને છૂટવા માટે ?
મળી સત્તા તમોને શુ ગમે ત્યમ ફૂટવા માટે ?

મળ્યા શુ માન ને મહોદય ! મઝાથી મ્હાવવા માટે ?
ના ના પરતુ

ગરીમો પાળવા માટે ! મદા સભાળના માટે

તમારા ને અમારામાં ઉભયમાં પ્રાણુ એકજ છે,
બધાના પિડમાં માટી જુઓ વપરાય ! એકજ છે
ઘડે જુદા જુદા જીવો છતાં ધડનાર એકજ છે,
જવાતું આવવાતું પશુ ! બધાને સ્થાન એકજ છે

તેમ છતાં !

ભયકર મહોત્તરો ડકો શિરો પર જેમના વાગે,
જુદામ્ તેમની આખે પ્રભુના બાળમાં લાગે
મૃત્યુલા જીવ સગખામાં જુદામ્ જેમને ભાસે,
સમજવું તેમનાથી શ્રી પ્રભુ આધા સદા નહાસે

ઓ ગર્વાધ ! યાદ ગમ્મ કે

દોલત અને સત્તા તણા જે યોગ્ય સદાય થાય છે,
તો માનની સસારમાં વઢાય ને પૂજાય છે
પશુ રાકના નિધાસ જે એના વડે લેવાય છે,
તો ઘોર તે પાપાત્મા ! રૈરવ નરકમાં નય છે ”

“છટ્ઠું છટ્ઠું ! સ્વર્ગ અને નર્કને હું માનતોજ નથી એ
તો બાયલા લોકોએ ધૂરવીરને બહીવડાવવા શોધેલા રસ્તા છે, ભીરના
બચાવના બહાના છે ”

“ભૂલે છે ! સત્તાના મદમાં કૂચેલા એ નારિતક ! બધું છે,
હિન્દુ તેમજ મુસ્લીમ તમામ ધર્મગ્રંથો કહે છે કે -

જન્નત અને જહન્નમ ઉભય આલમ વિષે આવી રહ્યા,
સુખ, દુઃખ દીસે છે. તેજ એના સ્થાન શોભાવી રહ્યા
ઇન્સાફ કયામતને દિને અદલાહને ત્યાં થાય છે,
આબાલવૃદ્ધ તમામની ત્યાં હાજરી લેવાય છે
કર્મ શુભાશુભ જોઇને ધરતી શિક્ષા થાય,
ગરીબ કે ધનવાનને. એકજ નિર્મળ ન્યાય”

• “અમ! હું ત્હારો બકવાદ નથી સાબળવા માગતો. ત્હારી પામે
તો એકજ ન્યાય. અને તે “ત્હારો અતિમ નિશ્ચય શું છે?” એજ
જાણવાની એક માત્ર અભિલાષ!”

“અન્વિકાર!”

“એહ-સરોવર નથી બતાવવું ત્હારે નથી માનવું?”

“મૂર્ખ! બળાત્કાર, દાબ, કે વમકીથી કશું થતું નથી પ્રત્યેક
કાર્યનું થવું, પ્રેમ અને ઇચ્છાનેજ આધીન છે.”

“તો છેવટ શું સ્હાય છે?”

“દયા! મેમ! કરુણા!”

“આ જન્મે તો એની આશા છોડીજ દે કારણ કે ”

“તું સાચો ડિટેક્ટીવ ભાવુપ્રસાદ નહિ, પરંતુ તેનું
નામ બોળનાર કોઈ વેશધારી છે.”

ઉપવા શબ્દો કોણ બોલ્યું? અને કયાથી આવ્યા? તે ભાવુ
ન સમજ્યો તેના હાથમાંથી પેલું ગુલામનું ફૂલ આ શબ્દો સાબળ-
તાજ સરી હોં પડ્યું તે ચમક્યો ફિક્કો પડી ગયો ફૂલ પડી ગયાનું
ભાન તેને ન રહ્યું સરયુને એજ અવસ્થામાં ત્યાં છોડી તે પોતાના
સુખ ભેદને પામી જઇ-ફાડી દેનાર વ્યક્તિને જોવા એકદમ નીચે
હોડ્યો

વાચક ! રાજપુરના પ્રખ્યાત ડિટેક્ટીવ “ભાનુ”નું નામ ધારણ કરી આ કોઈ અઠગ વેશધારીજી આવા છળ-કપટ રમી નજીક હતો. રાજકુવરીને પણ ભોળવી રહ્યો હતો. જ્યારે ખરો ડિટેક્ટીવ કયા ગૂમ થઈ ગયો હતો? તે કોઈ જાણુ ન હતું તેનો પતોજ ન હતો.

વેશધારી ભાનુ ભયનો માર્યો ઉપગના શબ્દો બોલનારને શોધવા નીચે ઉતરી આવ્યો, તેજ અરસામા દીવાનખાનાની બારીમાથી એક વ્યક્તિ ઓરડાની અદર દૂદી પડી પેતુ ગુલામનું ફૂલ તેણે ઉપાડી લીધું ડિટેક્ટીવ ભાનુનો ભેદ ઉઠાડો પાડનાર વ્યક્તિ તે આજ હતી સરયુ એને ફૂલ ઉપાડી જતી જોઈજ રહી તે વ્યક્તિ ફૂલ લઈ એક ડગળુ આગળ વધી સરયુના હાથ તે જેની છોડવા જાય છે, તેવોજ તેણે ડિટેક્ટીવને દાદર ઉપર ચઢતો સાબળ્યો. પાસેના ઓરડાનું દાર ઉઘાડી તે એમને એમ નાડી સરયુએ જોયાજ કર્યું.

ડિટેક્ટીવ ભાનુ ઉર્ફે વેશધારી ! નિરાશ હૃદયે ધમપછાડ કરતો ઉપર આવ્યો સુકામળ સગયુ કે જેના બંને હાથ બાધવામા આવેલા હતા તેને એક ઓરડો ઉઘાડી અદર પૂરી રાખવા હડમેલી દીધી બીંત સાથે અફળાઈ સગયુનું માથું પુટે, તે પહેલા એક ગમણીએ તેને ઝીંઘી લીધી—મચાવી લીધી સરયુ તેને ઓળખી ગઈ તે એજ રમણી વ્યક્તિ હતી, કે જે ડિટેક્ટીવનો ભેદ ખુલ્લો કરી પોતાનું ફૂલ લઈ આવી હતી.

વાચક ! ઓળખી કે? એ આપણી પૂર્વપરિચિત “વનમાળા !”

પુષ્પ:-૭ મું.

“ જોદે તે પડે ! ”

જેવું ઇચ્છો અન્યનું તેવું નિજનું થાય,
ખાડો જોદે તે પડે એ ઇચ્છીરનો ન્યાય.

મા ! આજ ભાનું અને પુષ્પા કેમ દેખાતા નથી?
મણીપુર નરેશે રાજકુવરીની એક દાસીને પ્રશ્ન કર્યો.

“ શી ખબર ? મહારાજ ! મહે પણ આજ
કુવરીયાને નથી જોયા ”

“ તો તું જા અને કુવરીને જાણને કહે કે
એના પિતા એને યાદ કરે છે ”

રામજાથી શ્યામા ગજકુવરીના મહેલમા જઈ યોડી વારે
પાછી આવી

“ શું કહ્યું શ્યામા ? ” રાજાએ પૂછ્યું

“ મહારાજ ! દામીઓની મારફત એવી ખબર મળી છે કે કુવ-
રીયાની તમીયત આજે ઠીક ન હોવાથી તેઓ સૂઈ ગયા છે કોઈને
પણ અદર પ્રવેશી પોતાની નિદ્રામા ખલસ ન પાડવાની તેમની આજ્ઞા છે.”

શ્યામાને સુખે આવેા અમતોપકારક અને અમગળ જવામ સામ-
જતાજ ગળથી ન મહેવાયું ને તુર્તજ ઉડ્યા પોતાની મિત્ર પુત્રીને
મહેને તેઓ આની પહોચ્યા દારપાળ કેશરીસિંહને પૂછ્યું, “ કેશરી !
કુમારી શું કરે છે ? ”

“ ઉ ઉ પ . ૨ છે મહારાજ ”

મહારાજને જોઈ ધૂજતો કેશરી બહીતો બહીતો ઘટ્ટી છબે
બોલ્યો પરંતુ તેના સદ્ભાગ્યે મહારાજનું ધ્યાન તેના ઉપર ન પડ્યું.
તેઓ ઉપર આપ્યા ગયા

રાજકુવરીના ખાસ આરડાની પાસેજ એ દારીઓ ઉભેલી હતી
મહારાજને આવેલા જોતાજ તેમના મોઢાઓ શ્યામ પડી ગયા નીચા
નખી વન્દન કરતી તેમની એક બોલી “ મહારાજ ! કુવરીબાની
તબિયત ઠીક ન હોવાને લઇને તેઓ અત્યારે નિદ્રામાં છે આપ એમને
ન જગાડો તો ઠીક ”

પરંતુ અધીરો પિતા પોતાની પુત્રીની સ્થિતિ જોના આકલો
થયો હતો તેણે આ દારીઓનું કેવું કાન ઉપર ન ધર્યું દાર ઠેલી
તે અદર પ્રવેશ્યો એક સુશોભિત નરમ શ્વયા ઉપર ભાનુમતી સ્તેથી
હતી પાસે એક દાસી બેઠેલી હતી ભાનુમતીના આખા શરીર ઉપર
વસ્ત્ર ઓઢાડેલું હોવાથી રાજ તેનું મોઢું ન જોઈ શક્યો

“ પુપ્પા કયા છે ? ” રાજએ ભાનુમતીની પાસે બેઠેલી એક
દાસીને પૂછ્યું

“ તેની જીને ખમર નથી ”

“ મહારી ભાનુને કેમ છે ? ”

પરંતુ દાસીએ કાઈ પણ જવાબ ન આપ્યો હવે રાજ વહેમાયો-
તેણે પલગ પાસે જઈ પેલું ઓઢવાનું જગા ઉઘાડ્યું વન્ન કમળ ઉપર
દ્રષ્ટિ પડી પોતાની પુત્રીનાજ પોશાકના તેણે જ્યારે પુપ્પાને પોઢેલી
જોઈ, ત્યારે તેના મ્હેમાથી આટલાજ શબ્દો બહાર પડી ગયા “કાણુ
સુ ? પુપ્પા ? ”

• મહાપુરનરેશ મે ડગલા પાછળ હકી ગયા હવે પુષ્પાનો ઢોગ વધુ વાર નિભે એમ નહોતું આખરે પણ તે એક દાસી હતી ખીકના માર્યા તેણે જાણી હતી, તેટલો પૂરો અનાવ રાખને કહી દીધો

ગજકુવરીના હરણની વાત જો ખહાર પડશે, તો લોકોમાં હોહો કાર થશે, એટલું જ નહિ, પણ પોતાને માટે શું બોલાશે ? એ વિચારે રાજાએ પણ હવે આ વાત ગુપ્તજ રાખવાનું ડા'પણુ વાપર્યું પુત્રીના ખોવાયાથી શોકાતુર થએલા રાજાએ કેશરીસિંહને પોતાની પામે બોલાવ્યો તાબડોતોમ અમીરને મકાને જઈ, જો ત્યાં ડિટેક્ટીવ ભાનુ હોય ! તો તેને બોલાવી લાવવા દરમાવ્યું

કેશરીસિંહ જે વેળા ડિટેક્ટીવ ભાનુને બોલાવવા અમીરના મકાન તરફ આવી રહ્યો હતો, તે વખતે અમીરના મકાનમાં ભાનુ શું કરતો હતો ?

સરોવરની સુન્દરી સરયુને તેણે ઓરડામાં પૂરી દીધી હતી પોતાનો દૂપો બેઠ જાણનારો દુશ્મન આજે લામે વખતે જાગી ઉઠ્યો છે, એ જાણતાજ વેશધારી ભાનુનો ક્રોધ કાજમાં ન રહ્યો એટલામાં તેને પેતુ દેવી ગુલાબનું ફૂલ યાદ આવ્યું આમ તેમ તપાસ કર્યા છતાં, તે તેને ત્યાં ન દેખાયું પોતે નીચે ગયો, ત્યારે સરયુએજ એને ક્યાં ન જુલાવ્યું હોય ? એમ એને બહેમ આવ્યો સરયુની પુન તપાસ કરી એ ફૂલ મેળવવા તે તેને પૂરેલા ઓરડાના દાર પ્રતિ દ્યો

જે દરમ્યાન વનમાળાએ સરયુને પેતુ દેવી ફૂલ આપી દેતા પોતાની ઓળખાણ આપી "સરયુ" હું તને ઓળખું છું, જો કે તું મને નથી ઓળખતી ત્વરા કર આ સ્થાનમાંથી ત્હારે જેમ અને તેમ જલ્દી નહાસવું જોઈએ "

“તેમ કરતા પહેલા હું તમારું નામ જાણી શકીશ કે ?”

“ખુશીથી ! મહાર નામ વનખાળા ”

સરયુ ચોટી “ડિટેક્ટીવ ભાનુની મદદનીશ ! તેનો તમે નહિ ?” તેના મુખમાથી સ્વાભાવિક સવાલ નીકળી ગયો

“ હા તેજ ”

આજ વખતે ડિટેક્ટીવ ભાનુ દારૂ ખોતવા આવ્યો પરંતુ ધશ્વરની લીલા અગાધ છે ડિટેક્ટીવ ભાનુ સરયુના ઓરડાંનું દારૂ ખોલે, તેજ અણીએ ત્યાં કેશરીસિંહ આવી ચઢ્યો ખોલ્યો, “ ડિટેક્ટીવ સાહેબ ! ”

ભાનુ ચમક્યો તે પછે ક્યો આનંદ રહ્યો તે ખોલ્યો, “કાણુ ? કેશરીસિંહ ? ”

“ જ હા ”

“ શું છે ? ”

“ રાજકુવરીના હુણુના સમાચાર મહારાજાએ જાણી લીધા છે પુત્રા પન્ડાઇ ગઈ છે મહારાજા ! આપને અત્યારે અત્યારે ખોનાવે છે ”

કેશરીસિંહના મુખમાથી આ શબ્દો સાંભળતાજ ડિટેક્ટીવ ભાનુ ઠડો થઇ ગયો “વારું ! કેશરી ! તું જા મહારાજાને જઇને કહે કે—એક ખાસ કામ પતાવીને તેઓ થોડી વારમા આપ સન્મુખ હાજર થશે ”

“નાહી ! એમ નહિ પતે ! એમનો એવો હુકમ છે કે, સૌ કામ પડતા મૂકી પહેલા મહેને મળી જવું ”

“હીક! તે કેશરી! હું મહારાજ પાસે જઈ આવું, ત્યાં સુધી તું અંતે એમ આ સ્થાને ઓરડો દેખાય છે, તેમાં એક છોકરીને કેદ કરેલી છે જોજો સભાળ રાખજો”

ડિટેક્ટીવ ભાનુ કેશરીસિંહને કેદી સરયુના સગ્વક્ષણાર્થે મૂકી મણીપુરનરેશને મળવા દોડ્યો તેની પૂઠ ફરી, કે તુર્તજ કેશરીસિંહને “ઓરડામાં કોણ કેદ હશે?” એ જોવાનું મન થઈ આવ્યું આયકો મારી તેણે દાર ખોલી નાખ્યું

“કોણ વનમાળા?” કેશરી બોલી પડ્યો

“હા! અને તું કોણ કેશરી?” વનમાળા હમી પડી

“તું અહીં ક્યાથી?” કેશરીએ વનમાળાને પૂછ્યું

“તે બધું હું ત્હને પગથી કહીશ હાલ તો આ છોકરીને બચાવવાની તજવીજ કર”

અતે થોડીનાર સુધી બંનેએ કંઈક ગુપ્ત વાત કરી તે પછી સરયુને લઈ કેશરીસિંહ ચાતતો થયો સરયુએ કેશરીસિંહની સાથે જવાની ના પાડી તેજ વખતે વનમાળાએ સરયુના કાનમાં કંઈક કહ્યું સરયુ આથી ખૂશ થઈ. વનમાળાની ન્હામું જોતી તે હસતી હસતી ચાલી ગઈ

* * * * *

મણીપુરનરેશને ત્યાંથી રાજકુવરીને ગુમાયા બદલ એ ચાર ઠપકાની વાતો સાંભળી ડિટેક્ટીવ ભાનુ પાંડો પોતાના મકાનમાં આવ્યો તેનું મન તો પેલી કેદી સરોવરની સુદરી! અને પેલા ખોવાયેલા ફૂલમાળ હવે પોતાના ઓરડામાં પગ મૂકતા તેણે કેશરીસિંહને ન જોયો તે વહેમાયો “આ શું?”

તેના ગુસ્સાનો પાર રહ્યો નહિ પોતાના શિકારને તપાસવા આંખે ફૂલ મેળવવા તે પાછો પોતાના કેદીના ઓરડા આગળ આવ્યો એક આચકો મારી તેણે સરયુને જે ઓરડામાં પૂરેલી હતી, તેનું દાર ઉઘાડી નાખ્યું. આખો મીઠી તે અદર ઘૂસ્યા ગયો તો તેની અત્યંત અળખળીની અદર ત્યાં સરોવરની સુદરી કે સરયુ કોઈ નહોતું

પરંતુ બહાદુર બહારવટીઆ ગુલામસિંહનો જમણો હાથ વીરો ભરેલી પિસ્તોલ તાકી રહ્યો હતો

મ્હોત મને બહાલુ છે ? પ્રાણ કોને પ્યારો નથી ? વીરાની પિસ્તોલના ધાકે ડિટેકટીવ ભાનુના હાથો ઉપર થઈ ગયા વીરો બહાર નીકળ્યો જ્યારે ડિટેકટીવ ભાનુ પોતાના જ ધરમાં કેદીની જગ્યાએ પોતે જ કેદ થયો

દુનિયાની કહેવત છે કે - કરે તે ભરે ! ને ખોદે તે પડે !

પુષ્પ:-૮ મું.

“ ડિટેકટીવ ભાનુ.”

ગાખોર ! કેશરીસિંહ ! મ્હને નહિ ખમર ! કે અચ્ચા ! તું પણ દુશ્મનનો માથુસ છે નહિ તો તને પણ જોઈ લેતે”

વીરાને હાથે ઓરડીમાં પૂગાયેલો ડિટેકટીવ ભાનુ કેશરીસિંહની ઉપર ગાળો અને શ્રાપોના વરસાદ વરસાવી રહ્યો હતો પોતાના હાથમાં આવેલી ખાજી-નકાએ

બોલાઈને-રહેજને માટે બગાડી નાખનાર ! ધૂળમા મેળવનાર, મણી પુરના રાગ ઉપર તે બહજ બળી રહ્યો હતો

ઝોરકાની બહાર નીકળવા' અને બારણુ તોડવા તેણે બહુ બહુ પ્રયત્નો કર્યા, પણ કંઈ વળ્યું નહીં એ તે થાક્યો અને તેમાજ અફસોસ કરતો બેઠો

“ હીક છે' વીરા' વીરા' ત્હે નહને એ વાગ બનાયો છે વખત આવે જોઈ લઈશ પહાડ ઉપરથી ફેડી દેવા છતાં પણ તું બચી ગયો ? આશ્ચર્યની વાત છે ! ”

આશરે પચોક કલાક તેણે આવો લવારો કર્યો હશે, એટલામા તેના ઝોરખતુ બારણુ ઉવડ્યું ઉઘાડનાર વનમાળા હતી

“ અરે ! તમે ! ડિટેક્ટીવ માહેબ ! અહીં ? ”

“ હા ! વનબાળા ! રાજકુવરીના પહેરેગીઝ કીશારે દગો કર્યો છે એ દુશ્મનનો ફૂટેલો માણસ છે તેણેજ તમામ બાજુ ધૂળમા મેળવી જવા દે પણ બોલ, તું શું સમાચાર લઈ આવી ? ”

“ આજે ! કેશરીસિ હને સરયુને લઈને ન્હાસતા મહે નજરો-નજર જોયો છે તે ઉપરાત ”

“ શું ? ”

“ થોડી વાર ઉપરજ વીરાને પણ પસાર થતા મહે જોયો હતો. ”

“ તો જતો કેમ કર્યો ? તેણે તો મહારી આ દશા કરી છે ”

“ હું અબળા એને શી રીતે પૂરી પડી શકુ ? છતાં ડિટેક્ટીવ સાહેબ ! મહારાથી બનતું મહે ક્યું છે તેની સાથે ખૂબ રકબકને એતે આ એક ચીજ તેના ગજવામાથી પડી ગયેલી મહારા હાથમાં આવી છે ”

“ અને એ આખાદ છટકી ગયો ? ”

“ હા ! ”

“ હીક છે ! સાવ જોડ ! એ ચીજ શી છે ! ”

‘ ત્યો આ રહી એની ઉપર કંઈક લખેલું છે મહેને તો વાચતા નથી આવડતું, એટલે શું જાણું ? તમે વાંચી જુઓ ! શું લખ્યું છે ? કંઈ કામનું છે ? ’

વનખાળાએ એક સરનામું છાપેની કાગળની કાપથી ડિટેક્ટીવ ભાનુના હાથમા પોતાની ચોળીના ગળવામાથી કાઢી આપી ભાનુએ તે લીધી વાંચી વાચતાજ તે ખુરચી ઉપરથી ઉભો થઇ ગયો કાપથીના લખાણ પ્રતિ તે ફાટી આપે જોઈ રહ્યો.

‘ કેમ ? ખઠીધા કેમ ? મહેને કહ્યો તો ખગા ! એમા એવું તે શું છે ? ’

“ વનમાળા ! તું જાદી જા આ કાપથી જેના ગળવામાથી પડી ગઇ, એ વીરાની જે કંઈ ખાતમી મળે તે મેળવી લાન મ્હારે કામ છે ”

“ બહુ સારું ! ” કહી વનમાળા ચાનતી થઇ

તેના ગયા પછી ડિટેક્ટીવે એક નવોજ વેશ કાઢ્યો વેશ બદલી તે ખંડા જવાને તૈયાર થઇ ગયો તેને જરૂર શકા પડી હતી, કે પોતાનો છૂપો ભેદ જાણનાર વ્યક્તિ આજે હામે વખતે પ્રકાશમા આવી છે, અને તે વનખાળા નહિ પણ વીરોજ છે તેનું આ અનુમાન સર્વથા સાચું હતું.

કોઇ પોતાને ન જાણખે ! એ વેશે ડિટેક્ટીવ ભાનુએ ઘર ખંડાર પગલું મૂક્યું ફરી પાછી એક વાર પેલી કાગળની કાપલી કે જે વનખાળાએ વીરા પાસેથી મેળવી આપી હતી, તે ગળવામાથી બહાર કાઢી વાંચી ફરી વાંચી

તેમા શું લખ્યું હતું ? કેવળ ખેજ શબ્દ અને તે

“ ડિટેક્ટીવ ભાનુ ”

... પુષ્પ:-૯ મું.
“ વેશ્યાને ત્યાં । ”

લાગસિદ્ધ લાનુમતીને વૃક્ષ તળે સુવડાડી
સરિતા કિનારે ગયો તે પક્ષી એકાએક લાનુ-
મતીને ભાન આવ્યું શુદ્ધિમા આવતાજ તેણે
પોતાને નિર્જન ગ્રામમાં ઝાડ તળે સૂતેલી
બેઠ તે બહીષી પોતાના મ્હેલમાં જવાને
રસ્તો માનમ ન હોવાને લઇને તેણે નસીબને

બરોસે જ્યા જવાય ત્યા ચાલવા માડ્યું ચાલતી ચાલતી તે પાસેના
રાજપુર નામક ગામને પાદરે આવી પહોચી

ગામને દરવાજે રાજપુરની પ્રખ્યાત વેશ્યા મધુરીતુ વિશાળ
મકાન આવી રહ્યું હતું અત્યારે તેના મકાનમાં સંગીતની મઝા
ઉડી રહી હતી

રાખા - પાલવ મ્હારો મૂક કહનૈયા

જાવુ મ્હને જળ ભરવા .

મોડુ ચાશે માત ખિન્નશે

રોકે બળ્યું શું કરવા ? જવા દે જાવુ

છેક છેકેલો ન-દનો છેલો

રાખે ન કોઇની પરવા જવા દે જાવુ

મસ્તી કરીને પાલવ ચીર્ષી (ક્યા છે ?)

(બે ') બિલકુ લાગી સરવા (૨)

રોજ ઉઠીને 'ધધો ત્હારે પનીહારીને પગવવા
જવા દે જવુ.

અસી વગાડે ' નેહ લગાડે ગોપીના ચિત હરવા
(એમ કે ?)

હારી હવે હુ ' છોડ મ્હને તુ ! શરમા ! જરી કે શરમા !
જવા દે જવુ

“ પુષ્પ ” કયે ધનભાગ્ય પ્રભુજી (તેના)
પાલવ જાણે જોના જવા દે જવુ

રાજકુવરી ભાનુમતી આજ મકાન પાસે આવી ઉભી રહી. કોઇ
ગૃહસ્થના ઘરમા મગળ પ્રસંગને લઇને ઉત્સવ નિમિત્તે આ રંગ-રામ
હોડી રહ્યા હશે, એમ ધારી ભાનુમતી મકાનના પગથીઆ ચઢના લાગી.
એક રાત્રિ આશ્રય લઇ પ્રભાત થતા પોતાના મ્હેલે ચાલ્યા જવુ, એજ
તેનો ઇગદો હતો. દાર ખુલ્લા હતા એટલે ભાનુમતીને ઉપર જતા
કોઇ પણ જાતનો વિચાર કરવો રહ્યો નહિ.

ઉપર જતાજ તેણે શુ જોયું ? એક વિશાળ શલ્યુગારેલા ઝોરડાની
વચ્ચોવચ્ચ એક મોહીની અણમૂલ વચ્ચાલકારોથી વિભૂષીત બનીને
આ ગાયન લલકારી રહી હતી આનુબાનુ ધનવાન દહેરીવાલાઓ
અધિધરની માફક પ્વાના બની ડોલી રહ્યા હતા એટલામા વેશ્યાની
નજર તેના ઉપર પડી. સંગીત અટક્યુ તે બોલી,

“કાણુ?”

“એક નિરાધાર અબળા ! મ્હેન ! આજની રાત મ્હને આપના
મકાનમા આશ્રય મળશે?” ભાનુમતી ડરતા ડરતા બોલી

લાનુમતીના અગ ઉપર મૂલ્યવાન ચીરો તથા અલકારો જોતાજ તે અનુભવગર્ભ રાજકુવરીના સૌન્દર્યે મધુરી ચેતી ગઈ, કે આ કોઈ ખાનદાનનું બચ્ચુ વખાનુ મારું દેવથોગે આ રત્ને આવી ચઢ્યું છે સિકાર સારો છે, ધારી, મધુરીએ એક આ મરદારના ધરની સ્ત્રીની માફક તેને સન્માન આપી બેસાડી

આખની ઇશારત ચતાજ દાસીએ હેરીલાલાએને ચાલતા ચવાનું કહ્યું તમામ વેરાઈ ગયા પછી મધુરીએ લાનુમતીને પૂછ્યું,

“બહેન તમારું નામ શું?”

“ભારતી” લાનુમતીએ પોતાનું ખરું નામ છૂપાવ્યું

“તમે આવી બયાનક રાત્રિએ અત્યારે અહીં કેવી રીતે આવી ચઢ્યા?”

“તે હું પોતે પણ નથી જાણતી બહેન ! હું મણિપુરના એક ગર્ભશ્રીમત પિતાની પુત્રી છું રાત્રિને વખતે મહેને કાણુ ત્યાંથી ઉપાડી લાવ્યું ? એની મને ખબર નથી અહીંથી થોડે દૂર એક વૃક્ષ નીચે મહેને સુવડાવવામા આવી હતી જ્યારે હું જાગી ત્યારે બહીષી. તે પછી જ્યાં નસીબ ફોરી લાવ્યું, ત્યાં આવી ચઢી છું આજની રાત મહેને અત્રે સુવા દેશો ? સહવાર પડતા હું ચાલી જઈશ”

લાનુમતીએ પોતે રાજકુવરી છે, એ વાત ગુપ્ત રાખી, કારણ કે તેને સજ્જડ શક પડ્યો હતો, કે હું વેસ્થાના મકાનમા આવી ચઢી છું તે હવે ખસ્તાતી હતી, પરંતુ શું કામનું ?”

“ખુશીથી સંઈ રહો આ મકાન આપનું છે હો બહેન ! તમારે કોઈ પણ વાતે ગભરાવું નહિ પ્રમાતે આપના પિતા પાસે આપને પહેચાડી દેવા હુંજ સર્વ પ્રતિબદ્ધ કરી આપીશ.”

“આપનો ઉપકાર !” ભાનુમતી ધન્યકતી છાતી ઉપર હાથ મૂકતા આટલું બોલી

આ પછી તે એક વચ્ચે થોડી અન્ય વાતચીત થઈ તે પછી ભાનુમતીએ પોતાને ઉંધ આવે છે, એમ કે’તાજ મધુરી તેને એક સુસન્નિજત શયનખંડમાં બેઠા ગઈ થોડાક વચ્ચે બતાવતી, તે બોલી, “હું ધાર છું કે આજની રાત તમે અહીં ધણી સારી રીતે ગાળી શકશો.”

જાણે આમાર દર્શાવતી ન હોય ! તેમ ભાનુમતી કેવળ આના જવાબમાં સ્હેજ હસી મધુરી ખારણુ બહારથી બધ કરી ત્યાંથી ચાલતી થઈ

મધુરીના ગયા પછી ભાનુમતીએ વચ્ચે બદલી નાખ્યા પ્રભાતે પોતાના નગ્નમાં જતા પોતાને કોઈ ન ઓળખના પામે, એ વિચાર પણ વચ્ચે જાહેરતી વેળા તેના મગજમાં હતો વચ્ચે બદલી અમિત એવી રાજ-કુમારી પણ ગયા પોતી ગઈ દૈવસયોગ તે આનુ નામ ! કયા એક રાજબહેલમાં પોતાનાર રાજકન્યા વેશ્યાને ત્યાં !

ભાનુમતીને સૂતાને એકાદ કલાક થયો, છતા હજુ મધુરીને ઉંધ આવતી ન હતી તેના મગજમાં આ પોતાના હાથમાં અચાનક આની પહેલી આપરદારની કન્યાને વિષે વિધવિધ વિચારો યોજાતા હતા વળી તે કોઈના આવવાની આશાતુર નયને વાટ જોતી હતી એટલામાં દાર અખડયા પહેલેથીજ કોણ આવનાર છે ? એ જાણતી મધુરીએ ઝટપટ નીચે ઉતરી તે બોલ્યા પ્રવેશનાર પુરૂષ નહિ પરંતુ એક રમણીને જોતાજ તે અન્યથા થઈ બોલી,

“ તમે કોણ ? ”

“ ભામિની ! ”

• અટલોજ શબ્દ કહી તે આવનાર રમણીએ વેશ્યા મધુરીના કાનમા પોતાની ઓળખાણુ આપી આશ્ચર્ય પામતી અને હસતી વેશ્યા તેને લઇને પોતાના દિવાનખાનામા આવી થોડી વાર મધુરી અને આ નવીન આવનાર રમણી ભામિનીની વચ્ચે છૂપી મસલત થઇ, તે પછી ભામિની બોલી ”

• “ મધુરી ! તહને ખમર છે, કે ”

“ શું ? ”

“આપણા હાથમાથી છટકેલા દુસ્મનો હજુ હયાતી ભોગવે છે !”

~ “ કાણે કહ્યું ? ”

“ મહે ! મ્હારી નજરોનમર એમાના એકને જોયો છે આપણા છૂપા ભેદોથી તે જાણુકાર છે તે ઉપરાંત તેને ગુલામસિદ્ધ પ્હારવ-દીઆ જેવાની ઓથ છે ”

“ કાણુ ? વીરા તો નહિ ? ”

“એજ ! એજ ! ”

“ તમે એ શા ઉપરથી જાણુ ? ”

“ ડિટેક્ટીવ ભાનુપ્રસાદને તેના ગજવામાથી એક ચીજ મળી આવી છે. તેના ઉપર એવુ લખ્યુ હતુ ”

“ શું ? ”

“ ડિટેક્ટીવ ભાનુપ્રસાદ ”

“હે ? ”

“ હવે તુજ કહે, કે -ડિટેક્ટીવ ભાનુપ્રસાદના નામનો છાપેલો કાર્ડ વીરાના ગજવામા કયાથી આવ્યો ? ”

“ ત્યારે વેશધારી ડિટેક્ટીવ ભાનુનો ભેદ પકડાઇ ગયો ? ”

“ હા ! અને તેજ કહેવા હું અચારે આવી છું જો રાખજા ! આ ખાસ કામ માટે હવે શા પગલા ભરવા ? તે વિચાર કરવાનો છે મહેને એમા ત્હારી જરૂર છે ડિટેક્ટીવ ભાનુના મકાનમા ખનના લગી કાલે વનમાળા પણ આવવાની છે તુ પણ લગભગ અપોરે ત્યા આવી રહેજો ”

આ વાત વધુ લખાવ, તે ખેલા મધુરીના દ્વાર ઉપર પાછો અવાજ થયો ભામિનીએ ખારીમાધી જ્ઞહાર જોયુ ચંદ્રની ચાંદનીના અજવાળામા પગથીઆ ઉપર ઉભેલી વ્યક્તિનુ મુખ જોતાજ ભામિની ખીંચી ‘ મધુરી ! હું નહાસી જઈ, ત્યા સુધી આ આવનારને ખોળી કરજો ” કહી ભામિની એક એરડાના દ્વાર ઉઘાડી તેમા બરાઇ ગઇ

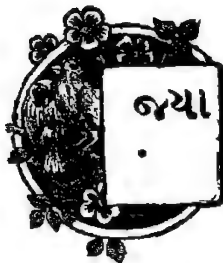
ખારણુ ખૂપ અખડા લાગ્યા “ કાણુ હશે ? ” તથા ભામિની એનાથી આટની બધી ડરીને કેમ નહાસતી હતી ? એ વિષે તર્કનિતર્ક કરતી મધુરી હાથમા ફાનમ લઇ દ્વાર ખોલવા નીચે ઉતરી

જ્યારે આ બાજુ ભામિની પેલી આવનાર વન વ્યક્તિથી નહાસવા ચા છૂપાના એરડામા આમ તેમ ફાફા મારવા લાગી અચાનક તેની નજર એરડામાના પલગ ઉપર પડી તેમા એક સ્ત્રી-વ્યક્તિ અત્યારે સૂતેલી હતી

વાચક ! આ તેજ એરડો હતો, કે જેમા મધુરીએ ભાનુમતીને સુવાનુ કંચુ હતુ ધીરે પગથે ભામિની ભાનુમતીના પલગ પાસે ગઈ દીવાનુ તેજ સૂતેલી રમણીના મોઢા ઉપર બરાબર પડતુ હતુ ભામિનીએ પાસે જઈ તેનુ મોઢુ જોયુ જોતાજ તે ચમકી બે ડગલા પાછળ હતી, ખોલી પડી “ કાણુ રાજકુવરી ભાનુમતી ? અહીંયા ? ”

... પુષ્પ.-૧૦મું.

“ભૂલનો ભોગ”

રે બીને કપડે ગુલામસિંહે ભાનુમતીને સુવ-
ગવી હતી, ત્યા આ-યો, ત્યારે ભાનુમતીને
તેણે ત્યા ન જોઈ પોતાનો ઘોડો પણ તેણે
ત્યા ન જોયો ભાનુમતી તુલિમા આવતાજ
પોતાના અથ ઉપર બેસી પલાયન થઈ

ગઈ હશે! એમ ગુલામસિંહે ધારી લીધું

ટક્ક નીચેજ તેણે ગતિ પસાર કરવાનું ધાર્યું બીના કપડાં
નીચેવી નાખી ખઠારવટીઓ પાદડાની પથારી કરી તેજ ટક્ક નીચે સૂનો.

પોતાને સૂઈ ગયાને કેટલી વાર થઈ તેની ખમર તેને ન પડી-
પરંતુ જ્યારે તે જાગ્યો, ત્યારે તેણે જોયું કે, ઘોડે દૂર એક રમણી
કપાટાથ ધ પગલા ઉપાડતી ક્યાં જઈ રહી છે

ટક્કના ખરી પડેલા સુકા પાદડાઓ ઉપર તેના પગ પડવાથી
અવાજ થયો અને એ અવાજે ચપળ ખઠારવટીઓ આખો ઉધડી
ગઈ તે એકદમ ઉભો થયો પેલી રમણી આ વખતે ધણે દૂર
નીકળી ગઈ હતી, છતા ખઠારવટીઓ તેને નહાસતી ભાનુમતીજ હોવી
જોઈએ! એમ ધારી પકડવા પાછળ પડ્યો

જ્યારે આગળ ચાલનાર રમણી ભાનુમતી નહિ, પરંતુ ભામિની
હતી. તેને વેસ્થા મધુરીના મકાનમા જતી ગુલામસિંહે જોઈ લીધી.

જ્યુધાર્યા આવી દાર ઠોકનાર તે ગુલામસિંહ જાતેજ હતો. જ્યારે ભામિની બારીએથી ગુલામસિંહને આવેલો જોતાજ ચમકીને પેલા ઝોરકામાં ભરાઈ ગઈ હતી.

એક પળનો પણ વિચાર કર્યા વિના ભામિનીએ ગળડુમારી ભાનુમતીએ બૂદલી નાખેલા કપડા પહેરી લીધા. ભાનુમતી જાગે નહિ, એમ તેની સાથેના બીજા પનગમા તે પણ પોલી ગઈ સૂતેલી ભાનુમતી ઉપર ક્રોધની એકએક નજર ન પડે. એમ સભાળપૂર્વક તેણે એક ચારસો તેના કરીં ઉપર ઝોટાડી દીધો.

જે અરસામાં મુઢરીએ નીચે જઈ દાર ખોલ્યા ગુલામસિંહ ધરમા ઘણા થયો. મુઢરીએ તેને અટકાવતા કહ્યું,

“ભામિની! તમે કેવું છો?”

“મારું કંઈ નથી.”

“પણ તમારું ધરમા આમ વગર ગળએ આવવાનો તમને શું અધિકાર છે?”

“બહારવટીઓ ગુલામસિંહ સત્તાધીશ અને ગ્લાયિક્ષિઓને ખાસિયા રાખી ફરે છે.”

બહારવટીઆનું નામ સાંભળતાજ મધુરી ચૂપ થઈ ગઈ ભામિનીના ડરનું કારણ હવેજ તેને સમજાયું ગુલામસિંહે ભામિનીને આ ધરમા પ્રવેશતા જોઈ હશે, અને તેની પાછળજ એ અહીં આવ્યો હોવો જોઈએ, એ સત્ય અનુમાન મધુરીએ બાધી લીધું.

ગુલામસિંહે ઉપર આવતાજ મધુરીનો એક હાથ પોતાના હાથમા મળાયુત રીતે પકડ્યો તેના બીજા હાથમા પિસ્તોલ હતી મધુરીની છાતી ઉપર ધરતા તે બોલ્યો, “સીધે સીધી બતાવી દે, કે થોડીજ વાર ઉપર તારા ધરમા પ્રવેશેલી રમણી ક્યા છે?”

એક ક્ષણમા મધુરીના મગજમા સેકડો વિચાર આવી પમાર થઈ ગયાં. ભામિની નહાસી ગઈ હશે કે નહિ ? તે પણ તેને ન સમજાયુ “ ગુલાબસિંહ ભામિનીને બદલે પેલી ભાગતીનેજ (ભાનુમતીને) લઈ જાય તો કેમ ? ” એ વિચારે તેણે ભાનુમતીના શયનખંડના દાર પ્રતિ આગળી કરી “ આમા સૂતેલી છે ”

. ગુલાબસિંહને પણ ભામિની નહિ, પરન્તુ ભાનુમતીજ જોઈતી હતી ભામિનીને તેણે જોઈ પણ નહોતી, તેમ તેની આશાએ તે આટલે દૂર આવ્યો પણ નહોતો મધુરીના બતાવેલા ઝોરડાનુ દાર ઉવાડી નાખી તે અદર ધસી ગયો. પલગ ઉપર આગળનીજ બાજુએ ભાનુમતીના પોશાકમા ભામિની સૂતી હતી વસ્ત્ર ઉપરથીજ તેને ભાનુમતી ધારી લઈ ગુલાબસિંહ ખોલી ઉઠ્યો, “ એજ ! અતે નહાર ધાનુ ખર પડયુ, ને ફેરો પણ સફળ થયો ” બીજુન પળે તેણે જોયા વગર ભાનુમતી—વેશધારી ભામિનીને ઉચકી, ઉત્તરીજ બાધ ઉપર નાખી ચાલવા માડયુ. મધુરી પણ ગુલાબસિંહના ખમા ઉપર ભારતીને (ભાનુમતીને) જોઈ ખૂશ થઈ વેશ્યા અને ગુલાબસિંહ બનેએ ભાનુમતીના વસ્ત્ર ઉપરથીજ તેને રાજકુવરી માની લેવાની ભૂલ કરી હતી. જ્યારે પલંગની છેક પાછથી બાજુએ સૂતેલી ખરી ભાનુમતી ઉપર કાંઈની નજર નહોતી પડી.

પોતે ગુલાબસિંહને બનાવવામા સફળ થઈ હતી, તે ઉપર હસતી હસતી મધુરી ભાનુમતીના શયનખંડમા આવી તેની અત્યંત અભયથીની અદર હજુ પલગ ઉપર એક રમણીને તેણે સૂતેલી જોઈ. ગુલાબસિંહ પોતાને જોઈ લે ! એ બયને લઈને ચાલાક ભામિનીએ સૂતા અગાઉ દીવો હોલવી અધાર કરી દીધું હતું, અને તેનેજ લઈને

શુભાશ્વસિદ્ધ પાઘળ પીઠ કરી સૂતેલી ખરી ભાતુમતીનું મ્હે જોવા નહોતો પામ્યો બારીમાથી પડતા ચંદ્રના અબજાળામાજ તે ભાતુમતીના વસ્ત્રને ઝાળખી જઈ ભામિનીને ઉપાડી ગયો હતો.

મધુરીએ દીવો ચેતાવ્યો તેના પ્રકાશ સૂતેલી રમણીની પીઠ ઉપર પડ્યો તેણે વિરહ દિશામા પાસુ બદલેલું હોવાથી તેનું મોઢું દેખાતું ન હતું કદાચ ' ભામિની તો નહિ હોય ! એમ ધારી ડરતી ડરતી વેશ્યા તેની પાસે ગઈ એટલામા ભાતુમતીએ પાસુ બદલ્યું વેશ્યાએ તેનું મોઢું જોયું તેના મ્હોમાથી અચાનક ઉદ્ગાર નીકળી ગયા

“ કાણુ ‘ ભારતી ? ”

મધુરીના અચાનક અનાજે ભાતુમતી જગી ઉઠી તે શય્યામા બેઠી થઈ ગઈ મધુરીને પોતાની પાસે ઉભેલી જોતા, અને પોતાનું નામ દઈ બોલાવતી સાબળી, તેણે કહ્યું

“ કોને ? નહને બોલાવો છો ? ”

મધુરી રુ બોલે ? તે તો ભાતુમતીને જોતાજ નયની ગઈ સ્વગત બોલી, ‘ આ ભારતી તો અહિંજ છે, ત્યારે શુભાશ્વસિદ્ધ એ કોને ઉપાડી ગયો ‘ ”

ભામિનીના પ્રપચ પાર ઉતર્યો હતો. ભાતુમતીને બદલે ભૂલમા ભામિનીને ઉચકી જવામા શુભાશ્વસિદ્ધ ઠગાયો હતો સ્વહરતેજ તે ભૂલનો ભોગ થયો હતો.

પુષ્પ:—૧૧ મું.

“ઓચિતો ઘા”

“ભાતી ! તુ કયા સુતી હતી ?” મધુરીએ આશ્ચર્ય

જનક નગરે પૂછ્યું

“કેમ ? આ પણ ગે ઉપરજ ?”

મધુરી, અનેલો બનાવજીએક પળમા પામી ગઈ ભામિનીએ શુભાબ્ધિ હને સપડાવવા સ્વહસ્તેજ આ પ્રપચ્છાળ પાધરી હતી, એમ તે સમજી ગઈ છતાં ભાનુમતીને શક ન પડે એટલા માટે તે બોલી, “જોજી ! પૂછેન ! સાચવીને સૂજી ! મ્હે કોઈ બદમાશને આપણા ધનમા પેટેલો જોતાજ ગભગભને અહીં આવી તને જગાડના બૂમ મારી હતી ”

ભાનુમતીને ગમે મધુરીની આ વાત ન ઉતરી તેના ગયા પછી તેણે પોતાના વસ્ત્રો મૂક્યા હતા ત્યાં જોયું તે ત્યાં ન હતા નક્કી આ મધુરી કોઈ ભેદી પૂતળી છે, એમ તેના દીલમા ઠંડી ગયું પ્રાત કાળેજ તેનું ઘર ત્યાંજી ગૂંપચૂંપ ચાલ્યા જવાને તેણે ઠરાવ કર્યો

ન્યારે આ બાળુ ભામિનીને નિદ્રાધીન અને ભાનુમતી ધારતો શુભાબ્ધિસહ ખભે નાખી રસ્તો કાપી રહ્યો હતો પેલીજ સરિતા ઉપરની આસુ ભરી માદ વાળી ટેકરી ઉપરથી પોતાના દુષ્ટા સ્થાને પહોંચવા પસાર થઈ રહ્યો હતો

પરન્તુ માણસ ધારે છે કંઈ ' અને ઇશ્વર કરે છે કંઈ ' ગુના-અસિહની પીઠ ઉપર ઉચકાયલી દયાભોર ભામિનીએ એક તીક્ષ્ણ દૂરીનો ધા બહારવટીઆની પીઠ ઉપર કર્યો અચાનક ધા વાગતાજ ગુનામસિહ તન્મગ ખાધ નીચે પડ્યો તેની પીઠમાથો ખેશુમાર લોહી વહેવા લાગ્યું.

અન્માશ ભામિનીના વૈરની નૃપી હજુ નહોતી થઈ ગુલાબસિ-હનુ તે મ્હોત જોના મ્હોતી હતી ધવાયતા વીરને તેણે પોતાના હાથો વડે ટેકરી ઉપરથી નીચે મરિતાના જળમા હડમેલી દીધો એક ભય કર હાન્ય કરી ભામિની તેને દૂખનો જોષ, બોની ઉઠી, “ આહાહાહા ! ખલાસ ! ખસ ! ખનાસ ! દુનિયાના એક મકાન અહા-રવટીઆના મ્હોતનુ માન અને અભિમાન બને મ્હને છે તેણે ભાનુ-મતાને મેળવવા પાંખુ વેસ્યા મંડુરીના ઘન તન્દ્ર પ્રયાણ કર્યું

આ સમયે પગેઠ ફાટી ચૂકયુ હતુ રાજકુવરી ભાનુમતી આવા આગ્ર અધારામાજ પોતાને મકાને જવા તૈયાર થઈ રહી હતી એટલામા ઉઘની મંડુરીને દારે પાછી ભામિની આવી ઉપર આવ્યા પછી તેણે મંડુરીને પૂછયુ, “ મંડુરી ! મ્હે આ સ્થાનેના ઓરડામા રાજકુવરી ભાનુમતીને જોષ હતી તે કયા છે ? ”

“ રાજકુવરી ભાનુમતી ? ” મંડુરી આશ્ચર્ય પામતી બોલી

“ હા હા ”

“ તુ ભૂલે છે એ અહીં આવીજ નથી ”

“ તો શુ મ્હે મ્હારી બાણુના પલગ પર એક રમણીને સતેલી જોષ હતી, તે ખોટું ? અરે ! આ એના વસ્ત્ર શુદ્ધા તો હજુ મ્હારા શરીર પર છે, ને તુ ના કહે છે ? ”

“ પરન્તુ એ તો ભારતી છે, ભાનુમતી નહિ ! ”

“ભૂતારતી ? એ વળી કોણ ?”

“મણીપુરના કોઈ આમરદાર કુટુંબની કન્યા”

“ખોટી વાત ! મધુરી ! એણે નામ છૂપાવ્યું છે બહારવટીઆ ગુલામસિંહના દગાને ભોગ થએલી સુદરી, એજ રાજકુવરી ભાનુમતી છે”

ભાનુમતી કે જે કાન માડીને દાર આગળ ઉભી રહી આ વાત સાંભળતી હતી, તે એકદમ બહાર આવી બોલી, “હા હુંજ મણીપુર નરેશની પુત્રી રાજકુવરી ભાનુમતી ! બોલો યુ છે ?”

“કમ નથી રાજકુવરી ! હું તમને તમારા પિતાની આત્માથી છોડાવવા આવ્યો છું આવો”

“તમે કોણ છો ?”

“ડિટેક્ટીવ ભાનુપ્રસાદ !”

એમ કેતાજ ભામિનીએ સ્ત્રી-વેશ કાઢી દૂર ફેંકી દીધો ખરેખર ! ગુલામસિંહને ભૂલાવામા નાખી મધુરીના મકાનમા લાવનાર તે વેશધારી ડિટેક્ટીવ ભાનુજ હતો ભાનુમતીને શોધવા, અને મધુરી માથે મળી એક ગુપ્ત બાજી ગોઠવવા, તે સરયુને ગુમારી, વનબાળાની રહાયથી છૂટી, મધુરીને મકાને આવી રહ્યા હતા તેજ વખતે ગુલામસિંહ તેની પૂઠે પડ્યો (તેને પોતાના હાથમાંથી ખટકેલી ભાનુમતી ધારા) ભામિનીએ તેને બારીએથીજ જોઈ લીધો, અને અતે ગુલામસિંહ ભામિનીના પ્રપચનો ભોગ થયો

મધુરી અને વેશધારી ડિટેક્ટીવ ભાનુપ્રસાદ સગા ભાઈબહેન સાથે ! એક ડિટેક્ટીવની બહેન તે રાજપુરની પ્રખ્યાત વેસ્થા ! કેવું આશ્ચર્ય ! ભાનુમતી પણ ભામિનીને બદલે ભાનુને જોતાજ દીપ્ત ચર્મગદ્ગદ પરત્વે તેને એ ખમર નહેતી કે ડિટેક્ટીવની બહેન મધુરી ! તે એક નીચ વેસ્થા છે

ભાભિનીએ ઉતારી નાખેલો અસહ્ય ભાનુમતીનો પોશ્વક પાછો રાજકુ વરોએ ધારણ કર્યો ડિટેક્ટીવે હરખાતે હંમે મધુરી તથા ભાનુમતીને લઇને મણીપુર પ્રતિ પ્રયાણ કર્યું

મણીપુર નગરને ભાનુમતીએ પોતાની સર્વ વાત વિન્તારપૂર્વક કહી દીધી તે પછી ભાનુએ પણ પોતાની હોશિયાગીનુ ખ્યાન કર્યું બહારવટીઆ ગુનામસિદ્ધને સદાને માટે વિદાય કર્યાની તથા કેશરી મિહ દુશ્મનનો માણુમ હોઈ પોતાને દગો કરી નહારી મ્યાની વાત કહેવા પણ ડિટેક્ટીવ ભાનુ ન ચૂક્યો પોતાની પુત્રીને આશ્રય આપનાર વેશ્યા મધુરીને તથા શોધી લાવનાર ડિટેક્ટીવ ભાનુને રાગએ ખૂશ થઈ કીમતી બક્ષીસો આપી તે પછી પુત્રીની ઇચ્છાને માન આપી મણીપુરનરેશે ડિટેક્ટીવને કહ્યું, “ભાનુ! મધુરી સાથે તહારો શો સબ્ધ છે”

“કંઈજ નહિ! મહારાજ! વનમાળાની પેઠે મધુરી પણ વેચ્યાને વેશે એક ન્હારી છૂપી મદદનોશજ છે અમાગ ડિટેક્ટીવ લોકને આવા છૂપા મદદગારો પણ રાખવા પડે છે”

પિતા પુત્રી બેઠીની શકા ભાગી ગઇ મધુરીને લઇ ડિટેક્ટીવ ભાનુ ખૂબ હરખાતો પોતાને ઘેર ગયો (અમીરના મકાને) તેના આટલા બધા હર્ષનુ કારણ મણીપુરનરેશે પોતાની પ્રજા સમક્ષ તુર્તજ બહાર પાડેલો એક ઢંદેરો હતો

“પ્રખ્યાત બહારવટીઆ ગુલાબસિંહને ન્હાન કરી તેની લામ નદીમા ફેંકી બંધ, ગુમાયલી રાજકન્યા ભાનુમતીને તેના હાથમાથી છોડાવી લાવનાર બાહોશ અને જાણીતા રાજપુરના નિખ્યાત ડિટેક્ટીવ ભાનુપ્રસાદને પરમદિવસે દગબારમા મણીપુરનરેશ તસ્દી માન પત્ર મળનાર છે” તે પ્રસંગે સર્વેએ પધારવું

પુખ્ત:-૧૨મું.

“ બચાવ ! ”

સરોવરની સુન્દરી સરયુને લઈ કેશરીસિંહ યજ્ઞ-
ભુવનમાં આવી લાગ્યો. સરયુએ કેશરીસિંહને
પોતાના ગુપ્તસ્થાનથી પરિચિત બાળ્યતાજ પૂછ્યું.

“તમે કોણ છો ? તથા આ સ્થાનનો ભેદ

તમે કયાથી જાણો છો ?” વીરો સાથે તમને શો સબધ ?”

‘ બાળા !’ એ બધું સમય આવે આપોઆપ ખુલ્લું થશે
હાલ તો એટલું જ જાણવું બસ થઈ પડશે, કે સેવક આપ સૌનો
પરમહિતેન્દ્ર અને દુષ્ટો મદદગાર છે ’

આ પછી સરયુ કેશરીસિંહને લઈ સ્નેહ-સરોવરની રાખા
બતાવવા લાગી થોડી વાગ પછી ત્યાં વીરો આવી લાગ્યો.

“ કેશરી ! તારે હવે રાજકન્યાને મહેલે જવાની જરૂર નથી
રહી, કારણ કે તું અમારો દુષ્ટો મદદગાર છે, એમ ડિટેમ્પીવ તથા
રાજા તમામ ચેતી ગયા છે ”

“તારે કયા જાઉં ?”

“અમલનીની પાસે હું પડીશ સરયુને સલામી આજનો દિવસ
હજી ગુલાબસિંહની વાટ જોઉં છું તેઓ રાજકુવરીનું હાથ કરવા
ગયા હતા, અને તેમ કાળ્યા છે, છતાં હજી પાછા નથી આવ્યા તું
ત્યાં રહી સાથે સાથે તેમની પણ તપાસ કરજે ”

“બહુ સારું”

તે પછી કેશરીસિંહ સરયુને વીરાની સભાગમા સો પી ભગવતીને જુપડે જવા ચાલતો થયો. જ્યારે આ બાળુ વીરા તથા સરયુએ આખી ગત્રિ પ્રેમની વાતો કરવામાજ પસાર કરી ખરેખર વીરા સરયુને અને સગયુ વીગને પરસ્પર પરિત્ર પ્રેમથી વ્હાતા હતા ભવિષ્યમા પતિ-પત્ની થવાની મહાન આશા ગમ્મતા હતા પ્રભુ એ પાર પાડે!

જ્યારે કેશરીસિંહ ભગવતીને જુપડે આવી લાગ્યો, ત્યારે લમભંગ રાત્રી પડી ચૂકી હતી શ્રમિત કેશરીસિંહે દેવીને બનેલી તમામ ઘટના જહી નિગ્રહેવીનું શનુ લીધું

બીજા દિવસનું પરાઠ થયું દેવી ભગવતી એક ધવલ વસ્ત્ર ધારિણી યોગીની હતા પ્રભાતના આઠા અજવાળાના મમાચર કૂકડાઓએ સભળાવતાજ તેઓએ શય્યા ત્યાગી નિત્યકર્મ અને ન્નાન કરવા માટે દેવી પાસેની સરિતામા ગયા

ન્નાન કરવા જેવા યોગીનીએ પોતાના બે પગો પાણીમા મૂક્યા, ત્યાજ નહામે કાંઠે પાણીમા એક જખરજસ્ત ધમાકો થયેયો તેમણે સાબળ્યો સામેના પહાડની ટેકરી ઉપરથી કોઈ હત્માગી પ્રાણી યા યશુ પડ્યા જેવું તેમને લાગ્યું પાછા ફરી જુપડીમા જમ તત્કાળ તેમણે બૂમ મારી

“મનુ ઓ મનુ!”

જુપડાની અદરથી સશક્ત માધાનો આશરે ૨૫ થી ૩૦ વર્ષનો એક ભરયુવાન આખો ચોળતો પહાર આવ્યો. “કેમ! માતાજી?”

“મનુ! જલ્દી જા! સ્હામે કાંઠે નરી ન જળના હમણુજ કોઈનો ટેકરી ઉપરથી પડવાનો અવાજ મ્હે સાબળ્યો એ હત્માગીને બચાવ”.

• મહાદેવીની આજ્ઞા થતાજ તરવામા બાહોશ એવો મનુ કચ્છ બીડી પાણીમા કુદો જ્વનજોતામા તે સ્હામે કાંઈ જમ પહોચ્યો થોડા પાણીના પ્રવાહમા ધીરે ધીરે એક વ્યક્તિત્વ સ્થપ જોતુ તણાતુ, તેને કષ્ટ લાગતુ તેને બચાવી મનુ કિનારે આવ્યો.

કિનારે લાવતાજ યોગીનીની નજર તે હનુભાગી પુરૂષ ઉપર પડી તે ચોક્કસ “ કોણુ મ્હારા ” યોગીની આગળ બોલતી અટકી પડી તેણે પાસે ઉભેલા મનુની સ્હામુ જોઈ પૂછ્યુ, “ મનુ ! આ કોણુ છે ? ઓગખાપ છે ? ”

“ હા ! પ્હારવટીઆ ગુલાબસિંહ ”

લામિતી ઉઠે ડિટેક્ટીવ લાનુના દગાનો ભોગ યઈ ટેકરી ઉપરથી ગબડાવી દીધેલા આ વાયલ ગુલાબસિંહના અચેતન પ્રાણુપિન્દર ઉપર દેવીના નયન પલકારા પડ્યા તે સજ્જન નયને બોલી “ ઝુપડીમા લપ્સ લ્યો.”

યોગીની તથા મનુ બંને મળીને ગુલાબસિંહને ઝુપડીમા લપ્સ આવ્યા અગ્નિ પ્રકટાવી યોગીનીએ ગુલાબસિંહને જાગૃતિ લાવવા શેક કરવો શરૂ કર્યો એટલામા મનુ આજુબાજુથી કોઈ એક વૃક્ષના પાંદડા ચૂટી લાવ્યો તેનો કુચો કરી તેણે ગુલાબસિંહના ધા ઉપર તે બાંધી દીધો ધા કરનાર જ્ઞરા ચૂક્યો હતો બળવાન પ્હારવટીઆના મહાસલ અગમા તે બહુ ઉડે નહોતો પેસી શક્યો, અને તેનેજ લપ્સને તે પ્રાણુધાતક થતો બચી ગયો.

ચાપતા ઉપાયે જ્યારે ગુલાબસિંહ જરા શુદ્ધિમા આવ્યો, ત્યારે તેણે પાસુ બદલ્યુ યોગીનીની આમમ્મા આ વેળા હર્ષનુ આસુ આવ્યુ મનુના નિરાશ મ્હોડા ઉપર પથુ પ્રસન્નતાની જ્યોતિ છવાઈ રહી.

એટલામા અપગુહિમા આવેનો ગુનાખસિહ બોલ્યો, “હુ ક્યા છુ ? ”

“સુરક્ષિત સ્થાનમા ”

અશક્તિને યઈ ગુનાખસિહે પાછુ પાસુ બદલુ યોગીનીના કહેવાથી મનુ ઉભો થયો

‘ મહાદેવી ! પરન્તુ એમને લઈ જવા રી રીતે ? ’

‘ હા ! જે સ્થાને વડના ઝાડ સાથે એક અશ્વ બાંધેલો છે, તેને છોડી લાવ ’

ગુનાખસિહનો ચગવા મૂકેલો, અને ગૂમ થએલો અશ્વ તે આજ હતો ફરતો ફરતો તે આ ઝુપડી પાસે આવવાથી યોગીનીએજ તેને દક્ષ સાથે બાંધી રાખ્યો હતો, કાગળુ તે એ ઘોડાને ઝાળખતી હતી ઘોડાની શોધમા કદાચ ગુનાખસિહ અહી આવશે, એ પણ એક તેના હૃદયની ગુપ્ત ધાગણ હતી

આ દરમ્યાન મનુ ઘોડો લઈ આવ્યો પહેલા તે અગ્નિસ્થાને જોતાજ ઘોડો તેને ન બેસવા દેના તોફાને ચઢ્યો, પરન્તુ જારે તેની નજર પોતાના અશક્ત અને ધનાયના માલીક ઉપર પડી, ત્યારે તે તદ્દન શાન્ત થઈ ગયો મહાદેવી અને મનુએ મળી સભાગપૂર્વક ગુનાખસિહને ઘોડાની પીઠ ઉપર ગોઠવ્યા મનુ તેમને બરાબર ઝાલી પાછળ સ્થાવર થઈ ગયો ઘોડો પણ પોતાના માલીકની સ્થિતિ કેમ જાણી ન ગયો હોય ! તેમ મહુજ સાવચેતીથી સભાળીને ધીરે ધીરે બનેને લઈ વગર લાકેયે છૂપા સ્થાન તરફ ચાલતો થયો

યોગીની એને જતા જોઈ રહી દેખાતા બધ થયા પછી તેણે આખમા આવેલા આસુ લુગડાના પાલકે લૂછી નાખ્યા તે ભગ-હૃદયા મ્નાન કરવા ચાલી ગઈ

મનુનો અશ્વ ખરાબર મધ્યાહ્ન કાળે દેવાયય સમીપ આવી પહોંચ્યો તે નીચે ઉતર્યો ઘોડાને પાસેની ઝાડીમાં બાંધી, ગુલાબમિહને લઈ તે સાવચેતીથી યક્ષ-ભુવનમાં આવ્યો.

આ વખતે સરયુ જાળ-કીડા કરી રહી હતી મનુએ તેને પૂછ્યું “સરયુ ! વીરો ક્યા ગયો ? ”

બીને કપડે સરયુ સરોવરની બહાર નીકળી ફૂલ પણ તોડવા તે ન રહી વજ્ર બદલતા બદલતા તે બોલી” “એ તો ક્યાગના આપૂતી શોધમાં ગયાં છે ”

સરયુ તથા મનુએ મળી ઘાયલ ગુલાબસિહને એક નરમ શય્યા ઉપર સુવડાવ્યા પુત્રી, પિતાને અગ્નિ પ્રકટાતી ગેક કરવા લાગી થોડી વાર પછી ત્યાં વીરો આવ્યો બળતણ વેચા બહાર આવતા મનુની નજર તેના ઉપર પડી મનુએ પૂછ્યું

‘વીરો ! ક્યા ગયો હતો ? આમ હાફિ છે કેમ ?’

“મનુ ! હું ગુલાબમિહની શોધમાં ગયો હતો આપણા માલીકનું ખૂન થયું છે લાસ નહીંમો ફેકી દેવામાં આવી છે ”

“પણ એ તહને કોણે કહ્યું ?”

“રાજ્યમાં ઢઢેરો પીટાયો છે, ને ઉપગથી ”

“યુ ? જ્ઞાનો ઢઢેરો ? ”

“એજ, કે ગુલાબસિહને સ્વધામ પહોંચાડી ગૂમાયલી ગજકુમારીને મેળવી લાવનાર પેલા વેશધારી ડિટકટીવને મહારાજા કાલે ભર્યા દરબારમાં માનપત્ર આપવાના છે ”

“ફિકર નહિ ! વીરો ! દુશ્મનો જામ મારે છે ગુલાબસિહ મંથર કૃપાએ બચી ગયા છે ”

“હું ? ”

“ હા ! અદર આવ ”

તે પછી મનુએ સરયુ તથા વીરા સમક્ષ ગુલાબસિંહના બચાવની વાત વિસ્તારપૂર્વક કહી સભાગી ગુલાબસિંહ પણ આ તમામ વાત શ્રવ્યામા પડ્યો પડ્યો સાબળતો હતો.

“એમનો ઘોડો મ્હામે ઝાડીમા બાંધેલો છે ” કહી પાછો જવા મનુ ઉભો થયો વીરાએ તેજ વેળા તેના કાનમા કહ્યું,

“કાલે દરબારમા જવાનું છે મહાદેવીની રાજ લંછ સવારેજ અહી આવજો ”

“ બહુ સારું ” કહી મનુ ચાલતો થયો.

થોડી વાર પછી ગુલાબસિંહ સપૂર્ણ ભાનમા આવ્યો. સરયુ તથા વીરાના કાળજીપૂર્વક સતત પરિશ્રમે અને પ્રયત્ને ગુલાબસિંહની દર્દ વ્યથા અર્ધ ઉપરાત દૂર થઇ ગઇ તે સહજ આરામ થતા ઉશીકાને અદેલી શ્રવ્યામા યોદો થયો.

“વીરા”

“ફરમાવો ? શી આજ્ઞા છે પ્રભુ?” વીરા હાથ જોડી બોલ્યો.

“એ મનુ કાણ?”

વીરા ચમક્યો છતા માત્રીકની સાથે તે જુદું બોલી ન શક્યો. ગળગળે સાદે તે બોલ્યો, “ પ્રભુ ! એ ન પૂછો તો સારું ”

“હારી મરજી નથી, તો હું ત્હને દબાણ પણ નથી કરતો. છતા એને વિરે તું મ્હને કંઈક પણ કહે ”

“પ્રભુ! એ આપને નદીમાથી ઉગારી લાવનાર, મ્હારો એક પરમ-રનેહી છે આપણો છુપો મદદગાર અને શુભેચ્છક છે ”

“પરંતુ ત્યારે એ કેશરીમિહ નહિ?” સરયુએ હવે પોતાની શકા રજુ કરી •

“કેશરી એજ મનુ” વીગએ બેદ ભાગ્યો

“હુ ધાર છુ કે મનુની વાત ઉપગથી તો મ્હને ખ્યાવવામા કાઠ યોગીનીનો હાથ હતો તે કાણુ વાર?”

“પ્રભુ! એ વાત હાલ જવાજ દ્યો થોડા વખતમા એ યોગીની આંપોઆપજ આપની પાસે આવનાર છે”

“મ્હારી પામે ? શા માટે ?”

“આપના ઉપર કરેલા આ અનહદ ઉપમારનો બદનો માગવા”

“વાર વીરા ! મ્હારા મૃત્યુની ખમર શહેરમા ફેલાઈ ગઈ હશે”

“જી હા ”

વીરાએ તે પછી પોતે સાબળેનો ઢંઢેરો ગુનાખમિહને કહી સભળાવ્યો

“વાર વીરા ! હવે તુ શુ કરવા માગે છે ?”

પોતાના માલીકે પડ્યા પડ્યા તમામ વાત સાબળી છે, એમ વીરા જાણી ગયો હવે એમનાથી કાઠ પણ છૂપુ રહી શકે એમ નથી, ધારી તેણે પોતે રચેલી બાજુ પોતાના માલીકને કહી બતાવી

“મ્હારો વિચાર ! ગુપ્ત વેશે કાલે દરબારમા જઈ આપ જીવતા હો, એ ખીના ઉઘાડી પાડવાનો, તથા માનપત્ર અટકાવી એ ખૂની પાપાત્માને બચા દરબારમાથી ઉચકી લાવવાનો છે”

“વીરા ! આ જમર સાહસ છે”

“જતાં આપના સેવકમા તે પૂર કરવા પૂરતુ બળ અને કળ છે”

“ત્યારે હુ પણ સાથે આવીશ.”

“પ્રભુ! આપ શી રીતે આવી શકશો! પાછું કપ્પક થયું તો આપને ન્હાસતા પશુ ભારે પડશે. માઠી વાળો તો સારું”

“ચીંગ! ત્હાગ જેવા વીર ને વફાદાર સેવક જેને માટે જન આપવા તૈયાર છે, તેને ડર હોય કે? આ ગુનામસિંહને આવા ધાની શી વિસાત? ભય શું ચીજ છે? તે હું જાણુનોજ નથી કારણકે બયના ખુદના મયદાનમા (જગત્રમા) હું ઉછર્યો છું, ખેંચ્યો છું”

‘તો જેવી આપની મરજી’

વીરો વધારે ન બોલી શક્યો સરયુ પિતાના મુખ પ્રતિ બેધ, બોલી,

“અને હું આપૂ? હું ક્યા રહીશ?”

“અહીંયાજ બેટા”

“એકલી?”

“તો શું થઈ ગયું? હવે કંઈ તું ન્હાની છે? સિંહની બાળ થઈને આમ બહીવું તે તને ન શોભે! હો!”

“હુંયે તમારી સાથે આવું તો!”

“ના ત્હાગથી ત્યાં ન અવાય અમે જરૂરી પાઠ ફરીશું તું ત્હારે સરોવરમા ન્હાયા કરજે કેમ? મઝા આવશેને?”

સરયુ કંઈ ન બોલી તે રીસાળને સરોવર ઉપરજ ચાલી ગઈ ત્યાં પાળ ઉપર વીરો બેઠો હતો તેણે એને મનાવી લીધી

ગુલાબમિંહ ધીરે ધીરે પોતાની શય્યા ત્યાગી બહાર ખુલ્લી દુનામા આવ્યો ફરીથી તેની નજર સરોવરની પાળ ઉપર મસ્તી કરતા વીરો તથા સરયુ ઉપર ગઈ મને યુવાન અને રૂપવાન સાથે સદૃશી હતા

“બંને બરાબર છે અકકેકને મ્હાય છે મ્હારા રતનને માટે મ્હારે ઝવેરી ખોળવા જવું પડે એમ નથી પ્રભો! આ સારો દિવસ પાસે લાવે!”

આટલું સ્વગત બોલી ગુલામસિંહ તેમની પાછળ જઈ ઉભા રહ્યા. આ વખતે વીરો અને સરયુ સરોવરની પાળે બેસી પાણીમા કાકરા

નાખી, તે વડે ચતા જળાતરગોની સરખામણી કરી રહ્યા હતા ત્યા એકએક સરયુંની નજર પેના કૂલ ઉપર પડી તેને એ સામયું તે વીરાને કંઈક રોષથી હડસેલો મારતા બોલી, “જન 'જવ' તમારે લીધે તો હું આજે પેનું ટુલ પણ લેવું-ચૂટવું વીમરી ગઈ.”

“મ્હારે લીધે?” વીરો હસતા હસતા બોલ્યો

“હાસતો! ત્યારે કેને લીધે?”

“તમારા પિતાને લીધે” એમના સમાચાર જાણવા, બાધ! અમારે લીધે તમે શાના બૂલો? એનો અમેજ બોળા કે તમને જોઈને બધું બૂલી જઈએ.”

“અમને જોઈને તમે શું બૂલી જાવ છો? બોલોને.”

“દુનિયા! દુનિયા! સરયું! લહેજેકે છું, ને દુનિયા આખીને બૂલી જાઉં છું ત્યારે માટે દુનિયા પણ ફલ છે.”

“એટલું બધું?”

“ત્યારે ત્યાં જેવી દેખાવડી છોકરીઓનો બીજો ધધો તો મ્હને જતાવ! હૃદય ચોરતા ફરવું! અને ગાડા બનાવતા! એ.”

“થોડું બોલો થોડું હવે.” કહી સરયું પાળ ઉપરથી ઉભી થઈ ગઈ

તુર્તજ તેની નજર આ બધું પાછળ ઉભા રહી માનળતા પિતા

ઉપર પડી તે શરમાઈ ગઈ વીરાનું વીરવદન પણ ખૂટી ગયું

“ક્રમ શું ચાલી રહ્યું છે? હસતા હસતા શુનામિહે બનેની રહાયું જોયું

જન્મ ન મળ્યો વીરાનું મોટું જરા ઉચું થયું સરયુંએ પણ તીરછી નજરથી વીરાની મ્હાસું જોયું ચારે આખો એક થઈ બને હસી પડ્યા, શુનામિહે ત્યાંથી ચાલતો થયો

પુષ્પ:-૧૩ મું.

“સરયુનું સંગીત”

મય પ્રાત કાગનો હતો મનાદિથી પરવારી સરયુ
પિતાની પાસે જતી હતી ત્યાં અચાનક તેના
મનમાં થઇ આવ્યું કે “લાવને વીગના ખડમા
થતી જાઉં । જોડે એ શુ કર છે ” સરયુ વીગના
ખડમા તે ન જાણે એમ આવી પરંતુ તેની
અત્યંત અમ્મયખીની અદર ત્યાં વીરાને બદલે તેણે એક ગમણીને
બોલેલી જોઇ તેના હાથમાં એક સુંદર વીણા હતી તે મદમદ સ-
માધ ગઈ હતી,

રહ્યું શુ ભારતમાં ભગવાન ? (૨)

નથી વણાશ્રમ નામનિશાન રહ્યું શુ ?

આણંબુ, ક્ષત્રીય, વૈશ્ય, શૂદ્ર હિન્દુમાં જાતિ ચાન,

ધર્મ કમનો મર્મ પોતિકા કયા છે હાલ સગાર ?

ગઇ છે સાન ભૂલ્યા છે જ્ઞાન - રહ્યું શુ ?

આણંબુ થઇ બિલાય ભટકતા આજ ભેરવી ઝોળી,

શિક્ષિયો થઇને સેવા કરતા ગુરૂપણું ઘડ બોળી

નથી જ્યાં સ્વયં જાતિ-અભિમાન રહ્યું શુ ?

• ક્ષત્રિય થઇને શસ્ત્રો મેલ્યા લીધી યુવામી તાણી,
પરાધીન થઇ પેટ ભરે પૂર્વજ-કીર્તી પર પાણી
કયા છે પ્રતાપસિદ્ધ સમાન રહ્યું શુ ?

શસ્ત્રો દુનસતોને વળગ્યા સાથે જૂથ હગમ,
વફાદારીને સેવા મૂકી પૌતા પ્રમાદી જામ
નિશે ચક્રચૂર ગૂભાવે જાન રહ્યું શુ ?

• નથી હિન્દુમા હિન્દુપણ કઈ નથી ધર્મ કે સપ,
ધમ અનેકો ! ન્યાત અનેકો ! લખતા આવે કપ

અરે ! અફસોમ ! આર્યમતાન
વટે જ્યા હિન્દુ મુસલમાન રહ્યું શુ ?

સગીત પૂરેપૂરે ગવાઈ રહ્યું, ત્યા સુધી સરયુએ ત્યાજ ઉભા રહી,
ને સાબળ્યુ ગાનાર રમણીએ ગાયન પૂરે થતાજ વીણા નીચે મૂકી.
એટલામા સરયુના ઝાઝરે ઝમક્યા તેની નજર તેના ઉપર પડી હવે
સરયુએ તેને ઝાળખી લીધી “તમે આ વેશમા ?” સરયુ બોલી પડી.

“હા ! સરયુ ! ત્હને કયા ખબર નથી, કે આજેજ ખરે વીરત્વ
દર્શાવવાનું છે ભર્યા દરબારમાથી ડિટેક્ટીવ ભાણુને ઉઠાવી લાવવાનો છે.
રાજા તથા તેના કર્મચારીઓની આખમા ધૂળ નાખવાની છે ”

“વાહ ! વેશ તો ઠાક સજ્યો છે ને ?”

“કેમ ! કેવો છે ?”

“અરે ! કંઈ વાત ! નાયકો વેશે જવાના કે ?”

“હા !”

“ નહાનમ્ નહિ લાગે ?”

“જ્યારે તારા પિતાશ્રી જેવા તબક્કા વગાડનાર થવાના, ‘હે, તારે પછી નહીં’ ”

“રહેને નહિ લઈ જાન ?” સરયુએ ધીરેશથી કહ્યું

“તુ ત્યા શુ કરશે ?”

“તમે કહો તે ”

“તો તાર ! જે સાબળ ! મહે અને તારા પિતાએ મળી તારે માટે પણ એક કાર્ય નિર્માણ કરેલું છે ”

“શુ ?”

“આજે રાજદરબારમા મહોટા મહોટા અમારો આવશે તેમના અશ્વપાલો ઘોડાઓ લઈ દારે ઉભા રહેશે તુએ જીવાન અશ્વપાલના વેશે તેમની સાથે ત્યા ઘોડો લઈ ઉભી રહેજે ”

“ના-બા મહારે તો દરબારમા તમારો મુજરો જેવો છે તેનું કેમ ?”

“અહીંજ દેખાડુ તો ”

“ના-ના હુ તો અમસ્તી ! અરે હા ! પણ તમારું નામ શુ ?

“તુજ પાડી દે ”

“તમે વેશ છિદુ-નાયકા જેવો સજવો છે એટલે નામ પણ તેને ચોગ્યજ બતાવી દઉ ”

“જરૂર !

“સરસ્વતી ”

“ઉહુ આપણને એ પસંદ નથી ”

“તો !”

“ખીજી કંઈ શોધી કાઢ ! સરસ !”

“લક્ષ્મી ”

“ નહિ ”

“ તો વિશ્વશીલા રાખવું છે ? ”

“ એ પશુ બરાબર નહિ ”

“ લ્યો ! ત્યારે વિશ્વમોહીની ગમે છે ? ”

“ હા ! એ ઠીક છે ”

“ વાર ! હવે ક્યારે જવાનું છે ? ને મારે શું કરવાનું છે ? તે બધું કહી દ્યો તો . ” અધીરી સરયુ બોલી

“ તું જલદી જઈ તારા પિતાના ખડમા તૈયાર રાખેયો પુરૂષ પોશાક પહેરી લે તે પછી પિતાશ્રીનો ઘોડો લઈ તારે આવવાનું છે હું, તારા પિતા, તથા મનુ દરબારમા જઈશું તું ઘોડો લઈ બીજા ઘોડાવાળાઓ સાથે નીચેજ ટહેર કરજો મને બ્યારે જરૂર પડશે, ત્યારે હું સીસોટી મારીશ એટલે તું ઘોડો તૈયાર કરી દરવાજા આવી લાગજો યાદ રહ્યું કે ? ”

“ હો ! એમા શું છે ? ”

“ જોજો ! પકડાઈ ન જવાય ! હાશિચાગીથી કામ લેવાનું છે ’

“ વાર ! વાર ! તમે જરા આમ કરો તો જોડ ? ”

“ કેમ વાર ? ”

“ જરા ખાસ કામ છે ”

“ લે ”

નાયકા વિશ્વમોહીની જઈ આપણો પરિચિત સેવક વીરો ફર્યો, એટલે અટક્યાણી સરયુએ તેના માથા ઉપરનો છેડો ઉઘાડી પોતાના અબોડા માહેતું દિવ્ય ફૂલ કાઢી ટપ્પ દઈ વીરના બનાવટી અબોડામાં ખોસી ધાલ્યું

“બમ હવે કરી જવ ”

“એ શુ કર્યું ?”

“એ તો ન્હોજ અટક્યાણુ ! સમજ્યાને ? જરા અ બોડો ઠીક કર્યો છે હો ! બીજુ કાઈ નહિ ”

સરયુએ વાત હસનામા ઉડાડી પ્રેમયોગે વીરો કશુ ન સમજયો અને સરયુની આ નજીવી જૂને કેવુ બચકર પરિણામ આણ્યુ ? તે હવે પછી આપણે જોઈશુ

“ઉભી રહે ! સરયુ ! જરા જો તો !” ન્હોને વગાડતા ને ગાતા આવડે છે ને ?” વીરોએ મશ્કરી કરતા સરયુની આંખોની પાલન પકડ્યો

“ગાયુ હવે લાવો ગાઈ બતાવુ ”

“લેને ત્યારે ! નાએ કાણુ પાડે છે ચાલ, તુ ન્હારી શિક્ષિકા, અને હુ તારી શિયા પછી કંઈ છે ! શિખન ગાના ! વગાડતા ને નાચતા ”

સરયુને સગીત વગાડવાનો અને ગાવાનો બહુજ શોખ હતો તેના કંઠમા કુદરતી મીઠાશ હતી જો કે ખર પુછો તો સગીતનુ જ્ઞાન તો તેણે વીરો પામેથીજ પ્રાપ્ત કયુ હતુ વીરો પણ ગાનાની કળામા નિષ્ણાત હતો, પરન્તુ તેનો કંઠ સરયુને પહેચે એમ ન્હોતો. સરયુએ વીણા લીધી તેણે પોતાના કોકિલ કંઠથી યક્ષ-ભુવન ગમવા મેળ્યુ

— સગીત —

જનુ પેવે પાગ

સુસારીંગ ! હોડી હવે હકાર

આ દુનિયામા સ્વાર્થ ભરેલો, નિશાનિ એ નાપાર,

જેથી એનુ નામ પડેતુ બીજુ સ્વાર્થ-ગમર,

ગમે ના ! રેવુ અહિ પળ વાર .સુસારીર.

જોયા રાજો ! જોયા તાજો ! સત્તાધારી અમીર,
મહેયો જોયા ! ખેયો જોયા પશુ આખર અસ્થિર,
બધુ એ ઘડીભર છે ટનનાર મુસાફીર

હુ ઇચ્છુ છુ ગગા જોયા ! જોવા ચમુના-તીર,
ગીગી ! ગલનાર ! જોવા મ્હારે છે, પીના સગર-નીર,
તથા દર્ષ ક્ષણભગુર સમાર મુસાફીર

મહુત-મહૂની જોવી મ્હારે જોવા સત-ફકીર,
સાબળવા છે ' સાગરના એ સાં મહા ગભીર,
અહા ! શા કેડિલના ટ્રહુકાર મુસાફીર

માગ બગીચાઓ નથી જોવા, ગમતા નિર્જન રાત,
કુફરતની શોખા જોવી છે, પક્ષીના ક'માન,
મધુરા ફળ ફૂલના અમાર મુસાફીર

શીખવા છે કુફરતના બેદો ! નહિ આ શાસ્ત્ર ! પુરાણ,
હશ્વરની લીલાના મ્હારે ! ગાવા છે બમ ગાન,
સદા મુખ ! શ્રી હરિ ! ઝઙ ! ઉચાર મુસાફીર

“વાહ ! વાહ ! શામાશ ! સગ્યુ ! પાસ !” વીરો ગાયન પૂર
ચતાજ ચિત્કારી ઉઠ્યો

“મક્કરી કરો છો કેમ ? જવ, ત્યારે હવે નથી ગાતી”

વિનોદી રોષમા સગ્યુ વીણા મૂકી ચાવી ગઈ છતા વીરાના
હૃદયમા તો જડાઈ ગયું હતું, પોતાની પ્રિયનમા સરચુનું સંગીત

પુખ્ત:-૧૪મું.

“વારાંગના કે વેશધારી ?”

જે ડિટેક્ટીવ ભાનુપ્રસાદને બર્થ દરબારમા માન-પત્ર મળવાનું છે સુશોભિત અને આકર્ષક રીતે. દરબારગઢ શણગારવામા આવેલો છે સમય થતા સરદારો, અમીરો અને સદસ્યહરથોના ટોળે ટોળા દરબારમા પોતપોતાના આસન શોભાવવા લાગ્યા ડિટેક્ટીવ ભાનુ પણ મુજ ઉપર તાલ દેતો રાગને ડાબે પડખે અકકડ થઈને બેઠેલો હતો રાગમાતા રાગકુવરી ભાનુમતી તથા અન્ય દાસીઓએ પણ પડખ પાછળ આવી પોતપોતાની જગ્યા લીધી હતી બધા આવી ગયા પછી મણીપુરનરેશ ભાનુચંદ્રની નેકા પોકારવામા આવી સધળાએ ઉભા થઈ રાગને સન્માન આપ્યું મણીપુરના ભૂપાળ રાગ્ય સિંહાસને ગોઠવાયા

ડિટેક્ટીવ ભાનુના કહેવાથી વારાંગના મધુરીનો નાચ દરબારમા ગોઠવવામા આવ્યો હતો રાગ્યે સેવકને તેને તેડી લાવવા કહ્યું મધુરી પૂર ઠાઠમા દરબારમા આવી પહોંચી રાગને ઝૂકીને વદન કર્યા પછી તેણે ગાન, તાન અને નાચ શરૂ કર્યા

—ગાયન—

હા રે મધુવનમા મધુ-ખમરી વાગી
ખસગી વાગી હું અલી જાગી મધુવનમા
ગાયો છોડી ગોપી દોડી ! ધરના કામો ત્યાગી,
મૂક્યુ દોલું ! રાખ્યુ વલોલું ! એવી મોહન માયા લાગી-મધુવનમા.

મધુરીની સંગીતધારા પ્રેક્ષકોના અતરો ડોલાવી રહી હતી, એવામાં અચાનક પ્રતિહાર આવી લાગ્યો

“મહારાગને ઘણી ખન્ના !”

સંગીત અટક્યું ગાતી અને નાયતી મધુરી થોભી

લાનુચ્છ — શું છે પ્રતિહાર ?

• પ્રતિહાર — ખ્દાર કાઠ વારાગના આવેલી છે તે પોતાને સુવર્ણ-પુરની મસ્જીદ તરીકે ઓળખાવે છે

લાનુચ્છ — ને શું ધ્વજ છે ?

પ્રતિહાર — પોતાને દેશ પાંડા ફરતા પહેલાં દુનૌર સમક્ષ એક મુજરો કરી દરબારમાં પોતાની સંગીતવિદ્યા અને વૃત્ત્યક્તિ દેખાડવા માગે છે.

લાનુચ્છ — ઓહો ! એ તો વળી અત્યુત્તમ ! ભલે આવે ! દરવાન ! જા, એને આવવા દે

મહારાગની ધ્વજાને માન આપી, મધુરી એક બાજુ બેઠી ગઈ ત્યારે દરબારના તમામ માણસોની નજર દાગ ગમી ગઈ મીઝજ પળે એક ગુન્જાતી વારાગના પોતાના બે સાજીદા સાથે દરબારમાં આવી રહી તે નમીને બોલી

“મહારાગ ! આ એક પગદેશી કલાવતી આપના દરબારમાં આજે પોતાની કળા બતાવવા ધ્વજે છે ”

“ ખુશીથી ત્હાર નામ ? ”

“વિશ્વમેહીની ”

“હીક ! મેહીની ! યાદ રાખજે કે મણીપુરનરેશ સંગીતની કદર કરી જાણે છે હવે ચાલવા દે, ત્હાર સંગીત જોઉં ”

“મહારાજ! પહેલા સગીતકળા બતાવુ છુ પછી નૃત્યકળા બતાવીશ.”

વિશ્વમોહીનીએ પોતાના સાજી દાના હાથમાથી વીણા લીધી દરબારની વચ્ચેવચ તે બેઠી પોતાનો મધુરો કંઠ મેળવવા લાગી. મુદ-ગીઓનુ અત્યારે કામ નહોતુ, છતા તેઓ નૃત્યકળાના મગીત માટે પોતાના તબક્કા તૈયાર કરી રહ્યા હતા તેણે આદાપ મારનો સર કર્યો. સબામા શાન્તિ પ્રમરાધ ગઇ

— સગીત — ચાલુ જમાનો —

(ગઝલ-કવાલી)

નકાસુ નામ દરવાજો ! ગંડી ખાલી કમાનો છે,
ગયો એ વખત પહેલાનો હવે જુદો જમાનો છે
પિડાતા પૂણ્યનતા તો ! જુઓ પાપી પૂજાય છે,
પ્રજ્ઞ-રક્ષક બની ભક્ષક પ્રજ્ઞને લૂટી ખાય છે
કમાઇ પેટને માટે પશુઓ કાપવાનો છે ગયો
હુટેગે દુધ પાઇ ને ! મણીધર તેજ કંડે છે,
તમારા થઇને વિશ્વાસુ તમારી ડોક મરડે છે.
મગા માઆપને બેટો ! હવે નહિ છોડવાનો છે ગયો
લટે શ્રીમાન ને નિર્ધન ! પની ત્યા ફાવવાનો છે,
નકી અન્યાય નિર્દોષિત ગરીબોને થવાનો છે
અમીરના લાભમા અતે ! સુકાદો આવવાનો છે ગયો
કવિ ને ભાટના કાળ્યો વડે દરબાર ને ગાળે,
સુરા ! ને સુદરીના નાચ-ગુજરા યાય ત્યા આજે
પ્રજનો ! ગજનો પૈમો ! અનીલીમા જવાનો છે, મયો.

• સગાના સ્નેહ પટાયા અમીના સ્વાદ બદલાયા,
વહન્ટા પ્રેમના પાણી પરપરમાથી સકાયા
નથી જુનો ! હવે જુદો ! નવો ચાતુ જમાનો છે ગયો
નર્તકીએ વીણા નીચે મૂકી તે ઉભી થઈ ગઈ ભાતુચ્છને તેનું
ગાયન મુદ્દય ગમ્યું નહોતું પરન્તુ તેના કાકિલ કંઠની મીઠાશે તેના
હૃદય ઉપર વિજય મેળવ્યો હતો સારંગી અને મૃદંગ સાથે મોહીનીના
યગના ઠેકા પ્રકાર લાગ્યા તેણે સંગીત સાથે નાચ શરૂ કર્યો પોતાની
અદ્ભુત નૃત્યકળા તેણે અજમાવવા માંડી

(ખૂને જીગરકો પીતી હય રાહ)

હું ચતુર્થે ચેનાતુ છું ચેતી લે ઓ ઇન્સાન !
અવલોકો ! આની પહોંચ્યું, આજે ઠેક કિનારે વહાણું હું
સુસ્તાન આવી લાગ્યો સભાજી નોય ન જાગ્યો,
પાછળ પન્તાઈ લાગ્યો નહિ તો બનને બરીવાન
દુસ્મનનો ડકો વાગ્યો તો પણ ઉઘે શું અજાન ?
શત્રુની સેના આવી થા તૈયાર જક ' નાદાન હું
જીવે શુરવીર ! જો જાગે ! ઉઘે તે ! મૃત્યુ માગે,
પૂટેથી રડવા લાગે રે ! ગાફિલ ગુમાને જાન
રે ! મહોત બમે છે માથે ! સમજી રેતુ સાવધાન,
કોને ખબર છે કે આ ક્યારે ? થાશે ફના તમામ હું

વિશ્વમોહીની ! કોઈ દેવી અપ્સરાની માફક પોતાનું ધારેલું કામ
પાર પાડવા નાચી રહી હતી મૃદંગી તથા બીનના બજવૈયાએ પણ
કશી કસર ન રાખી નર્તકી દરબારમા ફર ફર ફર ગોળ ફૂંદી
ફરવા મંડી.

ફરતા ફરતા તેનો માથાનો છેડો એકાએક સરી ગયો, સરયુએ તેમા ખોસેલુ ગુલાબનુ ફૂલ કોઈએ નહિ પગ્નુ શકાશીલ નજરે જોતા ડિટેક્ટીવે જોઈ લીધુ સઘળાનુ ધ્યાન મોહીનીના સંગીત અને નાચમા પરાવાયનુ હતુ અમલુ મોહીનીએ પણ એ માથાનો છેડો ઝોઢીને બરાબર કરવા તરફ ધ્યાન ન આપ્યુ ડિટેક્ટીવ ભાનુ એકદમ ઉઠળી પડયો

“બજર ! મહારાજ ! આ નાચનારીને પકડો ! એ વારાગના નથી પગ્નુ કોઈ વેશધારી છે”

મામયો બગડી ગયો સંગીતનો ઝામેયો રસ ચૂથાઈ ગયો,

મોહીની પણ માથા ઉપર છેડો ઝોઢી ઉભી રહી ગઈ પરન્તુ પેના તબલચી તે સારંગી વગાડનાનુ ધ્યાન ડિટેક્ટીવ તરફજ હતુ “શુ ?” મહાગભ પાણુ ભાનુના શબ્દે ચોકીને સિંહામનેચી ઉતરી પડયા

“ખઃ કહુ છુ’ આ નતનીના અમોડામા પેલુ અલૌકિક ગુલાબનુ ફૂલ છે

પોતાના અમોડા ઉપર હાથ, મૂકતાજ વિશ્વમોહીનીને સરયુએ કરેનુ અટક્યાળુ યાદ આન્યુ છતા તે ન કરી તે તો કોઈ પણ ઉપાયે દરબારને પોતાની વીરતા દેખાડી માનપત્ર અટકાવવાજ આવી હતી તેનો વિચાર ભાનુચ દ્રને સંગીતથી ખુશ કરી, માનપત્ર અટકાવી, દરબારમા ખુવા થવાનો હતો ડિટેક્ટીવના બોપાળા ઉવાડા પાડી તેને પૂરતી શિક્ષા કરવાનો હતો પગ્નુ તેને બદલે થયુ કષ્ટ નિચિત્રજ !

ડિટેક્ટીવ ભાનુ જોયો વારાગનાને પકડવા ધગ્યો, તેવુજ વારાગના વિશ્વમોહીનીએ એક છૂપાવેનુ કાતીલ બજર ખેચી કાઢ્યુ. ભર્યા

દરબારમાં માથાનો છેડો ખોલી નાખી, તેણે પોતાનો બનાવટી ચોટવો દૂર કર્યો.

“એટલેજ રહે! બદમાશ !”

“કોણ વીરો ?”

“હા !”

ડિટેક્ટીવ ભાનુ ખજરથી ડરી ત્યાજ અટકી ગયો પોતાની પિંતોલ ખેંચી કાઢવા તેણે ગજવામાં હાથ નાખ્યો તેવોજ સાગી વગાડનાર ગરબો, “ખમડદાર !”

તેના હાથમાં ભરેલી પિંતોલ હતી મનાવટી દાઢી મૂઠા અને ફેટાને તેણે રખમદ આપી હતી “તુ કોણ ?” યુ યુ હજુ જાગે છે.”

“હા ! બહારવળો ગુનામિત્ર ! હજુ આ દુનિયાપર હયાતી ભોગવે છે”

“ત્યારે ખૂન થયાની વાત ખોટી ?” મહારાજના મુખમાંથી એકા એક ઉદ્ગાર સરી પડ્યા

આટલો વખત તબલચી મનુ શુ કરતો હતો ? તેણે ક્યારેતોયે પોતાનો વેશ પટ્ટી એક મહદ કામ કરી નાખ્યુ હતુ અને ને વેશ્યા મધુરીને પકડી રાખવાનુ

ડિટેક્ટીવ ભાનુની નજર મધુરીને પકડી ઉભા રહેલા મનુ ઉપર હવે પડી તે બોલ્યો, “કોણ કેશરીસિંહ ? તુ આખરે દુશ્મનનો મદદગાર ?”

પરંતુ તેની ખુમોથી કયુ વળે એમ નહોતુ, ગુલાબસિંહે ભરેલી પિસ્તોલ સાથે ભાનુને ગરદનમાંથી ઝાંચ્યો હતો, બ્યારે વીરો ખજર ધરી મધુરીની એક બાજુ ઉભો હતો બીજી બાજુ મનુ ઉર્ફે કેશરીસિંહ સઘળા સરદારો સ્હામે પિસ્તોલ ધરી ઉભો હતો

“ચલાવ ' બહાર જવ ' કેશરીસિંહનો રાજ તથા સરકારનો છુકમ થયો

તરવાર બહારુરો તથા રાજ પોતે પણ કેશરીસિંહની પિસ્તોલને તાબે થયા તેઓ દાર બહાર ગયા, કે તુર્નજ બદમાશ ભાનુએ ધ્યાન-મુકત એવા ગુલામસિંહને ધક્કો માર્યો હાથ છોડી તે પાછી બાજુએથી સ્ત્રીઓની ખેંટકનો પદ્મો ચીની કૂદી નાદો તેજ વખતે મનુની પિસ્તોલનો બહાર થયો પરંતુ તે ભાનુને ન વાગતા છટકી ગયો રાજ-રમણીઓ, ભાનુમતી અને રાજમાતા આ પહેલાજ રણ-વાસમા નહાસી જઈ ચૂક્યા હતા

અશકત ગુલામસિંહ અચાનક ધમ્કાથી પડી ગયો તેના તાજાજ રૂઝવણા ધામાથી થોડી વહેવા માડ્યુ વીરો ત્યા દોડ્યો

“ મનુ ! તુ એને છોડી દે જાદી ચડી આન ”

મનુએ મધુરીને છોડી દીધી ધાયવ ગુલામસિંહને બનેએ ઉભો કર્યો વીરાએ બારીએથી સીસોગી મારી નીચે ધોડાવાળાના વેશમા ઉભેલી સરયુએ તે સામળી ધોડાને તૈયાર કરી રહામે આવી

વીરા તથા મનુએ મળી ગુલામસિંહને ઉપાડ્યા દાર ખેલતાજ ભાનુચંદ્ર તેમને પકડવાને પોતાના માણસો સાથે દરબાગમા ધમી આવ્યા એકજ પળ ' અને આ ત્રિપૂટી ગિરફતાર થને ' પરંતુ એટલામાજ પાછળથી એક અચાજ આવ્યો “હથોયાર છોડો !”

આવનાર અશ્વપાલના વેશમા સરયુ હતી તે અણીને સમય આવી લાગી હતી તેની નહાનકડી પિસ્તોલે તમામની તરવાર છોડાવી દરમારગદમાજ રાજ તથા તેમના સેવકોને પૂરી, વીરો અને મનુ બહાર આવ્યા ધાયવ ગુલામસિંહને ધોડા ઉપર બેસાડ્યા તેના ઉપર સરયુને ચઢાવતા વીરો બોલ્યો,

સરોવરની સુંદરી (ભાગ બીજો)

ગુન મનિ હા મ્હા રાજા પાત તા કા સ પ્રો લેખ પોતાના ર મિત્રે વા ન ર
૪૩ ૭૭ ગુણા પ્ર બ્રાજા

છપાય છે —: સચિત્ર :— છપાય છે

શયતાની લીલા યાને

ભેદી પુતળું પૃષ્ઠ આશરે ૧૨૮.

૨૧ હરીયાલ જીવણલાલ બુક્સેલર

એકલા માલેકે શ્રી નવઉવન પુનનાલય ગ્રામર રોડ-સુરત

છુપી પોલીસની અદભુત વાર્તા

કન્ત નવ આનાની મીની ગીડો

“લાવ ! ત્હારી પિસ્તોલ ! સરથુ ! તુ હવે પિતાજીને લલ્લ ગુફામા
જા ! હંટકડા શિકારને હાથ કરી અમે આતીએ છીએ ”

સરથુએ પવનવેગે ઘો ? માશી મૂકયો વેશધારી વારાગના અને
મનુ ડિટેક્ટીવ લાનુને પકડવા અમીરને મકાને ઉપડયા

પુખ્ત:-૧૫મું

“ કરણીનું ફળ. ”

અમોહીની અર્ધાંત વીરાનુ અનુમાન સત્ય હતુ
નહાસેસો ડિટેક્ટીવ લાનુ બપો હરમારમા જુલો
પડવાથી પોતાના મકાનમાજ આગ્યો હતો થોડા
વારે ત્યા મધુરી પણ આવી તેને મળી

“તારે હવે શો વિચાર ?” મધુરી બોલી,

‘ મધુરી ! વીરો એજ વનમાળા ! એજ વિશ્વમોહીની અને
એજ આપણો કટ્ટો દુશ્મન જા ” છેત્તો શબ્દ તે બહુજ
ધીરેથી બોલ્યો

“અને પેલો કેશરીસિંહ કોણ ? એને ન જાણખ્યો ?”

“એ પણ જાણખાયો છે મધુરી આપણે ભારે આફતમા
છીએ એ કેશરીસિંહ તેજ નહને તો મનુ લાગે છે”

“હે !” મધુરી ચમકી ઉભી થઇ ગઇ

“ધીરે બોલ ! આપણે ઠગ્યા હીએ, આપણા દુશ્મનો હજુ જીવે છે એટલુજ નહિ પણ આપણને પકડી તેઓ આ છુ લોહી પીવા માગે છે ’

“એમ ?”

“હા !”

આ બદમાશ ભાઈ-બહેન હજુ નવા કાવત્રા રચે, તે અગાઉ તો દાદરતા પગથીઆ ઉપર કોઇનો અવાજ સભળાયો મધુરીને ત્યાજ એસવાનું કહી ડિટેક્ટીવ લાનુ રહામેના ઓરડામા સતાઈ ગયો આવનાર એક ગમણી હતી

વાચક ! એ આપણી પૂર્વ પરિચિતા “વનખાળા !”

ડિટેક્ટીવ લાનુને બદલે એકવી મધુરીને જોતાજ વનખાળા હસી પડી મધુરી તેને જોતાજ ઉભી થઈ ગઈ તે બયની મારી નહાસી જવા દાર પાસે સરવા લાગી એટલે વનખાળા બોલી

‘એસો ! કયા જાવ છો ?’

“તે પૂછનાર તુ કોણ ?”

“તમાગ ભાઈને પૂછી જો ! હુ એમની મદદગાર છુ ”

“એક વારાગના ?”

વારાગના વિશ્વમોહીની ! વનખાળા કે વીરો જો કહો તે હુજ છુ પરંતુ હવે તુ, બતાવી દે ! કે કોણ છે ?”

સામાજ ઓરડામા ડિટેક્ટીવ આ બધુ સામળી રહ્યો હતો તેના હાથમા ભ-યો તમચો તૈયાર હતો મધુરીને મુગી જોઈ વનખાળા પાછી બોલી

“કેમ નથી બોલવુ ? હજુ ઓળખાણુ નથી પડતી ?”

“પડી ચૂકી છે વીગ! એને શુ પૂછે છે” મહેને પૂછ તારી તમામ વાર્તાનો જવાબ દેવા હું તૈયાર છું ”

સામે સતાચયો ડીટેક્ટીવ ભાનુ પિસ્તોલ લઈ ખંદાર ધસી આવ્યો વનમાળા તરફ તાકી તે ખોલ્યો “ વીરા! આજે હવે તું મહારા હાથમા આવ્યો છે મહારી પિસ્તોલનો એકજ ખંદાર તારી જીંદગી ખતમ કરવા બસ છે ”

“ કહી નહી! આ વેશધારી ડીટેક્ટીવ ભાનુના નામને લગ્નવનાર બદમાશ! જો બગબર જો! ધ્યાનપૂર્વક જો જોને તું મરેલો માને છે તે સાચો ગઝલપુરનો ડીટેક્ટીવ ભાનુતો તારી મહામુ ઉમેલો છે,

“ તું ડીટેક્ટીવ ભાનુ ”

“હા! અને તું ખોટો! નામધારી! વેશધારી બદમાશ! વધાગમાં તારી આ વેસ્થા બનેલી બહેન મધુરીનો પતિ પશુ હજી દેખાત છે ”

“ક્યા છે ?”

“ અહીયાજ! આટલામાજ ”

મધુરી બહીધી તે નહાસરા માટે સામેના આગળ તરફ ગઈ. તેણે આગળ ઉતાવળમા ખોલ્યુ આ મનુ પિસ્તોલ લઈ, તેની બગર લેવા ઉમેલોજ હતો. મધુરી તેને જોતાજ પાછી હટી

પોતાના શત્રુ ઉપર ગોળા છોડવા તૈયાર થયેલો વેશધારી ડીટેક્ટીવનો હાથ મનુના એકજ અવાજે ચકલી ગયો

‘ ખબડદાર ! ’

બીજીજ પળે મનુની પિસ્તોલમાથી ગોળા છૂટી બદમાશ વેશધારીની પિસ્તોલ તેનાથી ઉડી દૂર જઈ પડી નહાસતી મધુરીને વન

બાળા યા વારાગતા વેળા વીરાએ પકડી વેશધારી તે બધા બધું જોઈ જ રહ્યાં.

“ કેમ ? નામધારી મધુરી ! ઉર્ફે મેના ! આ તારા પતિદેવને બૂલી ગયું કે ? ” મનુ બોલ્યો.

“ કોણ ત મે ” મધુરી બોલી.

‘ હા ! હું રાજપુરનો યુવરાજ મનુકુમાર ! અમે તું મહારાણી મેના બાળે તું વેશ્યા મધુરીના વેશમાં છે જ્યારે હું કેશરીસિંહની ભૂમીકા જાળવી રહ્યો છું ખરાબર ને ? ”

“ અને મી મોહનલાલ ! તમે કેમ કંઈ બોલતા નથી ? તમારા આ બાળનેહી ભાનુને તદ્દન બૂલી ગયા કે ? ” વનમાળાના વેશમાં વીરા ઉર્ફે ખરો ડિટેક્ટીવ ભાનુ બોલ્યો.

વાચક ! વેશધારી ડિટેક્ટીવ ભાનુપ્રસાદ તે રાજપુરનો એક બદમાશ નામે મોહનલાલ હતો જ્યારે આ મધુરી તેની બહેન હોવા છતાં એક વખતની રાજપુરની મહારાણી મેના અને યુવરાજ મનુકુમારની પગથિયાત પત્ની હતી જ્યારે ખરો ડિટેક્ટીવ ભાનુ તેજ વીરો ! તેજ વનમાળા ! અને તેજ વારાગતા વિશ્વમોહીની !

“ અરે ! આ કોણ ? ”

એક બારી તરફ અમસ્તુ જોઈ ડિટેક્ટીવ ભાનુએ ટેમણ ઉપર પડેલી એક ખાલી સોડાની સીસી ઉચકી લીધી મનુનું ધ્યાન તે તરફ બેસાયું બદમાશ મોહન ઉર્ફે વેશધારીની આ પછી એક ધ્યાનચૂક કરવાની ચાલાકી હતી તેણે જીવ ઉપર આવી, સોડાની સીસી મનુની ઉપર ફેંકી એકદમ આગળ હાથાડી તે દોડ્યો.

“શુ થયું ?” તે પછી જોવા તે ન થોડો મનુ આ વખતે બાજેજ બયતે ! પૈન્જ વીરાની અપૂર્વ ચાલાકી અને સમયસચકતાએ તેને આ જીવલેણ ફટકાથી બચાવી લીધો જે વખતે વેશધારીએ મનુનો પ્રાણ લેવા સોડાની સીસી છૂટી મારી, તેજ વખતે વીરાએ પોતાના હાથોમા પકડેલી મધુરીને તેની અટકામતમાં ધકકો મારી હડસેલી દીધી સીસી મનુને ન વાગતા તે પહેલાં અનભાસે વચમા આવી પડનાર દુર્ભાગી મધુરીના કપાળમા વાગી. આટલીના ચૂરચૂરા થઈ ગયા મોઢા ઉપર અને આખા શરીરમા એ જીવલેણ કાચો ભોકાઠ ગયા માથુ ફાટી જતાજ ગતપ્રાણ વેશ્યા મધુરી પોતાની પાપી કરણીનું ફળ ભોગવવા દેવના દરબારમા રવાના થઈ

મનુને ત્યાજ મૂકી વનમાળા ડિટેક્ટીવ ભાનુની પૂઠે પડી જ્યારે મનુ પોતાના ધાથી સ્વધામ સીધાવી ગયો હશે, એ આશામા ને આશામા વેશધારી ડિટેક્ટીવ રાજકુવરીને ચેતાવવા તેના મહેલ પ્રતિ હોડ્યો તેના મનની છેવટની મુરાદ ફૂલની લાલચ આપી રાજકુવરીને ભોળવી લઇ જવાની હતી અને ના પાડે તો આખર બળાત્કારથી પણ તેને હરી જઇ સહાને માટે મળીપુરનો ત્યાગ કરવાની હતી.

વેશધારી તથા વનમાળાના પ્રમથાન પછી મનુ પણ મહાદેવીને કુપડે જવા ચાલતો થયો મધુરી ! ઉર્ફે એક વખતની મહારાણી એના ખાનદાનનું દરજ્જા છેવટનો અગ્નિસસ્કાર પણ ન પામી

પુખ્ત:-૧૬ મું.

“ગુલાબનુ ફુલ.”

જ્યદરખારમા બનેલા બનાવથી અફસોમ કરતી ભાનુ-મતી પોતાના એકાન્ત આવાસમા શેષકચ્છત અને ચિન્તાતુર રહેતે એકી હતી તેની પ્રિય સખી પુખ્ત પોતા દીલની ગમગીની દૂર કરવા વિધિવિધ ઉપાયો ચોજી ગઈ હતી

આજ વખતે વેશધારી ડિટેકટીવ ભાનુમતીને રહેલે જવા દોડી રહ્યો હતો તે પાછુ ફરી ફરી જોતો જતો હતો એકાએક તેની નજર ચોડે દૂર પોતાની પાછળ આવતી વનખાળા-ઉરફે વીંન ઉપર પડી. તે ચેત્યો અપાટખંધ એક ગલીમા વળી ઉંચા મકાનના ઓટલા ઉપર તે ચઢી છૂપાઈ ગયો વનખાળા ત્યાથીજ ગઈને પસાર થઈ ગઈ

વીરનો વિચાર હવે રાજકુવરીને મળી ખરા બેઠ ખુલે પાડવાનો હતો પોતેજ સાચો ડિટેકટીવ ભાનુ છે, એમ બતાવી આપી આ સુરેલીનો છેડો લાવવા તે માગતો હતો વેશધારી ડિટેકટીવનો ટાટીયો રાજ્યદરખારમાંથી કાઢી ભાનુમતીને તે મેળવવા માગતો હતો ? પરન્તુ કોને માટે ? પોતાને માટે નહિ ત્યારે ?

* * * * *

“બહેન ! બહાર એક ગમણી આવેલી છે ” દાસીએ પુખ્ત તથા રાજકુવરી સમક્ષ આવી કહ્યું

“કાણુ છે ? તેનું નામ ?”

• “વનબાળા !”

“વનબાળા ?” ભાનુમતી ઓડી “પુષ્પા ! તુ ચાલી જ દાસી ! જ એને મોઢલ ”

પુષ્પા અને દાસી ગયા ભાનુમતી એકલી પડી એવામાં ત્યા વનબાળા આવી પહોચી તેને જોતાજ ભાનુમતી બોલી ઉઠી

‘કાણુ ? વારાગના વિશ્વમોહીનીનો વેશધારી વીરો ?’

• “કુમારી ! ન બીહો ! પહેલા મ્હારો ખરો ઇતિહાસ સાંભળો તે પછી જે કંઈ કહેવું હોય તે એઘડક કહેજે”

રાજકુમારી ભાનુમતી પાસે વનબાળાએ પોતે કાણુ છે, તે તમામ ઇતિહાસ ટુકમાં રજુ કરી દીધો સાથે સાથે પોતેજ ખરો ડિટેક્ટીવ હોઈ, ભાનુ વેશધારી છે, એ પણ જણાવી દીધું આશ્ચર્ય પામતી રાજકુવરી બોલી “હવે તમે શું કરવા માગો છો ?”

“એક કામ ! મ્હારી પાસે અત્યારે ફૂલ છે હું તમને એ આપવા ચાહું છું એટલુજ નહિ પણ એ ક્યા ! અને કેવી રીતે થાય છે તે પણ ખુશીથી બતાવવા માગુ છું . મગ્ન”

“શું ?”

“આપની એ બદલ જે શગત છે, ને પૂરી કરવી પડશે”

“તમે મ્હને પરણના માગો છો એજ ને ?” ભાનુમતી કંઈક શરમાતી બોલી

નહિ ! મ્હારા ભાઈ સાથે પરણો ! એજ મ્હારી માગણી”

“તે તમારો ભાઈ નથી કાણુ છે ?”

“રાજપુરનો ગૂંમ થયેલો મનુકુમાર !” અને ભાનુમતી કંઈ આમળ પ્રશ્ન કરે, અથવા તો વીરો રાજકુવરી પાસે પોતાનું

ધાર્યું વચન લઈ પેનું ફૂલ આપે, તે પહેલાં તો ત્યાં વેશધારી ડિટેક્ટીવ ભાનુ આવી લાગ્યો પરંતુ તેને ક્યા ખમર હતી, કે વનખાળા વેશી વીરાએ ગજકુવરીની પાસે પોતાનો તમામ ભેદ બોલી નાખ્યો હતો.

વેશધારી ભાનુને ત્યાં અચાનક ઉપસ્થિત થયેલો જોતાજ વનખાળા અને ભાનુમતી અને ચમક્યા.

“વનખાળા !” તે પિસ્તોલ કાઢી બોલ્યો.

“કોણ ? ડિટેક્ટીવ સાહેબ ? બલે પધારો !” મીઠી મનક કરતા વનખાળા કબી થઇ ગઇ.

“વીરા ! હવે હું છેનરનો નિર્ભય કરવા આપ્યો ‘હુ’

‘તો કરી નાખો.’”

“તે પહેલાં તારા માયામા પેનું જુનાનનું ફૂલ છે, તે આપી દે.”

“ભીખ માગતા શરમાતો નથી હિમન હોય તો ફૂલ લઇ જો.”

“જો સીધી રીતે નહિ આપે તો મ્હારી પિસ્તોલ તને કાર કરશે ! ને પડી.”

“શા માટે ? તારે ફૂલ જ નેઈએ છે તો ભયે એ.” ચાલાક વીરા સમય વિચારી લુચ્ચાઇ રમી ગયો તેણે અબોડામાથી પેનું જુલાખનું ફૂલ છોડી વેશધારીની રહામે ધર્યું “લે.”

હરખાતે હૈયે વેશધારી પાસે આવ્યો, ફૂલ લેવા તેણે પોતાનો જમણો હાથ આગળ લાવ્યો તેજ વખતે વનખાળાએ પગની આડી મારી તેને જમીનદોસ્ત કર્યો, પિસ્તોલવાળા હાથ ઉપર એવી તો ઝડપ મારી કે પિસ્તોલ દુર જઈ પડી પેનું ફૂલ પણ વીરાના હાથમાંથી હટી પડી ગયું રાજકુમારીએ તે આવી ઉચકી લીધું.

“હવે છેલ્લો નિઠાન લાની નાખીએ ” વનખાળાવેશી વીરો ગરજ્યો ભાનુ પણ જીવ ઉપર આની વીરાને હકારી રહ્યો હતો એકમેકને ઉચકી ઉચકી જમીન ઉપર પગડના લાગ્યો એરડામાનુ ફરનીયર હાથમા આવે એમ છૂટું કેકાવા લાગ્યું જ્યારે ભાનુમતી એક ખુણામા લપાઈ આ હાથ યુદ્ધ જોઈ હી હતી !

કર્મસન્નિધે વનખાળાનો સ્ત્રી-વેશ તેને ભારે થઈ પડ્યો પગમા લુગડાના છેખની આડી આવતાજ વીરો ઉથલી પડ્યો આજ વખતે ઝનુની વાઘની માફક વેશધારી તેની છાતી ઉપર ચઢી બેઠો પાસેજ એક જરમનસીલવરની પીકદાની પડેલી હતી અન્ય કોઈ પણ વસ્તુ ન જોતા અતે વેશધારીએ તે ઉચકી ઉઠાળા મારતી વનખાળાના માથામા મારી માથુ ટુગી ગયું લોહીયોહાણુ વીરો બેહોશ થઈ પડ્યો

ભાનુના હાથમાથી છૂટતાજ વેશધારી ભાનુએ ભાનુમતી તરફ જોયું પીકદાનીના ધાની સાથેજ ભાનુએ ભયંકર ચીસ પાડી હતી ફાટમાથી નિહાળતી પુષ્પા મહારાજને મદદે બોલાવી લાવવા દોડી ચુક્યા હતી રાજકુમારીના હાથમા ફૂલ જોતા વેશધારી બોલ્યો

“કુમારી ! અતે આપણો વિજય થયો છે બદમાશ માર્યો ગયો છે જ્યારે ફૂલ હાથમા આવ્યું છે ”

“પરંતુ તેના હકદાર તમે નથી ”

“સારે ?”

“હકદાર તો આ નીચે લોહીમા રગાયેલો પડ્યો છે ”

“એટલે શું ભાનુમતી પોતાનું વચન પાળના હવે નથી માગતી ?”

“ વચન ! કેવું વચન ”

“ કેવું ! તે વરવાનું ”

“ વરવાનું ! કોની સાથે ? ”

“ મ્હારી સાથે ! ”

“ એક ખૂની ! બદમાશ ! ને તર્કટી ડિટેક્ટીવની સાથે ! બાવલાની સગાથે ? ”

“ હું ખૂની ? તર્કટી ડિટેક્ટીવ ? ”

“ બસ કરો ! સુગા સુગા અહીંથી રત્નો માયો નહિતો અત્યારેજ બમ પાડી કેદ કરાવવા પડશે ’ રાજકુવરીએ બહીતા બહીતા ધમકી આપી

“ કેદ ? અને તે મ્હને ? કયે ગુહને ? ”

“ ગુહનાનો પુરાવો આ મોબુદ પડેલો છે વેશધારી ભાનુ ! તમારી નજર સમક્ષ રાજપુરનો પ્રખ્યાત ડિટેક્ટીવ લોહીમા તરમોળ થઇ મ્હતેલો છે ’

“ એ બંધુ મ્હે ત્હારેજ માટે કયું છે ”

“ ચૂપ રહે ! ”

“ તો શું તું હવે ફરી જઇ આ હરામખોરના મુકદ્દા સાથે લગ્ન કરવા મ્હાય છે ? ”

“ તે મ્હારે જોવાનું છે તું થોડો મ્હારા મનનો માલીક છે ? ”

“ તો શું આ બંધી મ્હેનતતો બદલો કદજ નહિ ”

“ મ્હેનતતો બદલો બહુજ મ્હોટો મળે છે ”

“ કયા છે ? ”

“જયતો જવા દઉ છું ! એજ ! બોલ ! એથી વિશેષ તું શું
ચાહે છે ?”

“એમ ?”

“તો કેમ ? મહેનત તે શું કરી ? કે કહી બતાવે છે મહેનત
કરનાર, ને ફૂલ મેળવી લાવનાર તો આ પડ્યો ”

વનબાળાએ પોતાનો તમામ બેઠ ભાનુમતી પામે ફાડી દીધેયો છે,
એમ ચેતી જતાજ વેશધારી બોલ્યો

‘ભલે ! ભલે ! હુંજ ચાલનો ચાઉ છું પરંતુ એ ફૂલ મહેન
આપી દે ”

“ફૂલ ? કેવું ફૂલ ? કોનું ફૂલ ? ક્યા છે ?” એની આશાજ
ન રાખવી ”

“નેવું છે ?”

“તું શું બતાવવાનો હતો ?”

જવને બરાબરો બદમાશ ભાનુમતીના હાથમાથી ફૂલ મેળવવા
છલાગ મારી ફૂદ્યો, ઓરડાની વચ્ચોવચ બીત સાથે એક મોટું ગોળ
ટેબલ હતું બદમાશને હકાવવા છુમો ઉપર બૂમો પાડતી ભાનુમતી તેના
ઉપર ચઢી ગઈ

બદમાશને હવે ક્યો રસ્તો લેવો એ ન સૂઝ્યું તેણે ભાનુમતીને
ડરાવી તેના ઉપરથી નીચે ઉતારવા માટે એ ભારી ટેબલ જરા
હંચુ કર્યું પરંતુ પરિણામ ધાર્યા કરતા બચકર આવ્યું

ગોળ ટેબલનો એક છેડો અચાનક નમી જતાજ ભાનુમતી તે
બાજુ સરી પડી, બીતની સાથે મ્હોટો આવનો ટાંગેતો હતો તેની
સાથે તે અફળાઈ તકતાનો કાચ ફૂટી ગયો ભાનુમતીનું માથું
ઘીરાઈ ગયું ધા આણુધાતક નીવડ્યો કે કેમ ? તે તો પ્રશ્ન જાણે ?

પરન્તુ આ અણુધારી ધટનાએ વેશધારી ભાનુને ગભરાવ્યો, તે આભોજ થઈ ગયો, એટલામા બધ બારણા ઉપર કોઇના ટકોરો થયા. બહાર રાજા તથા સિપાઇઓ આવી લાગ્યા છે, એમ જાણતાજ તે નહાસી જઇ જીવ બચાવવાની ચિન્તામા પડ્યો કપાટાબધ પેલુ ફૂલ ઉપાડી છબ્બમા થઇ મર્યા વાટે તે નીચે ઉતરી ગયો,

તેજ પળે દાર તૂટયા મણીપુરનરેશ ભાનુચંદ્ર પુષ્પા તથા અન્ય રાજ્યસિપાઇઓ સાથે અદ્દા પ્રવેશ્યા દુર્ગનીચરનુ કચ્ચરધાણુ તળી ગયું હતુ એક બાજુ વનમાળા એમાન અને લોહીલોહાણુ થઇ પડેલી હતી. જ્યારે બીજી બાજુ પોતાની પ્યારી પુત્રી રૂધીરમા રગાયેલી પડી હતી બનેના માથામા ધા વાગેલા હતા પડેલા ચીરામાથી ધોધબધ રૂધીર વહી જતુ હતુ

રાજનાથી એક સેવક સત્વ રાજવેદને બોલાવી લાવ્યો રડતે હૃદયે રાજ્યએ બનેને ચાપતા ઉપાયો કયાં પ્રભુની મ્હેરથી બનેની આંખો યોડી વારે ખુલી લેહીનુ વહેતુ બધ થયુ મહારાજ્યએ ક્રિકર જોડી પ્રભુનો વારવાર આમાર માન્યો

અને આમ એક વાગ અતે એ બદમાશ વેશધારી ભાનુ પોતાની મુરાદ ' ગુલાબનુ ફૂલ મેળવવામા ફાવ્યો, દીલની ઉમેદ પૂરી થતાજ તે અમીરના મકાનેથી જો પોતાની જ્હેન મંદુરી હોય તો તેને સાથે લઇ અન્ય રથજો નહાસી જવાના વિચારે ઉપડ્યો પરન્તુ તને ક્યા ખબર હતી, કે પોતાની પાપીણી જ્હેન તો પોતાનીજ ભૂતનો ભોગ થઇ પોતાના પાપી-ભૂતનો હિમાબ આપવા પરગેકને પ થયે પરવરી ચૂખી હતી

પુષ્પ:-૧૭ મું.

“છેવટના આંસુ.”

જેવું કમે ! તેવું બરો ! કિરતારનો એ કાયદો !
શિક્ષા મળે છે પાપની ! સત્વર ન એમા વાયદો
આ ચાર દિનની ચાદનીમા મૂર્ખ કયા ફલાય છે ?
ધર્મિ તરે ! પાપી રૂમે ! અવિચળ પ્રભુનો ન્યાય છે

લામનું ફૂલ મેળવવામા અતે દ્રાવેયો વેશધારી
લાનું ઉફે ખુની મોહનલાલ અત્યારે પોતાની
એકની એક જહેનના મધુરીના શમ પાસે
બેઠેલો હતો ભાષને દાયેજ જહેનનું ખૂન થયું
હતું ધન્યગની આ પશુ એક અગ્નયમ લીલા !
નહિ તો શું ?

પોતાનાજ પાપનો ભોગ થઇ મધુરી રૂપી રંગાઇ જમીન
હવે પડેલી હતી સાસીના કાચના કટકા તેના મૃતક તથા સૌન્દર્ય
ચાળી મુખડામા ઠેકઠેકાણે હંડા પેસી ગયા હતા ગજપુરને ઘડીભર
મુગ્ધ કરતું તેનું અતુલ સૌન્દર્ય ! અને લાવણ્યમય શશિવદન બોહીથી
ખરગાઈ-રંગાઈ કદુપુ અને શેખાહીન થઈ ચૂક્યું હતું

મોહન ! સગાબહાલા જેમા ગણો તેમા એક ! એનો મ્હોટો
ભાઈ ! આજે તેના મૃત શમ પાસે બેસી છેવટના આંસુ પાડી
રહ્યો હતો

“ હાય ! મ્હે મૂર્ખેજ તેને આ અવળી દિશાએ ચઢારી હતી. મહારાણીના સર્વ શ્રેષ્ઠ પ ઉપરથી ઉતારી એક હલકી 'વેશ્યા' બનાવનાર પણ હુજ ! પગથેના પનિની સ્થાએ ઉશ્કેરનાર ! અને તેને છોડી દેવડાવનાર પણ હુજ ! અતે અહીં તેડી લાવી તેને મ્હોતના બચક ડાચામાં હોમી-હડસેવી દેનાર પણ હુજ અમાગી ! બર યુવાન અવસ્થામાં ત્હારી આ શી દશા ? મેના ! મેના ! (મધુરીતુ નામ) હુ ત્હારે સપૂર્ણ ગુહનેગર છુ ત્હારા કરેલા પાપકૃત્યો ત્હારા નથી પરન્તુ મ્હારા છે એમાં ત્હારી મન્ગ નહિ પરન્તુ મ્હારી પોતાની મરગ ! અને પોતાનોજ પહેલો હાથ હતો નહિં તો એક આબરુદાર યુવાન અબળા ! તુ એવા છળ પ્રપચોમાં શુ સમજે ? ત્હારી એમાં શી હિ મત ચાલે ? ત્હાગ પાપ અને ખૂન ઉભયને માટે જો કોઇ જવાબદાર હોય નો તે હુજ 'તુ, તેમ ત્હારા બોહી રેડાયા માટે છેવટ કોઇને લાગતુ હોય ' એ આસુ ત્હારા મૃત્યુ પાછળ પાડતુ હોય ! તો તે પણ હુજ ! ત્હારો કમનસીમ પાપી અને ખૂની ભાઇ છુ ત્હારા આત્માના સતોષ અને શાન્તિ માટે હુ જરૂર વેર લઇશ મનુ અને ભાનુ એ ઉભયનુ મ્હોત ! એજ હવે મ્હાડ અવશેષ ધ્યેય ! અતિમ નિશ્ચય ! એક માત્ર ઉદ્દેશ !

વહાવી લોહીની નદીઓ, કઈ નિરોપને છૂદી,
અરેરે ! પ્રાણ લીધા છે, કઈના કંઈને રૂદી,
ગરીબો ને અમીરોની, કઇ ગરદન ઉડાવી છે,
કઇ અબળા તણા ઉરમાં, છૂરી નિર્દય ચઢાવી છે.

હા ! પાપ ! ને અમા પાપ ! ત્હારા પાપનુ લેખુ નથી,
 જીભી જગતમા પુણ્ય છે શુ ચીજ ? તે પેખ્યુ નથી
 છુ પાપમા પોષાયયો, ને પાપમા મરનાર છુ,
 નિશ્ચય મ્હને વિશ્વાસ છે હુ નર્કમા પડનાર છુ
 તો પણ ! ત્હારે વૈર લખશ ! આટલા પાપોમા એક વધારે ઉમેરો
 કરીશ માર્ગ તો મળવાનુજ નથી, તો પછી હવે સુધરીને પણ શુ
 કામનુ ?

દીનરાત ગપડી વૈર માટે શત્રુને શોધીશ હુ,
 છાતી ચીરી સતોપથી, રૂધીર એનુ પીશ હુ
 આ ખૂનના બદલા વિના, ટાલક ઉરે વળશે નહિ,
 આ જન્મમા તો કોઇ દિન, શાન્તિ હવે મળશે નહિ
 ખ્હેન ! એ ખ્હેન ! હુ ત્હારો ભાઇ ! ત્હારા સમ સમક્ષ પ્રતિજ્ઞા લઉ
 છુ કે એક દિવસ નક્કી હુ ત્હારે વૈર લખશ

એક દિન આ ભાઇ ! ભગિની કાજ યોહી રેડશે,
 નિજ પ્રાણની પરવા મૂકી સાહસ ભયકર ખેડશે
 માયા જગત્ ને જીવ ! એ બનેને આધા મૂકશે,
 યદને મરણીયો શત્રુના મથદાન વચ્ચે ઝૂકશે '

પોતાની પાસે આવેલુ ગુલામનુ ફૂલ તેણે ખ્હાર કાઢ્યુ મરેલી
 ખ્હેનના મુઠાને અખોડે તેણે એ ખોસ્યુ રહેજ સતોપ પામ્યો
 નીચાવળી લોહીવાળા કપાળે એક છેવટની ચુમી કરી. તેની આખોમાથી
 જીદગીમા આ પ્હેલીજ વાર ! અને પોતાની ખ્હેનનેજ મારે ! અશ્રુના
 બે ટીપા ટપક્યાં રડને હૃદયે મોહન પોતાની ખ્હેનના શબને અગ્નદાહ
 પણ દેવો મૂકી દધ, વૈરમા ગાડો બની શત્રુની શોધમા નીકળી પડ્યો

પુષ્પ:-૧૮ મું.

“ નસીબના ખેલ.”

યુષ્મતી દોરી લાખી હોવાથી ભાનુમતી તથા વનયાળા બને બચી ગયા હતા આને ધા વાઘ્યાને બીજો દિવસ હતો પુત્રીની શય્યા પાસે પિતા બેઠેલો હતો ભાનુમતીએ સતા સતા પોતાનો તમામ ઇતિહાસ તથા વનયાળાના સ્વરૂપમા વીરો એ કોણુ છે, તે બંદુ અથથી માડી ઇતિ પર્યંત સનિસ્તાર પૂર્વક કહ્યું તે પછી ને બોલી.

“ પિતાજી પેયો બદમાશ ડિટેકટીવ પકડાયો કે ? ”

“ કોણુ ? વેશધારી ભાનુને માટે તુ પૂછે છે ? ”

“ હા ! ”

“ ના ! બહેન ! અમીરને મકાને કદાચ હોય તો, કોણુ બળે ? ”

“ અને વીરો ચાને સાચો ડિટેકટીવ ભાનુ કયા છે ? ”

“ આ રહ્યો રાજકુમારી ” કેતાજી ડિટેકટીવ ભાનુ ત્યા પ્રવેશ્યા. તેના માથા ઉપર ધા વાઘ્યાને લાઇને પાટો બાંધેલો હતો

હવે આપણે વેશધારી ડિટેકટીવને મોહન અર્થાત્ વેશધારીને નામે અને વીરો અર્થાત્ ડિટેકટીવ ભાનુને નામે ઝાળખીયું

“ આવો ! ભાનુપ્રસાદ ! ” ભાનુમતીએ શય્યામા સતા સતાજ ડિટેકટીવ ભાનુ ઉર્ફે વીરાનો આદરસન્કાર કર્યો

• હાનુ ઉર્ફે વીરે ત્યા બેઠો. હાનુમતી બોલી “હવે તમારે ક્યા સુધી આમ ચુપ્ત રે'વું છે ?”

• “પેવો બદમાશ મોહન ઉર્ફે વેશધારી ડિટેકટીવ પકડાય નહી, ત્યા સુધી ”

• “અને તેની બહેન પેલી વેશ્યા મધુરી ”

• “એ તો ક્યારનીય અધામ પ્હોચી ગઇ ”

• “હું ? ક્યારે ? કેવી રીતે ?”

વીરાએ ભાઇની જૂલનો ભોગ બનેલી એ બહેનનો ઇતિહાસ રાજકુમારી સમક્ષ કહી બતાવ્યો જે સામળ્યા પછી તેણે પાઠો પ્રશ્ન કર્યો “ત્યારે હવે શા વિચાર છે ?”

• “જો તમારા પિતા થોડી ઘણી મદદ કરે, તો બદમાશને પકડી પછી નિર્ભયપણે ખુલ્લા થવું ”

• “તમને શી મદદ જોઇએ છે ”

• “થોડાક માણસોની ”

પુત્રીના કહેવાથી મહારાજાએ પોતાના પાંચ રાજ્ય સેવકોને વીરાની તહેનાતમાં હાજર કરી તેની સાથે જવા ફરમાવ્યું રાજકુમારીની ગળ લઇ વીરો ચાલતો થયો.

• “આવજો !” જતા જતા હાનુમતી સળંગ નયને બોલી

• “જરૂર !”

* * * * *
સેવકોને લઇ જતા વીરાને વિચાર થઈ આવ્યો કે “હજી વેશધારી હાનુ મણીપુરમાં કોઈ ચુપ્ત થયે હોવો જોઇએ એક વાર અમીરના મકાનમાં જઇ પૂરતી તપાસ કરવાનો તેણે વિચાર કર્યો ત્યજડોત્ય તે અમીરના મકાને જઇ પ્હોચ્યો

પોતાના સેવકો માથે પૂરી તપામ કર્યા હતા, વેશધારીનો કાષ્ઠ પશુ પત્તો વીરાને ન લાગ્યો છતાં તેનો વહેમ ન ગયો મોહન મણીપુર છોડી નજ જાય એમ તેના કાબેબ લેજામા મજબૂત ઠસી ગયું અને તેની આ પ્રપના ખરી હતી.

પોતાની માથે આવેલા રાજસેવકો પ્રતિ ફરી તેણે કહ્યું

“તમે મવળા આ મ્મીનું શમ લઇ પાછા ફરો. હવે મ્મને તમારી જરૂર નથી રહ્યો આ એક ચિઠ્ઠી તમને લખી આપુ છું તે રાજકુવરીને અગર તો મહારાજને આપજો.”

આટલું કહી વીરાએ તરતજ એક નિચે પ્રમાણે ચિઠ્ઠી લખી આપી
“રાજકુવરી.”

વેશધારી મોહનનો કશો પશુ પત્તો ન લાગનાથી અતે મ્મદે એમ્લાએજ એની પૂઠ પકડવા નિશ્ચય કર્યો છે અમીરના મકાનમાંથી મધુરીનું શય એમનુએમ મળી આવ્યું છે જેને યોગ્ય અગ્નિદાહ દેશો હું સત્તર આપને આવી મળીશ
લી

“ડિઝેક્ટીવ લાનું”

રાજસેવકોએ ચિઠ્ઠી લીધી મધુરીનો મૃતદેહ ઉપાડતાજ વીરાની નજર તેના અમોઝામાંથી નીચે પડી જતા પોતાનાજ દેવી શુભામના ફૂલ ઉપર પડી તેણે તે ઉપાડી લીધું સેવકો ચાલતા થયા.

થોડી વાર વિચાર કર્યા પછી મનમા કંઈક નિશ્ચય કરી પેલા દિવ્ય કંથને માટે વિરિધ તર્કો બાધનો ડિઝેક્ટીવ લાનું ઉર્ફે વીરા અમીરનું મકાન છોડી યોગીનીની ઝુપડીને રસ્તે પડ્યો બરાબર આજ વખતે એક પુરૂષ વ્યક્તિ પશુ એજ ભરમાંથી નીકળી વીરાની પાછળ પડી.

એ પેદાધારી ડિટેક્ટીવ ઉદ્ધે મધુરીનો ભાઈ મોહનલાલ પોતેજ હતો. પોતાની બહેનની તપાસ કરના, અગર તો પોતાને શોધવા પણ. નક્કી કોઈ અમીરના મકાનમાં બહેન મોકુલે આવશે, એમ માની લઈ તે અમીરનાજ મકાનમાં એક છૂપી જગ્યાએ સતાઈ રહેા. હતો જ્યારે વીરાને રાજસેવકો સાથે પોતાના ધાર્યા મુજબ ત્યાં આવેલો, તેણે જોયો, ત્યારે તેના મુખમાથી બે નિશ્વાસયુક્ત શબ્દ બહાર પડી ગયા. ‘અચી ગયો.’

પોતાના વેરની વસ્તુલાત લેના, અને બહેનના ખૂનનો બ ક્ષેત્ર ચકાવવાના પ્રદ વિચારે તેણે વીરાનો પીછો પકડ્યો હતો. આગળ વીરા અને પાછળ મોહનલાલ યોગીનીની ડુપડીના માર્ગે ચાલવા લાગ્યા.

* * *

રાજસેવકોએ મહેલમાં જઈ ચીકિ મહાંગળને આપી મધુરીનું શામ તેમણે નીચે ઉતાર્યું. મહારાજાએ એ ચીકિ પોતાની પુત્રીને બતાવી રાજકુવરી ભાનુમતીની ઇચ્છાનુસાર મધુરી અર્થાત્ તેના મહારાણીના મૃતક શબને સન્માનપૂર્વક યોગ્ય અગ્નિદાહ દેનાયો. પારકી ભૂમિમાં અને પાગકાને હાથે એક આખરદારની કન્યા, એક મહારાજાની મહારાણી, ચિતામાં ફૂંકાઈ. આનું નામ તે નસીબના ખેલ !

પુષ્પ:-૧૯મું.

“ માનુ [હાલ] ”

ટેકટીવ ભાનુ અર્થાત્ વીરો ન્યારે સંગિતા-તટની
જુ પડીએ આવ્યો, તારે ત્યાં યોગીની ન હતા-
કેવળ મનુજ હતો વીરાને આવતો જોઈ તે
સ્થાને દોડ્યો ‘ અત્યાર સુધી ક્યા ગયો હતો ’
મનુએ પૂછ્યું

વીરાએ પોતાની તથા ભાનુમતી ઉપર આવેલી તમામ વિપત્તીની
વાત કહી સમજાવી પોતે ભાનુમતીના લગ્નનું ચોકડું મનુ સાથે બેસાડી
દીધું છે, એ વાત કરવી પણ તે ન ભૂલ્યો

“ મનુ ! દેવી ક્યા ? ”

“ મહે એમને દરબારમાં બનેલી વાત કહી. ગુલામસિંહના
ફાયાલા ધામથી પુન રક્તવહન થયાનું ગાળણતાજ તેઓ આપણા
દુષ્ટા સ્થાને તેમને જોવા ગયા છે ”

“ આલો ઠીક થયું હું પણ હવે બધી વાતનો છેડોજ લાવવા
માનુ છું ત્યાં જતાજ તમામ બેદ ખુલ્લો કરી બધાને સુખી કરવા
આહું છું ”

“ પણ માતા એ કેમ માનશે ? ”

“ કા ? ”

“બેટો વેશધારી લાનુ ઉર્ફે મોહન ન પકડાય, ને ગુલાબસિંહ પાસે મહાદેવી પોતાની નિર્દોષતા પૂરવાગ ન કરી શકે, ત્યા સુધી ખુદલા ન થયાની તેમની પ્રતિજ્ઞા છે ”

“તે બંધુ ત્યા થઇ રહેશે ત્યા ગયા પછી વિચાર ’ મહારા ધારવા પ્રમાણે હવે મોહન કોઇ પણ જાનનો ઉપદ્રવ કરે એમ લાગતુ નથી કેમ તુ શુ ધારે છે ? ”

“ના ભાઈ! એનુ બહુ પૂજતુ એ મિચિત્ર માણસ છે હુ નથી ધાગતો કે એ વેરની વસુવાત લીધા વિના શાન્ત બેસે ”

“તો ને વખતે જોયુ જશે ’ પડશે તેના દેવાશે ”

વીરો અને મનુ બંને છૂપા સ્થાને જવા નીકળ્યા તમામ વાત-ચીત છૂપાઇને સામળતો વેશધારી ડિટેક્ટીવ ઉર્ફે મોહનલાલ પણ હળુ પૂઠે ને પૂઠેજ હતો અને આ ત્રિપુટી એક એકની પાઠગ ચક્ષુ-શ્રુત-નમા સહીસલામત આવી લાગી

* * * * *

ગુલામસિંહનો ધા હવે દિન પર દિન પાછો રૂઝતો જતો હતો “વીરો ” હળુ કેમ ન આવ્યો ? તેની તેને ચિન્તા થયા કરતી હતી. જ્યારે યોગીની પણ અત્રે આવી અદ્રશ્ય રીતે ગુલાબસિંહને જોઇ પ્રભુને તેમના આરોગ્ય માટે પ્રાર્થના કરતી હતી

આજે પણ ગુલામસિંહ શય્યામા પડ્યો પડ્યો વીરાનાજ વિચારો કરી રહ્યો હતો એટલામા સરયુ ત્યા આવી

“બાપુ ! ”

“કેમ બેટા ? ”

“કાલ ગત્રે મ્હને સ્વપ્ન આવ્યુ હતુ કેમ જાણે તેમા મહારા આ આવી મ્હને બોકી કરી ગઇ ”

“બા !” આ એકજ અક્ષરે બહારવટીઆ ગુલાબસિંહનું દીલ ભાગી નાખ્યું. આખોમા આસુ ભરાયા “એ આંસુ ભરી યાદ !” અને “પેલી ધવલવત્રા યોગીનીનું આધ્યાસન !” એ બે પ્રસંગો તેને યાદ આવ્યા પિતાની આખમા પાણી જોતા સરયુ પણ રડી પડી “બાપૂ ! તમે રડો છો શા માટે ?”

“કઈ નહિ બહેન ! મહેને એજ સાભરી આપું, કે તહારા લખ્તનો લહાવો લેવા ! તહેને સુખી જોવા ! તહારી બા ન રૂઢી ન યોભી” “મહારૂ લખ્ત ?”

“હારતો ! બેટા ! સરયુ ! કન્યા કુમારી રહી સાભળી છે” તહારે માટે મહે યોગ પતિની પસદગી પણ ક્યારની કરી મૂકી છે”

“બાપૂ ! આપની એ પસદગીના પાત્રનું શુભ નામ હું જાણી શકીશકે ?” સરયુ સહજ શરમાતા શરમાતા આ શબ્દો બોલી

“ખુશીથી એ બાળ્યવાન વીરપુરુષનું નામ .”

ગુલાબસિંહ આગળ વઢે, તે પહેલા ત્યાં મનુને લઈ વીરો આવી પહોંચ્યો ગુલાબસિંહના મુખમાથી હર્ષોદ્ગાર બહાર પડી ગયા કે, “લે ! આ તહારા ભવિષ્યના સસાર-નાવિકને મહે તહારી જીવનનૌકાને માટે પસદ કર્યો છે”

સરયુ પિતાના શબ્દોએ ખુશી થઈ, તેમજ શરમાઈ ગઈ વીરો પોતાના માલિકને ભેટી પડ્યો

વીરના માથા ઉપર પાટો બાંધેલો જોતાજ ગુલાબસિંહે તે બદલ પૂછ્યું વીરોએ બનેલી તમામ વાત ગુલાબસિંહને જણાવી દીધી ત્યારમા મનુ તથા સરયુ ત્યાંથી ચાલ્યા ગયા હરે વીરો તથા ગુલાબસિંહ એકલા પડ્યા તેઓ ધરાઈ ધરાઈને વાતો કરવા લાગ્યા

વાનો કરતા કરતા ગુલામસિંહની આખો મળી ગઈ, એટલે પોતાની માયાના વા ઉપર બાધના અમુક વન-ઔષધિ અને દક્ષ-પણે લેવા વીરો એ ગુપ્ત સ્થાનની બહાર આવ્યો ગયો.

દરમિયાન એક ઝાડીમાં બે વ્યક્તિઓ છૂપી છૂપી વાનો કરતી હતી તેમની એક ચોગીની ! અને બીજો મનુ હતો.

“ મનુ ! તું આવી પહોંચ્યો ? કહે શી ખબર છે ? ”

“ ખબરમાં બદમાશ ભાતુતો ભોપાળુ ખુલ્લું પડી ગયું છે વીરો અને ભાતુમતી એને હાથે ધાયલ થયા છતાં બચી ગયા છે એની બહેન મેના ઉર્ફે પેલી વેશ્યા મધુરી એનેજ હાથે મારી ગઈ છે ” મનુએ સંક્ષેપમાં સર્વ વાત કહી સંભળાવી.

“ ઠીક ! હવે તું કયાં જઈશ મા બદમાશ ભાતુ ઘણું ભાગે અહીં આવી લાગશે માટે હાલમાં તું પણ અહીંજ ગુપ્ત રીતે રહ્યા કરજે ”

“ જોવી આજ્ઞા ”

મનુ આ પછી વીરોને મળવા ગુલામસિંહના શયનખંડમાં આવ્યો. પરંતુ ત્યાં વીરો તેના જોડામાં ન આવ્યો. ગુલામસિંહ નિદ્રા લઈ રહ્યા હતા શ્રમિત મનુ પણ પાસેના પનગ ઉપર આડો પડ્યો.

આવા મધ્યાહ્ન કાળના સપ્ત તાપમાં મોહનલાલ શુ કરતો હતો ? ચક્ષુ-શ્રુવનમાં આવ્યા પછી તે વીરો, મનુ, તથા ગુલામસિંહને એકલા પડે એ લાગ શોધતો હતો. પરંતુ હજી તેમ બનવા પામ્યું ન હતું એટલામાં તેની નજર ચોગીની ઉપર પડી તેને કંઈક પૂર્વ-સ્મૃતિ ચઈ આવી છૂપાઈને એ ચોગીની કાણુ છે ? એ બેદ બળુવા તેણે તેની પૂઠે પૂઠે ફરવા માંડ્યું.

સરયુ ! સરોવરની સુન્દરી બપોરે રોજ બે ઘડી નિદ્રાનુસુખ અનુભવતી હતી નિત્યનિયમ પ્રમાણે આજ પણ તે પોતાનાં એકાન્ત ઓરડામાં ઉઘી ગઇ હતી ત્યાં એક રમણીએ પ્રવેશ કર્યો તેના અમ ઉપર એક શ્વેત વસ્ત્ર હતુ માથાના વાળ છૂટા થઇ તેના પૃષ્ઠ ભાગે ફરફરી રહ્યા હતા યોગીની-વેશ હોવા છતાં તેના હાથમાં સાંભાળ્ય-કકણ તથા કપાળમાં કુમકુમ ચન્દ્રક હતાં તેના ભાલ ઉપર પવિત્રતાનું અનેરૂ તેજ ઝળકી રહ્યું હતુ એજ આપણી પૂર્વપરિચિના વિચિત્ર યોગીની !

યોડી વાર સુધી તો તે યોગીની નિદ્રાધીન સરયુના વદન-કમળ પ્રતિ જોઇજ રહી જેમ જેમ તે તેને જોતી ગઇ, તેમ તેમ તેની આભોમાંથી આસુ ઉભગવા લાગ્યા હેયુ કમજોત રહ્યું સુતેલી સરયુના ગાલે ચુમી કરવા તે નીચી વળી સુકોમળ ગુલાબી ગાલ ઉપર એક મીઠી ચુમી ભરાઇ ચુકી સરયુ અચાનક જાગી ઉઠી “કાણુ ?”

અણુધારી રીતે યોગીની સરયુની નજરમાં આવી ગઇ તે એક દમ બોલી ઉઠી “કાણુ ? મ્હારી બા !” બને એકમેકના મોઢા સામુ જોઈ રહ્યા

“ ચૂપ રહે ! બહેન ! હું મરી નથી ગઇ હો ! જીવુ છું ”

“ ત્યારે બાપૂ તો મ્હને તું મરી ગઇ ! એમ કહેતા હતા ”

“ ને ખરૂં છે ત્હારા બાપાને હું જીવતી છું, એની ખબર નથી ”

“ ત્યારે તું આટલો વખત ક્યા ગઈ હતી ? તું આવા વેશમાં કેમ ? બાપૂને તું કેમ આવીને મળતી નથી ? ”

“ સરયુ ! તે બધું હું તને નિરાતે કહીશ ફાલ તો હું તને એક વાત કહું, તેમ કરજે ”

“શુ ?”

“હા! પિતાને હું જીવતી છું, અને તે પણ અહીંયાજ છું, એમ ન કહીશ ”

“આ! તું એમ શુ કરે છે? તને દયા નથી આવતી? મહારા પિતાજી તો દરરોજ ત્હને સભારી આસું ઢાળે છે ”

“બહેન! એ બધું ખરૂં છે પરંતુ જીગગના ધાની છૂપી વાતો તું ન મનુજો તું ત્હારે હું કહું એટલુંજ કરજો બોલ કરશે ને ?”

“બહે! ત્હાની એવીજ મરજી છે, તો હું આપૂને તારા વિષે એક અક્ષર પણ નહીં કહું પણ આ! તું મ્હને તો રોજ એક વાર મળજોને ?”

“હા બેટા! થોડા દિવસ પછી ત્હને અને ત્હારા પિતાજીને એકત્રે હમેશને માટે મળીશ ”

“પ્રભુ! એ વખત બહેલો લાવે ”

સરયુ માતાની ગોદમા લપાઈ પુત્રીએ માની ગોદ અને માએ પુત્રીની પીઠ આસુઓથી ભિન્વી દીપ્તિ વાત્સલ્યધેલી યોગીનીએ- માતાએ પોતાની પુત્રીને-સરયુને વારવાર છાતી સરસી બીડી ચુમી ઓઘી ન્હનરાવી દીધી

ખરેખર! માતા તે માતાજી! માના બહાણને જગત્મા કશું ન ખેંચે!

માતા-પુત્રીનું આ પ્રેમાળ દ્રશ્ય એક ત્રીજીજી વ્યક્તિ દ્વિપાત્રને જોઈ રહી હતી. એ વેશધારી ડિટેક્ટીવ ઉર્ફે મેહનનાલ પોતેજ હતો.

પુષ્પ:-૨૦ મું.

“ પવિત્ર સરોજ ”

જે દિવસે પુત્રીને ભેટી પ્રેમઘેલી માતા ! ચોગીની, રનેહ-સરોવરની પાળ પાસે આવી પેલ્લી યક્ષ-કન્યાની પૂતળી, તથા તેના હાથમાના અદ્ભુત ગુલાબના છોડને તે જોઈ રહી હતી જેની ઉપર પેતુ અલૌકિક ગુલાબનું ફૂલ ખીલી રહ્યું હતું

સરોવરની ભવ્યતા, ફૂલની રમણીયતા અને સુશોભિત પૂતળીની દૈવી શોભા જોવામા લીન થયેલી ચોગીનીને એટલું બે ધ્યાન ન રહ્યું, કે પોતાની પાછળ એક વ્યક્તિ આવી ક્યાગની ઉભી નહીં છે જ્યારે સરોજ પાછી ફરવા માટે ફરી, ત્યારે તેની નજર તેની ઉપર પડી ચાર આખો એક થઇ એકેકને ઓળખતા વાર ન લાગી જવાળામુખી ફાટે, અને તેનો અવાજ સાંભળી જેમ માણસ ચમકે, તેમ મોહનને પોતાની પાસે આ છુપા રહેઠાણુમા ઉભેયો જોતાજ ચોગીની ચમકી અચાનક તેના મુખમાથી શબ્દ નીકળ્યા “તું લાનુ ? અહીંયા ?”

“ હા સરોજ ” તું જેમ માયી ચોગીની નથી, તેમ હું ખરો લાનુ નથી હવે આ સવકને તેના મૂળ નામ મોહનલાલને નામે બોલાવ ”

“હું તને નથી ઓળખતી” કહી ચોગીની તેના પગમાથી છટકવા આગળ ચાલવા લાગી

• ‘ઉભી રહે!’ તેનો વસ્તો રોકતા બદમાશ બોલ્યો, ‘નથી ઝોળ ખતી, તો ઝોળખાણુ હું આપું! સરોજ! સરોજ! યાદ કર એક વખતના આ તારા પ્રેમ-બિખારી ભાતુની રહામુ જો’

વાચક! યોગીની એજ એક વખતની સરોવરની સુન્દરી, ગુલાબસિંહની પત્ની સરોજ! પોતાને કલકીની ઠગની આ દશાએ પહોંચાડનાર, પતિના હૃદયમાં શકા ઉત્પન્ન કરી, વિયોગ કરાવનાર, પાપી ભાતુની આ યાદે તે કમ્પી

“ નથી યાદ કરવું તું ત્હારે રન્ને પડ ”

“ સરોજ! જો કે આન્યો હતો કોઇ અન્ય કાર્યને માટે! અને બેટો થયો છે બીજોજ! સરોજ! અત્યારે તું મ્હાગ દાવમાં છે મ્હારા પ્રેમના તિરસ્કારનું, અને કીધેલા અપમાનનું વેગ વાળવાનો આ પ્રસંગ છે ધારેલી મુરદ બર લાવવાની આ સોનેરી તક છે બોલ, છે કે નહિ? ”

“ એટલે તું શું કેવા માગે છે! ”

“ એટલે એજ! કે હજી પણ સમજ! ત્હારા પતિનો ડર લાગતો હોય, તો ચાલ મ્હારી સાથે ન્હામી ચાલ આવા એક તો શુ સત્તરસો સરોવરો તારા આનને માટે હું બધાવીશ તેમાં આઘીયે ઉત્તમ ગુલાબના અગણિત રોપાઓ રોપાવીશ ત્હારે માટે આવા એક નહિ બદકે અનેક બહારવટીઆઓથી શત્રુતા બાધી, ત્હને સંભાળીશ ”

“ બધ કર ત્હારી જખાન પાપી! હું વધુ સાબળવા નથી માગતી ”

“ શુ? તારે તું મ્હારી માગણીને તિરસ્કારે છે? ”

“ પહેલેથીજ માનવના રૂપમાં પિશાચ! જો બહુ મ્હાતો હોય તો આ સ્થાન છોડી ચાલતો થા. ”

“ નહિ તો ? ”

“ પરિણામ વિપરીત આવશે આ સરોજ હમણાજ મદદને માટે જૂમ પાડી ત્હારા દુસ્મનોને બોલાવશે રાઈ રાઈ જેવડા દુકડા કરાવશે સમજ્યો ? ”

“ બસ ! એજને ! સરોજ ! ત્યારે તને ખમરજ નથી, કે હું મ્હોતને સુઠીમા રાખીનેજ આ સ્થાનમા આવ્યો છું એક વખત એવો પણ હતો, કે હું મૃત્યુને મ્હોતો મ્હોતો એનો મ્હોતે ડરલાગતો બ્યારે હવે એ સમય છે, કે મ્હોત મ્હોતે દેખીને થરથરે છે, મ્હારાથી આરે ને આધે નહાસે છે હું મગવાને તૈયાર છું જેમ કોઈ મરણીઆ કેસરીયા કરી રણમા પડે, તેમ હું પણ મૃત્યુની દરકાર દૂર કરી મ્હારા આશયની તૃપ્તિને માટે અહીં આવ્યો છું ક્યા તો આ જાન જાય ! ક્યા તો ઉરની અભિલાષ પૂરી થાય ! એ બેમાથી ગમે તે એક થાય, તે મ્હારે નથી વિચારવાનું હું હવે છોક છેવટને છેડે બેઠેલો માણસ છું બોલ, આટનું જાણ્યા પછી હવે તું શું કહેવા માગે છે ? ”

સરોજ શું બોલે ? “ તો જૂમ પાડુ છું ” એમ કહી તે સિહણની પેઠે ગરજ

“ તે પ્હેલા આ જેળા ત્હારી છાતી વીધી નાખજે ”

પિસ્તોલ જોતાંજ જમ માગવા તૈયાર થએલી સરોજ યોગીની નરમ પડી ગઈ મરવું કાને ગમે છે ? અરે ! “ મૃત્યુ ” જેવા વિષય ઉપર મ્હોટા મ્હોટા ફીક્સુફી ભર્યા લેખ લખનાર વિદ્વાનો પણ પોતાનું મૃત્યુ નિષ્ઠ આત્મા પ્રત્યે જે જો પ્રભુ ! આ ઇશુ ! અને યા મેરે માનના પિયવિધ ઉચ્ચાર તેમનાજ મુખમાથી નીકળે છે. તો પછી સરોજ તો એક અમળા હતી એને તો એ ગમેજ કેમ ?

• એક હાથમા પિસ્તોલ ધરી કામાધ મોહન યોગીનીને સ્પર્શવા આગળ વધ્યો તેમ તેમ યોગીની પાછળ હઠવા લાગી તે ખુમ પાડવા બદ્ધ એ સ્ફૂટી હતી, છતાં પિસ્તોલની બ્લીક તેની જીમને ઉપડવા નહોતી દેતી એટલામા વીરની શૌધમા નીકળ્યો મનુ ત્યાં એકાએક આવી પહોંચ્યો તેની નજરે આ બયાનક દ્રશ્ય પડ્યું સરોજનો પ્રાણ તેને ભયમા લાગ્યો

• વગર વિચાર્યા સાહમથી અનિ'ટ પરિણામો આવ્યા છે, અને આવે છે. "મનુ પણ અત્યારે એવું એક વગર વિચાર્યું સાહસ કરી ખેડો જેને લક્ષને તેને પસ્તાવું પડ્યું

બલા બલા બુધ્ધિશાળીઓ અને સમશરબહાદુરોને પણ કેટલીક વાર કળ છળ અને અસત્યપથનો આશરો લેવો પડે છે ધર્મશાળને પણ "નરો ના કુજરો વા" કેવાનો પ્રસંગ આવ્યો હતો એવે વખતે બળતુ ગુમાન ગાંધી ચાહોમ કરતુ, એ સુખાંધ અને વિનાશતુ ચિન્હ ગણાય છે

મનુને એવા ઉમેદ હતી, કે પાછળથી ધા કરવો, એતો બાયલાનુ ક્રમ સમયસુચકતાનો સિધ્ધાંત તે ચુક્યો સ્થાને મુખે બદમાશને સ્ફાટ કરી વિજય મેળવવાનો મનસુખે તેને થઈ આવ્યો પરંતુ તેમ કરવા જતા તેને શૌધવું પડ્યું

યુક્તિપૂર્વક કામ લેવાને બદલે તેણે એકાએક તેની સ્ફામુ જઈ "ખબરદાર !" એમ બૂમ મારી મોહને જાણ્યાબોધ્યા વિનાજ તેના ઉપર પિસ્તોલનો બ્હાર કર્યો મનુને જેની સ્વપ્ને પણ આશા નહોતી, એવું બની ગયું ગોળી ડામા હાથના કાપ્પમાથી આરપાર નાકળી ગઈ લોહીસાહાણું મનુ ખેહોશ થઈ ત્યાં પડ્યો. એજ વખતે યોગીનીએ ચીસ મારી દોટ મૂકી

તેની પૂઠે દોડતા મોહને જીવ ઉપર આવી બીજો પહાર પ્યો પરતુ યોગીનીના પરમ સદ્ભાગ્યે તે ખાલી ગયો પિસ્તોલમા કેવળ એકજ ગોળી હતી, અને તે મનુની ઉપર વપરાઈ ચૂકી હતી ખાલી પિસ્તોલને જમીન ઉપર પટકતા મોહન યોગીનીની પૂઠે દોડ્યો.

પ્રવેશદાર આગળજ તેણે તેને પકડી પાડી ચીસ ન પાડે એ માટે તેના મોઢા ઉપર પોતાનો ગણ્ધસી હાથ દાખ્યો.

પિસ્તોલના અવાજ અને યોગીનીની તીણી ચીસે બહાર પડી ગયા ગુનામગિહની નિત્રા ઉડાડી દીધી તે પિસ્તોલ લઈ બહાર દૂદી આવ્યો તેની નજર ગ્રહામે વાયલ મનુની સારવાર કરતી સરયુ ઉપર પડી તે પણ ચીમ સામળીનેજ અહીં દોડી આવી હતી ગુલાબસિંહે ત્યાં આવી પ્રજ્યુ

“ સરયુ ! તું છે ? ,

સરયુ કંઈ પણ જનાય દે, તે પહેલાં ગ્રહેજસાજ જ્ઞાનમા આવ્યો મનુ મોટ્યો, “ ગુલાબસિંહ ! યોગીનીને બચાવો ”

તેણે દાર ગમી આગળી કરી બતાવી ગુલામસિંહ ત્યાં દોડી ગયો બદમાજ મોહન યોગીની સરોજ ઉપર બળાત્કાર કરવાને ફક્ત મારી રહ્યો હતો ત્યાજ ગુનામસિંહનો પહોડી અવાજ તેના કાનમા પાછળથી પડ્યો “ સખર ! ”

ચાલાક મોહને એક ક્ષણ પણ ન ગુમાવતા પોતાનો પ્રાણ બચાવવા યોગીનીને પોતાના બે હાથમા અદર ઉચકી લીધી પાસે એક મોટી શીલા પડી હતી તે બતાવતા તે મોટ્યો, “ બબડદાર ! ગુલાબસિંહ ! ત્હારી પિસ્તોલનો એકજ બાગ, ને તેની સાથેજ હું, અને આ ત્હારી સરોજ બને એક સાથેજ ધાર ! ”

“મહારી સરોજ!” એ શબ્દોએ ગુનાયસિંહને આશ્ચર્યમાં નાખી દીધો. આ યોગીનીને જોતાજ તેને પેલી સરિતા તટ વાળી યોગીની સાબરી આવો “ત્યારે તું તેજ હશે? આ મહારી જીવનમખી સરોજ.”

મહારવડીઆએ ક્રોધમાં આવી જઈ પોતાની પ્રિયતા ઉપર બળાકાર કરતા બદમાશને પરો કરવા ગોળી મહાર કર્યો તેનીજ સાથે બદમાશે સરોજને પેલી શિલા ઉપર પટકી નાખી

પરંતુ પ્રભુ, પવિત્ર આત્માએને પણે સદા ઉમેયોજ હોય છે. ઔપધી લેવા ગએલો વીરો, આજ વખતે તે પ્રવેશદ્વાર પાસે એકાએક આવી પહોંચ્યો શિલા ઉપર પડી કચરાઈ જતી યોગીનીને તેણે પોતાના બે બળવાન હાથો લાખ્યા કરી, તે ઉપર અદ્ધર ઝીલી લીધી

ન્યારે ગોળી જેના પગમાં લાગી છે, એવો બદમાશ ખોડાગતો ખોડાગતો સરોવર પાસે જઈ પહોંચ્યો ગુનાયસિંહ તેની મુરાત કળી ગયો વીરોએ તેજ વખતે મર્જના કરી, “નનથી મારો! ગુનાયસિંહ! એને જીવતો ન જવા દેતા” ગુલામસિંહે બીજે બાર કર્યો આ વખતે ગોળીએ આપાદ કામ કર્યું ફૂલ જેવા જતા લાયલ મોહનનું હૃદય તેણે વીધી નાખ્યું તે સરોવરના જળમાં પડકાઈ પડ્યો

યોગીની પણ વીરાના હાથમાંથી દોડી પોતાના પતિ ગુલામસિંહને આઝી પડી તેના મુખમાંથી એટલાજ શબ્દો નિકળ્યા, “નાથ!”

“સરોજ! મહારી પવિત્ર સરોજ!”

“હુંજ આપની અપવિત્ર, કલકીની અને હતુમાંગીની સરોજ”

“આ વેશમાં”

“હા! જે યોગીનાએ આપને સગિતાના જળમાંથી દૂખતા અચાબ્યા હતા, તે તેનો બદલો યાચવા અહિં આવી હતી આજે તેનો અરાબર બદલો તેને વિના માગ્યે મળી ગયો છે”

આ વખતે સરયુ પણ મનુને વીરાની સભાજમા સોપીપોતાના
પિતા-માતાને ભેટવા આવી લાગી હતી

સ્નેહ-સરોવરને આરે માતા, પિતા, અને પુત્રીની એક
ઝમી-ત્રિપૃષ્ઠી આજે ધણે લાભે વખતે એક સાથે મળી

પુષ્પ:-૨૧મું.

“ યોગીનીની આત્મકથા. ”

“સ

રોજ ! વહાલી ! હવે હારા પુનર્જીવનની સમ-
સ્ત ઘટના કહી સભળાવ કહે, આ પાપીએ
તહને કલકીની ધારી સરિતાના જળમા ઝપા-
પાત કરવા પ્રેરી, તે પછી હારે શુ થયું ?
તુ કેવી રીતે બચી ? ”

“ પ્રભુ ! મહારા કરતા વીરોજ એ
વાત સારી રીતે કહી સભળાવશે ”

“ એ જાણે છે ? ”

“ હા પ્રભુ ! તમારી સરોજનો જીવનદાતા એજ છે આજના
મંગળમય મિલનતુ તમામ માન એનેજ આભારી છે ”

વીરો મનુને હાથે પાટો બાધી ત્યા આવી લાગ્યો હતો ઝુલા
બસિહે વીરોને પ્રેમપૂર્વક બોલું લગાડ્યો “વીરો ! મહારા વહાલુર
બહે ! તુ મહારો સેવક નથી, પણ મહારો મહોદર છે હું તારો-

જેટલો ઉપકાર માનુ તેટલો ઝોડોજ છે વીરા ! ખેસ ! કહે મ્હારી યોગીની જીનેથી સરોજને જીવતદાન દેવા તુ શી રીતે ભાગ્યશાળી થયો ? ”

અધા એ રનેહુ-સરોવરને આરેજ ગોઠવાયા વીરાએ ‘યોગીનીની આત્મકથા’ કહેવી શરૂ કરી

“ પ્રભુ ! જ્યારે તમે મ્હને વેશધારી ડિટેક્ટીવ બાતુને આપણા સ્થાન-બહાર મૂકી આવવાનું કહ્યું, ત્યારે હું તેને લઇને થોડે દૂર પહોંચી ઉપર જઈ દેખ્યો બદમાશે મ્હને ઓળખતાજ ધકકે માર્યો, અને મ્હારો પગ સરી જનાથી હું પહોંચી નીચે ગળડી પડ્યો ત્યાંથી મ્હને આ મનુએ આવી બચાવ્યો કોઇ એક સ્ત્રી અને પુરુષ આ રસ્તે ચાલે હમણાજ અમુક દિશામા ગયા, એમ મ્હે એને મુખે સાબળતાજ તે દિશામા જવું યોગ્ય ધાર્યું ત્યા પહોંચતાજ મ્હે આપને સરિતામા પડવા તૈયાર થયેલા જોયા હું નીમા પડ્યો, અને ઇશ્વરકૃપાએ દેવીને બચાવવા ભાગ્યશાળી થયો

નદીકિનારે મ્હારા પરમમિત્ર આ મનુનું ઝુપડું આવેલું હતું, જે આજ પણ મોજુદ છે એમા હું એમને લઇ ગયો અમારા ચાપતા પ્લાન્નેએ દેવી અચી ગયા તે પછી મ્હે બહુ બહુ સમજાવ્યું, પરંતુ એમણે પાછા આવવા ના પાડી એમણે મ્હને કહ્યું, “ વીગ ! એમની નજરમા ન્યા સુધી હું મ્હારે નિષ્કલકીતપણ પૂરવાર કરી આપી, નિર્દોષ અને પવિત્ર ન હર, ત્યા સુધી પાછી નહીજ ફર ” મ્હારા સોગનથી એમણે આપઘાત કરવાનો વિચાર પડ્યો મ્હણે એમના જીવતા હોવાની વાત તમારાથી સુપ્ત રાખવા મ્હે એમને વચન આપ્યું. હું મનુને એમની જાતા બરાબર સંભાળ રાખવાનું કહી તમારી ખાસે પાડો આજ્યો.

મનુની ઉપર મ્હને પૂરનો વિશ્વાસ હતો. શર્તમુજબ, મ્હેં આપને જોતા સમાચાર આપ્યા, કે “ સરોવરનો કંઈ પણ પર્સો નથી ”

“ ત્યારે મ્હને સરિતા-તટે પેલું દિવ્ય આશ્વાસન આપનાર યોગીની કોણુ ? તુ જ કે ? ”

“ હા પ્રભુ ! આપને બચાવનાર પણ હું અને આ મનુજ ”
સરોજ પનિને નમતા બોલી

“ મનુ ! તુ કોણુ ભાઈ ? ”

“ તે પણ આપને કહીશ હવે તમે આગળ સાબળો તમને ધાવણ કરનાર વેશધારી ડિટેક્ટીવ ભાનુ ”

“ વેશધારી ! ત્યારે ખરો નહિ ? ”

“ ના ! વેશધારી ભાનુ પેલો પોતાના પાપનો જવાબ દેવા મૃત્યુ કાઠે પડ્યો છે, જ્યારે આ સાચો ડિટેક્ટીવ ભાનુ તમારી રહામેજ ઉભેલો છે ”

“ તુ ? વીરા ! ડિટેક્ટીવ ભાનુ ? ”

“ જી હા ! આપનો વફાદાર સેવક ! તેજ આ ભાનુ ”

“ અને આ મનુ કોણુ ? ”

“ એજ રાજપુરના ગુમ થયેલા યુવરાજ ”

“ ત્યારે વેશધારી ભાનુ કોણુ ? ”

“ યુવરાજને ગૂમ કરનાર અને મહારા નામથી લોકોને ઠગનાર એ અમારો બાળસ્નેહી ચોહન ! યુવરાજનો સાળો ! ”

“ વાં ! ત્યારે ભાનુ ! ત્હારો ઇતિહાસ હવે આગળ ચલાવ ”
વીરા અર્થાત્ ભાનુએ પોતાની વાત આગળ ચલાવી “ આ મનુ તેજ રાજકુવરીનો દારપાળ કેશરીસિંહ દિવસે તે કુમારીના મ્હેલે પ્હેરો બરતો, અને રાતના વાર વાર યોગીનીને આવી મળતો વનબાળાના

વેશમાં અમીરના મકાને એણે મહેને ઝાળખ્યો હતો, એનું પણ એજ કારણ હતું. ભાનુચંદ્ર મહારાજ તરફથી મોહનને-વેશધારી ડિટેક્ટીવને એ બ્યારે સમાચાર કેવા આવ્યો હતો, ત્યારે મહેજ એને નોકરી છોડી દેવાનું કહ્યું હતું. સરયુને એના હાથમા સોપતા વનમાળા વેશે મહે “વીરો” એજ શબ્દ કાનમા કહ્યા હતા, અને તેથીજ સરયુ મહારી તરફ જોઈ હસતી હસતી આ મનુકુમાર સાથે અહીં આવી હતી. પાછળથી હું પણ વેશધારી ડિટેક્ટીવને વીરો વેશે ઝોરડીમા પૂરી બહાર નીકળ્યો. બહાર નીકળ્યા પછી મહે વનમાળાનો પોશાક ધારણ કર્યો ડિટેક્ટીવને બનાવવા ખાતરજ પાછી ઝોરડી ઉધાડી બહાર કાઢ્યો. વીરોની સાથે મહારે મારામારી થઇ, અને “મહેને તેમા આ કાર્ડ હાથલાવ્યો,” એમ કહી વનખાળા વેશેજ મહે એના હાથમા મહારો પોતાના નામનો કાર્ડ આપ્યો. આ બધું તરકટ રમનામા મહારો યુક્ત ઉદ્દેશ એ હતો કે કોઇ પણ પ્રકારે “વનમાળા અને વીરો એક વ્યક્તિ નથી, પણ વીરો એ પોતાનો દુશ્મન અને વનખાળા એ તેની મદદગાર છે,” એમ તેના મગજમા ઠંસારી દેવું. વળી વનમાળા વેશેજ મહે ડિટેક્ટીવને આપ રાજકુમારીનું હરણ કરવા ગયા છો, એ ખબર આપી હતી, જેનું કારણ પણ એનો વિશ્વાસ મેળવવો, એજ હતું. મહેજ ભાનુમતીને લઇને નહાસેલો આપનો ઘોડો ઝાડ સાથે ખાંચ્યો હતો, અને આપને રાજકુમારીના હરણમા મદદ કરી હતી.

વેશધારી ડિટેક્ટીવને ઝોરડીમાથી બહાર કાઢી વનખાળાનો વેશ ત્યાગી હું પાઠો વીરોને વેશે અહીં આવ્યો, અને મનુ તથા સરયુને મળ્યો. પ્રભુ! ડિટેક્ટીવ ભાનુ, આપનો વફાદાર વીરો, વનખાળા! કે વારાગતના વિશ્વમેહાહીની, જે ગણો તે હુજ.

“શાઆશ! શાઆશ! ભાનુ તહારો આટઆટલા ઉપકારો

અને ઉત્તમ કામેથી પ્રસન્ન થઈ આજ હું ત્હને એક અમુ-
મુલી અક્ષીશ આપવા ચાહું છું મ્હને આશા કે કે એ અક્ષીશને
તું જનના જતને જાળવશે”

આટલું બોલી ગુનામસિહે પોતાની પુત્રી સરયુ । સરોવરની
સુન્દરીનો હાથ ડિટેકડીવ ભાનુપ્રમાદના હાથમા મૂકી દીધો આશિર્વાદ
આપ્યો ‘ પ્રભો ! તમારી જોડી દીધાંયુ રાખે । ”

“ કેમ ખૂદેન ! પિતાની પમદગીનું આ પાત્ર ગમજેને ? ”

સરયુ પિતાના આ પશ્ચના ઉત્તરમા કેવળ હસીજ ‘ જોન અને
મદહાસ્ય એટલે શું ? અપ્પવી શરમાળતા ! એનો અર્થ સ્ત્રીકૃતિની નિશાની !

સરયુ અને ભાનુ ઉભય નવ-વિવાહીત દંપતી-યુગલ સરોજને
પગે પડયુ “ બેટા ! અખડ સૌભાગ્યવતિ ભવ । ” માતાએ પુત્રીને
શુભાશિષ દઈ પાસામા દાખી

આ માગલિક પ્રસંગ બદમાશની યોહીલોહાણુ લાસ પણ જોઈ
રહી હતી તેની નાડી મદ મદ ચાલી ગઈ હતી છેવટની ધડીએ
મરનારની ઇન્દ્રિયો ચચળ થાય છે, તેમ મોહનની પણ વાચા જરા
જરા ખુલી બધા તેની પાસે દોડી ગયા તે પ્રાણુ છોડતા છોડતા
બોલ્યો

“ યુ યુ લાખસિહ ”

ખહારવડીઓ તેની છેક પાસે ગયો “ મોહન ! શું કહે છે ? ”

‘ સરોજ ! ત ત મા રી સરોજ. દેવી પવિત્ર છે ; નિર્દોષ
છે હુંજ પાપી છું ”

તે ગયો ખહારવડીઆના દીલની શકા તે મરતા મરતા છેવટની
ધડીએ સ્વમુખે દૂર કરતો ગયો ગમે તેવો પાપાત્મા છતા તેના આ
કરુણ દયાળુ મ્હોત ઉપર બધાએ બે આસુ પાડા

પુષ્પ:-૨૨મું.

“સ્નેહીને ખાતર !”

હ-સરોવરને આરે ખુલ્લા ચોગાનમાં આજે પ્રભાતે ખંડારવડીઓ ગુલાબસિંહ, સરોજ, સરોવરની સુંદરી સરયુ, ડિટેક્ટીવ ભાનુ-પ્રમાદ, મનુકુમાર અને રાજકુવરી ભાનુમતી ભેગા ભેગલા છે મોહનને છેવટના અભિ-સંસ્કાર કર્યા પછી ભાનુ ભતેજ ભાનુમતીને

અત્રે તેડી લાગ્યો હતો પોતાની પાસેનું ફૂલ અચારે ભાનુમતીને અને પ્રભાતનું ખીચેલું તાજું ગુલાબ સરોવરની સુંદરીને અમોઝે શોભા રહ્યા હતા સરયુ તથા સરોજની સાથે રાજકુવરી ભાનુમતીને પણ આજે પ્રભાતે સ્નેહ-સરોવરમાં આન કરવાનું સદ્માન્ય પ્રાપ્ત થયું હતું.

સમય થતા સર્વ મહા ગોહવાદ ગયું વીરા અર્થાત્ ડિટેક્ટીવ ભાનુએ પોતાના જીવન-ઇતિહાસના પૂર્વના પાનાઓ ઉઠેતવા શરૂ કર્યા.

“જોકે મ્હારો ઇતિહાસ મહુજ લામો હોય તેના ઉપર એક વ્યવસ્થા નવલકથા લખાય એમ છે, છતાં હું તે અત્યંત સંક્ષેપમાં કહી બતાવું છું જેથી કોઇએ કોઇ જાતની એમાં શંકા લાવવી થોડી નથી કારણકે વૃત્તાંતનો સુખ્ય અને ઉપયોગી ભાગજ હું આપ સમક્ષ વર્ણવવા માગુ છું.

આજથી લગભગ દશ વર્ષની વાત છે, કે જ્યારે મ્હારી ઉમર કેવળ બાર-તેર વર્ષની હતી યુવરાજ મનુકુમાર પદરની વયના હતા. મ્હારા પિતાશ્રી સંન્યસ તત્ત્વિન હતા મ્હારો અને મુન્દરા નો અન્નસં-ક્રમ એકજ નિશાળમાં અને એકીસાથે ચાલતો હતો. અર્થાત્ અમરદા બેઉ વચ્ચે ગાદી મિત્રાચારી હતી

તેજ વખતે અમારી સાથે મિત્રતાનો ગાઠ દાવો કરનાર એક ત્રીજી મૂર્તિ હતી, અને તેનું નામ “ મોહનલાલ ” રાજપુરના નગર શેઠનો એ એકનો એક પુત્ર હતો.

સમય જતા અમારા ત્રણેનો અભ્યાસ પૂરો થયો મ્હે ડિટેક્ટીવ લાઈન લીધી, બ્યારે યુવરાજે શસ્ત્રવિદ્યાની માહીતી મેળવવા માડી મોહનને મેના નામની એક અતિ રૂપાળી બહેન હતી વારવાર મોહનને ત્યા જતા યુવરાજ મનુકુમારની આખો તેના ઉપર હરી તેઓ એને મ્હાવા લાગ્યા.

પરિણામ એ આવ્યું કે યુવરાજ તેમના પિતાના અવસાન પછી ગાદીએ બેઠા, ત્યારે તેમણે મોહનની સમતીથી મેના સાથે લગ્ન કરી દીધા આ વખતે મ્હાગ અને મોહનના માતૃપિતા આ સસારથી વિદાય લઈ ચૂક્યા હતા મનુનો અત્યાચ્છ છતાં મ્હે મ્હારા પિતાની દીવાનની જગ્યા ન ગિવકારી હું તો રાજ્યના મ્હાના મ્હાના ધૂપા કેસો પકડવામાજ પડ્યો.

મોહનને પિતાના મરણથી લાખોની મિત્કત મળી તે અધોગતિને પ્રથે ઉતર્યો જતે દિવસે વેશ્યાગામી અને છાકટો થયો મ્હારી અને યુવરાજની મિત્રતા હવે તેની સાથેથી ઘટવા લાગી એકવાર હૃદયહાર દારૂ પીને તે યુવરાજને ત્યા ગયો પોતાની બહેનને તેણે યુવરાજને સમજાવી મ્હને દૂર કરાવવા મમજાવી કારણ હું તેની આ નીચ ચાલ-ચલગત માટે તેને અત્યંત ધિક્કારતો હતો.

યુવરાજે બ્યારે મોહનની વાત કાન ઉપર ન નાખી, ત્યારે મોહન મ્હારી સાથે યુવરાજનો પણ ઘાટ ધડા તૈયાર થયો પોતાની બહેનને ઉધુચતુ સમજાવી તેણે યુવરાજને ઝેર આપવાનું નકકી કર્યું આ વખતે હું રાજપુરની પ્રજાનો માનીતો ડિટેક્ટીવ થઈ પડ્યો હતો.

મહારે બે મોહનના આ પ્રપચની વાતથી આવી ગઈ ચાહના પ્યાલામાં
ઝેરની પડીકી નાખતી મેનાને મ્હે યુવરાજ સમક્ષ પકડી પોગળ ખુથી
ગયુ, અને મહારા કહેવાથી યુવરાજે મહારાણી મેનાનો તે દિવસથી
ત્યાગ કર્યો

બીજેજ દિવસે યુવરાજ મતુકુમાર શિકારે ગયા એ ત્રણ દિવસ
થયા છતા તેઓ પાછાજ ન આવ્યા મત્રી તથા અન્ય સરદારો આથી
અત્યંત ચિન્તાતુર થયા રાજસેવકોને ખમર કાઢવા મોકલ્યા તેઓ
જગલમાંથી રાજકુમારના લોહીવાળા કપડા લઈ આવ્યા સિંહની યુક્ત
પાસેથી મળી આવેલા કપડા ઉપરથી લોકોએ યુવરાજને સિંહે ફાડી
ખાધા, એમ માની લીધું એ દિવસ શોક પાળી તેઓએ યુવરાજના
ન્હાના બધુને ગાલીએ ખેસાડ્યો

દુનિયા ઝૂકતી હય, ઝૂકાને તાલે ચાહીએ આ આમ
બની શકે કે કેમ ? એટલો વિચાર પણ થોડાજ કરે છે યુવરાજનું
ખુન નથી થયું ? એમ વણા જણ્યુંને મ્હે સમજવું પરંતુ કોઈએ તત્
ડીનો સર કાને ન ધર્યો છતા હું ન ડર્યો મોહન ઉપર
શક ગયો, તેથી મ્હે એની ખાતગી રીતે તપાસ કરવા માડી, પરંતુ
રાજપુરમાં મોહન કે મેના કોઈનો પત્તો ન લાગ્યો મહારી શકા
સજ્જડ થઈ યુવરાજને ગૂમ કરવામાં આ નરાધમ બાઈ-બહેનોજ
હાય છે, એમ મ્હે ધારી લીધું હું “ રાજપુરનો પ્રખ્યાત ડોક્ટરીવ
લાલુપ્રસાદ ” ગુપચુપ યુવરાજને શોધી લાવવાની પ્રતિજ્ઞા કરી રાજપુર
છોડી ગયો

એક વરસ વીતી ગયુ પરંતુ મ્હેને કયાય પણ મોહન-મેનાનો
પત્તો લાગ્યો નહિ છતા મ્હે આશા ન છોડી યુવરાજને પ્રાણના બોગે
પણ ખોળી કાઢવા એજ મહારો નિશ્ચય હતો તેઓ જીવે છે, એમ

મહારે હૃદય મ્હને કહેતું હતું એટલામા એક દિવસ મ્હને પ્રેમમા
નીચે પ્રમાણે વાચ્યું

“ યુવરાજ મનુકુમારનું મળી આવેલું હાડપિંજર. ”

રાજપુરના પ્રખ્યાત ડિટેક્ટીવ ભાનુપ્રસાદ કે જે યુવરાજનું ખૂન
થયા પછી એકાએક અદ્રશ્ય થયા હતા, તેઓ આજે એક વરસે યુવ-
રાજની ભાળ લઈ પાછા આવ્યા છે એક સિંહની ખાલી ગુફામા તેમણે
ન ઓળખાય એવું હાડપિંજર આપ્યું છે તદુપરાત યુવરાજના અંગ
ઉપરના દાગીનાઓ પણ તેમણે હાજર કર્યા છે મધુરી અને મોહનનો
તેઓને કશો પતો લાગ્યો નથી પરંતુ તેમને પણ શોધી કાઢવાની
તેઓ આશા આપે છે ”

આટલું વાચતાજ મારા હાથમાથી પેપર પડી ગયું મહારી એક
વરસની ગેરહાજરીથી મોહને મ્હને મુવેયો ધારી આ ગસ્તો લીધો
મહારે અદ્યે તે પોતેજ “ રાજપુરનો ડિટેક્ટીવ ભાનુ ” થઈ પડ્યો

મ્હને પણ દેવના નામે આ સાઠીયાને પૂજવા દીધો વખત આવે
ત્યારે વાત ! એ નિશ્ચય કરી હું એ વેશધારી મોહનની પૂઠે પડ્યો અતે
મહારી કપના સાચી પડી વેશધારી ડિટેક્ટીવ તે મોહન પોતેજ હતો

રાજપુરને પાદરે કોઈ મધુરી નામની પરદેશી વેશ્યા આવેલી
છે, એમ મ્હને ખાતમી મળતાજ હું વેશ બદલી ત્યાં જઈ પહોંચ્યો
મહારી અત્યંત અગ્નયબીની અદર મ્હને માલમ પડ્યું, કે તે બીજી
કોઈ નહિ, પરંતુ મનુની એક વારની પ્રિયતમા અને પેલા બદમાશ
મોહનની બહેન મેના હતી મધુરીના બહેનેલા નામ અને વેશમા પણ હું
તેને જોતાજ ઓળખી ગયો

“મનુ અહીંજ કારાચહનાસ સેવતો હોવો જોઈએ,” એમ મ્હને
લાગ્યું અને આ વાતની ખાત્રી કરવા હું એક દિવસ અધારી રાત્રીએ

બધા હૈ વાહુરીઓની સાથે સગીત સાબળી ઘરબેગો ન થતા હુ તે રાતે તેજ મકાનમા છૂપાઈ રહ્યો.

બ્યારે મધુરી નિદ્રાધીન થઇ ગઇ ત્યારે હુ છૂપી શોધ કરવા લાગ્યો. એટલામા અચાનક મ્હારે કાને એક મદ રૂદન ધ્વનિ પડ્યો. હુ અચાનની દીશા તરફ ધીરે પગથે ગયો અનાજ બહુજ નીચેથી અને ઉડાણુમાંથી આવતો હતો રામનુ નામ લઈ હુ મકાનના એક છૂપા ભોયરામા ઉતર્યો મ્હે ત્યા શુ જોયુ ?

એક કમકમાળી ભરેલો દેખાવ યુવરાજ મનુને બદિવાન દશામા પેલો નરરાક્ષસ મોહન ચાપખાતો માર મારી રહ્યો હતો. હુ મિહની માફક તેની ઉપર કૂદ્યો. મોહનને બેહોશ કરી મ્હે યુવરાજને છોડ્યા. અમે બંને બાળમિત્રો લાખે વખતે એકમેકને ભેટ્યા મ્હારી પિસ્તોલ મ્હે યુવરાજને આપી, જગતમા નહી સી જવાનુ કહ્યુ તેઓએ દ્વાર ખ્હાર પગ મૂક્યો, અને હુ જોયો યુવરાજની જગ્યાએ મોહનને બાંધી બહાર નીકળવા જતો હતો, તેજેજ પકડાઈ ગયો યુવરાજ મનુની ન્હાસભાગથી જગી ઉઠેલી મધુરી સેવકો સાથે ત્યા આવી પ્હોચી હતી સ્તેહીને બચાવવા જતા હુ પોતેજ પકડાયો.

બ્યારે દુષ્ટ મોહન હોશમા આવ્યો, ત્યારે તેણે પોતાના બે ચાડાળ સેવકને મ્હને જગતમા લઈ જઈ કતલ કરવાનો હુકમ આપી દીધો મારાઓ મ્હને જગતમા લઈ ગયા બ્યાથી શુનામસિદ્ધ ! તમે આવી મ્હને બચાવી લીધો તમારી આજ્ઞાનુસાર મારાઓને મ્હે મ્હારા કપડા ઉતારી આપ્યા અને તેઓએ બદમાશ મોહનને તે બતાવી મ્હારે ખૂન કર્યું છે, એમ જુઠું કહ્યુ.

તે પછી મ્હારે ખરે નામ છૂપાની વીરાને વેશે હુ તમારે ત્યા રહ્યો એક વખત આપના કામસર જતા રસ્તામા મ્હને મનુ ખજો. મ્હે એને મ્હારો તમામ ઇતિહાસ કહી સબળાની સલાહ દીધી, કે ન્હાલ બ્યા મુધી એ વેશધારી ડિટેકટીવ અને તેની બ્હેન ન પકડાય,

ત્યા સુંદરી આપણે ગુપ્તજ રહેવું ” તેણે એ કબજા કર્યું અને મહારા કહેવાથી મનુએ સરિતા તટે ઝુપડુ બાધી છુપે વેશે વેશધારી મોહનની તપાસ કરવા માડી

મનુને શોધવા વેશધારી મોહન મણીપુર આવ્યો, ત્યારે મનુએ ભાનુમતીના મહેતના મુખ્ય રક્ષકની નોકરી મેળવી લીધી હતી હવે મહેતે તમારા છૂપા ગ્યાનની, અને તમારા જોવા વીરની ભારે ઓથ હતી મહે પણ તમારે ત્યા છૂપા વેશે અને છૂપા નામે રહી એ બદમાશને પકડવા પ્રયત્નો શરૂ કર્યા

ત્યારબાદ માતૃશ્રી સરોજને પાણીમાથી બચાવી મહે મનુનેજ તેના ઝુપડામા સોપ્યા આજ મહારો ઇતિહાસ મહારૂ ધારેનું કામ આજે પૂર્ણ થયું છે આવતી કાલે યુવરાજ મનુ અને હું, અમે અમારા અમલ નામકામમા રાજપુરની પ્રગ્ન સમક્ષ બહાર પડવા ધારીએ છીએ

વીરાનો ઇતિહાસ અહીં પૂરો થયો બહારવટીઓ ગુલાબસિંહ તો સ્નેહીને આતર ! આટઆટલા ભોગ આપનાર ભાનુની તરફ જોઈજ રહ્યો ખરેખર ! સકટમા રહાય યાય એજ સન્મિત ! ભાનુ એવોજ સાચો સ્નેહી હતો

પુષ્પ:-૨૩મું.

“ હું બહારવટીઓ કેમ થયો ? ”

વે ગુલાબસિંહનો વારો હતો પોતાનો ઇતિહાસ કહેતા પહેલા તે બોલ્યો “ ભાનુ ! તારી માફક મહારો ઇતિહાસ બહુ લાંબો નથી, પરંતુ હૃદયવિદારક વધુ છે ”

“હુ વીરવટીઓ કેમ થયો ?” એનો જવાબ એકજ છે

“જગતના નિર્દય શ્રીમાનેને લઇને । સત્તાધીશોને લઇને ।”

ન્યારે હુ સોળથી સત્તર વર્ષનો યુવાન હતો, ત્યારે મહારા માતા પિતા વીરપુરની જમીનદારીમાંથી લીલાટહેર કરતા હતા વીરપુરમાં એક અમારાથી ઉતરતા શ્રીમાનની કન્યા સાથે મહારા પિતાએ મહારા લગ્ન કરવાની ના પાડી, તેથી તે અમારો શત્રુ બન્યો પેટનો બબ્બો ગામ માજે એ સુત્રાનુસાર ન્યારે તેનું પોતાનું તો કાઠ અમારી સાથે ન ફાટ્યું, ત્યારે તેણે ગામની ખડણી ઉતારાવવા આવતા સુલ્તાનના સુબાને જઈ અમારી વિરુદ્ધમાં ભભેરણી કરી સુમો તુર્તજ મહારા પિતાના ગામમાં આવી પહોંચ્યો અમે એમની યાચ એટલી પરોણાચાકરી કરી

તે પછી દુશ્મનના બમાવેલા સુમાએ વાત છેડી, ‘જમીનદાર મહાશય ! મહે એવું સામળ્યુ છે, કે હવે તમારા ગામની આવક વધી છે, તો આવતે વર્ષેથી તમારે ખડણી પણ દોઢી બરવી પડશે ’

મહારા પિતાજીએ આ વાતનો ઇન્કાર કર્યો આ ગરમાગરમ તકરાર ચાલતી હતી, એટલામાં મહારી ચૌદ વર્ષની રૂપાળી બહેન “વીરમતી !” કંઈ કામ પ્રમગે ત્યા આવી અમે રજપૂત રહ્યા એટલે હુ ધટનો રીવાજ તો સ્વાભાવિકજ હોય । પણ મહારી બહેનને સુમો આ ઝોરડામાં હશે । એની ખમર ન હતી, એટલે એ ખુદને વદને આવી લાગી વિષથી સુબાની નજર તેના ચદ્રવર્ન ઉપર પડી ગઈ તે યોકયો

એકાન્તમાં તેણે ધીરે રહી મહારી કુમારી બહેનની માગણી મહારા પિતાની પાસે કરી પછી શુ પૂછવું ? રજપૂત બચ્ચાનું લોહી એક વિષયાધિ મુસલમાનની આવી નીચ માગણી સામળીને ઉઠળ્યા વગર રહે કે ? તેમણે સમશેર મ્યાનમુકત કરી સુબાને દાર પહાર જવા ફરમાવ્યું

આ અપમાનનો જવાબ અમને શું મળશે ? એક અમને આગળથી ખપરજ હતી આવતી આપત્તિને સહવા અમે કમ્મર કરી તૈયાર થયા હતા એટલામા સુમો સુતાનનો જમીન જપ્ત કરવાનો પરવાનો, અને સિપાઇઓ સાથે આવી પહોંચ્યો. મ્હારા પિતા તેની સ્હામુ થયા, અને તેમાજ વીરગતિ પામ્યા પિતાજીના આકરા સોગ દે હું મ્હારી માતા તથા યુવાન બહેનનું રક્ષણ કરવા તેમને લઇ ગામ છ્દાર ન્હાઠો પરનું સુમાન માણસો મ્હારી બહેનની પૂઠે પડ્યા. મ્હને ધાયલ કરી તેઓ મ્હારી બહેનને ઉચ્છેદી ગયા.

જગલમા એક ઝાડ તળે મ્હે મ્હારી વૃધ માતાને ઇશ્વરને બરોસે સુવડાવી બહેનને બચાવવા હુલથડતો છતા પાછો ગામમા દોડ્યો ગામના લોકો મ્હાગ પિતાની આવી કફેડી નિયતિ કરવા માટે સુખા અને તેના માણસોની સ્હામા થયા હતા મતાધીશ સુમાએ આખા ગામને આગ લગાડી હતી આરે બાળુથી બળતા ગામલોકોના ઝુપડાઓને હુ બળતે જીગરે જોઇ રહ્યો એટલામા મ્હારી નજર સુખા અને તેના માણસો ઉપર પડી તેમના હાથમા મ્હારી બહેન હતી સુમો ગામને ઉજ્જડ કરી પાછો ફરી રહ્યો હતો હુ પણ એની પૂઠે પડ્યો.

અધન્ય રાત્રિ પડવાથી સુખાના માણસોએ જગનમા તપુ ઠોડ્યો, અને જ્યારે રાત્રને વખતે સુમાએ મ્હારી બહેન ઉપર બળાકાર કરવો શરૂ કર્યો, ત્યારેજ ઝંતુની એવો હુ ત્યા જઇ ચઢ્યો સુખાની ગરદન પકડી મ્હે તેને નીચે નાખ્યો તેનું જ કાતીલ ખજર તેના પેટમા ખોમી દીધું પછી હુ ફર્યો પરનું મ્હે શુ દીડું ? મ્હારી બહેન ત્યા ચત્તીષાટ પડેલી હતી હાય હુ અજગી રખનમર નહોતો આવી ચૂક્યો મ્હારી બહેનનું શિયળખન તે નરાધમ સત્તાધીશથી લૂટાઇ ચૂક્યું હતું. બ્રહ્મ બગીચાને લઇ હુ લાગ્યોજ ગતોરાત સુતાન સમક્ષ દોડ્યો.

સુલતાન મહે આ ઘોર અન્યાયારની ક્રિયા કરી એટલામા ત્યા સુમાના સિપાઈએ સુમાની લામ લગ આતી લાગ્યા

વિષયો મત્તાધીશ સુલતાનની નજર પણ મહારી પહેનના સૈન્ય ઉપર ઠગી ગઇ તેણે મહેને એ અન્તમા બોલાવ્યો પછી કહ્યું

“ગુલામસિદ્દ ! એમજ શર્તે ત્હને થયેયો તમામ અન્યાય હું પાછો ભરપાઇ કરી દેના તૈયાર છું અને હવે આ ત્હારી બાંટ થયેન પહેનને તું મહારા જનાનામા મોની દે ”

આથી વધુ હું ન સામળી શક્યો મહે તેજ વખતે સુલતાનના કપાળમા બળપૂર્વક એક મુકકી ઠોકી દીધી સુલતાનની આંસુથી મહેને કેદ કરામા આવ્યો

બીજેજ દિવસે મહે સામળ્યુ કે મહારી પહેને મહારા છૂટકારા બદલ સુલતાન સાથે લગ્ન કરવાનું નમ્કી કર્યું છે અરેરે ! આ પહેન ! કે જેને માટે મહે આટઆટનું કર્યું ? ફળકલકીની એ પહેનનું લોહી પીવા હું અધીરો બન્યો મહેને શર્ત મુજબ જલમાથી છૂટા કરવામા આ પો પણ હું કયાય ગયો નહી એક વખત એ રણપુતાણીની કૂખ લગ્નવનાર પાપીનીને ઠાર કરવી, પછીજ જવું, એવા દ્રઢ નિશ્ચયથી મહે સુલતાનને મહારી પહેન સાથે છેલ્લી મુલાકાત કરાવવા વિનવ્યો મહારી અરજી સ્વીકારાઇ હું જનાનામા ગયો ત્યા મહારી પહેન સુલતાનની બેગમના ઠાઠમા બાંધીઓ વચ્ચે મશરૂના ગલીઆ ઉપર પડેલી હતી બાંધીઓને વિદાય કરી, તેણે મહારી તરફ જોયું મહેને જોતાજ તે બોલી, “ આવ ! માઇ ! બેસ ”

પણ મહે આ કલકીની સ્થામુ જોયું શુધ્ધ નહી ઉભા રહેતાજ મહે કહ્યું, “ વીરમતિ ! પાપીની તને આ શું સૂઝ્યું ? ”

“ માઈ ! ” તે બોલી, “ તું એમ પારે છે કે, હું સુલતાનની

બેગમ થઈને રહીશ ? ના ના જોવો તું રજપૂતનો દીકરા છે, તેજ હું
પણ રજપૂતાણીનું દૂધ ધાવેલી છું ”

“ તો પછી આ બંધુ શું ? ”

“ ત્હારી મૂકિતને માટે પ્રપચ ”

એટલું કહી તે ઉઘી થઈ ગઈ મનૂતબેર તેણે પોતાની સાડી
માથે ચળકની કટારી ખેંચી કાઢી જોતજોતામા પેટમા હુવાવી દીધી
હું જોતોજ રહ્યો લોહીના ઘોષમા રંગાઈ પડેત ત્યાજ-મ્હારી તજર
આગળજ રાખ તુલ્ય થઈ પડી

પહેનની આ હિમત જોઈને હું મુગ્ધ થયો છેવટના બે આસ
પાડી હું સત્વર ત્યાથી નાઠો

બ્યારે જગલમા આવ્યો, ત્યારે ઝાડ નીચે મ્હારી મૃત માતાનું
રાખ પડેતુ હતુ હું રડી પડ્યો દુનિયાથી કટાળ્યો, અને છેવટ આપ-
ધાતનો નિશ્ચય કરી હું ગર ઉપર આવ્યો ત્યા એકાએક એક યોગી
પુરૂષે મ્હને અટકાવ્યો

તેણે મ્હારો હાથ જોયો તે બોલ્યા, “ વત્સ ! ત્હારા હાથમા
રાજચિહ્ન છે એટલે તું ભવિષ્યમા રાજા થશે ત્હારા ભાગ્યમા હજુ
પદ્મ વરસ પર્યંત જગલમા ભટકવાનું છે તે માટે તું આપધાત
કરવો છોડી દઈ ખ્હારવટીયું ખેડ ! પણ આટલી શક્તિ ! ગરીબોની ગર-
દન ઉપર છુરી મૂકી પૈસાદાર થનારને ત્હારે લૂટવા ! પણ તેજ ધનથી
ગરીબોને પોષવા ! ખ્હારવટીઓ બનજે, છતાં પવિત્ર, દયાળુ અને
પરોપકારી રહેજે ! હું ખીતે જોઈ ત્હારો આ વખત હમેશા સભારજે ”

તેમના એ ઉપદેશ અનુસાર હું ખ્હારવટીઓ બન્યો તે પછી
આરેક વર્ષે એક ઝુપડામા એજ યોગીરાજ મૃત્યુ શય્યા પર પડ્યા
હતા તેમણે મરતા મરતા આ સદગુણી કન્ષારત્ન સરોજ મ્હારા
હાથમા સોંપ્યું જે વખતે એ આશરે પદ્મ વર્ષની હતી આ

યક્ષ-લવન પણ તેમણેજ ખતાવ્યું તે પછી હું સરોજને લઈ
અહીં રજા સરયુના જન્મ થયા પછી અગીઆર વરસે ભાનુ !
તહને મહે બચાવ્યો ” તેર વર્ષની સરયુને છોડી એની માતા પાણીમા
પડેલી, જ્યારે મહારી વય પૂરી છત્રીસની હતી

“ ત્યારે દેવી યોગીરાજને કયાથી મળ્યા ? ” ભાનુએ સવાલ કર્યો

“ તે એને પોતાનેજ પૂછી જો ” ગુલાબસિંહે કહ્યું

“ ભાનુ ! ” સરોજ બોલી એ હું પોતે પણ નથી જાણતી
જેમ એ બાપેત મહે મહારા પિતશ્રીને (યોગીને) કોઈ દિવસ નથી
પૂછી, તેમ એમણે પણ મહેને એ નથી કહી કેવળ હું એટલું જાણુ છું,
કે યોગીદેવ મહારા પાવક પિતા હતા તેમણે મહેને બે વર્ષની ન્હાની
વયમાથી પાણીને ચૌદ વર્ષની કરી હતી ”

“ ત્યારે તમારા માબાપ વગેરે કોણ ? એ તમે કશું જ જાણતા
નથી ? ”

“ ના ! ”

“ કેવું આશ્ચર્ય ? ”

પુખ્ત:-૨૪મું.

“ છેવટ અને ઉપસહાર ”

(૧) પુખ્ત-૮ મામા ભામિનીએ મધુરીના કાનમા કહેલા સપ્તદો.

“ હુંજ તારો ભાઈ મોહન હોઈં ડિટેક્ટીવ ભાનુ ” હતા

(૨) મનુકુમાર તથા ડિટેક્ટીવ ભાનુ પોતાના ખરા નામકામમા
પ્રકાશમા આવ્યા ભાનુમતી મનુકુમારને વરી, રાજપુર સિધાની-
મનુએ રાજપુરની ગાદી ભોગ્રવી

(૩) ભાનુમતી તથા ભાનુચંદ્રના અત્યાચરે પેલા ચોગીચકામાની સવિવ્યતણી સાચી પાડવા' બહારવટીઓ ગુલાબસિંહ મણીપુરના મહારાજના પદે પિરાળ્યો, જ્યારે સરોજ ! મણીપુરની મહારાણી બની

(૪) સરોવરની સુંદરી સરયુ અને ડિટેક્ટીવ ભાનુપ્રસાદના લગ્ન ધામધુમથી થયા ગુલામસિંહે કન્યાદાનમા રનેહ-સરોવર અને ચૂસ-ભુતન સરયુને આપ્યા સરયુ તથા ભાનુએ ત્યાજ નિવાસસ્થાન રાખી રનેહ-સરોવરની મજા જીવનભર ચાખી

(૫) રાજ્યગાદી મળતાજ પિતા તથા બહેનનું વેર વાળવા ગુલાબસિંહે વીરપુર ઉપર ચઢાઇ કરી રાજપુરથી પણ મદદ આવી પહોચી, સુલતાન મરાયો અને એ ગાદી અતે ગુલાબસિંહના અત્યાચરે ભાનુને મોગી

વાચક ! તું પણ આ કાલ્પનિક ગુલાબના ફૂલને તારા હૃદય-સરોવરમા રોપાવી, કોઈ સરોવરની સુંદરી મળે તો તેની પાસે તોડાવી, સ્વપ્નમાજ સુધરે ' અને હમેશ આ વાર્તા સંભારજો' અસ્તુ

— સમાપ્ત. —

મુદ્રણાલય — “શ્રી અનાવીલ બન્ધુ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ.

મુદ્રક — ગોવિન્દજી રાઘાલાલ નાયક

મુદ્રણસ્થાન — ભાલવાળીપોળ-અરાનપુરી ભાગોળ-મુરત

પ્રકાશક — હરીલાલ જીવજીલાલ ડક્કર

“ શ્રી નવજીવન પુસ્તકાલય ” ટાવરરોડ શ્રી કૃષ્ણ

સીનેમાની બાબુમાં-મુરત

૨૫૮૮ લખો.
(સામાજિક નવલકથા)

પગલું પ્રાંત વિષુ કોથી ! પ્રભુની વાટ છે બહાલી,
પરસ્પર પ્રમતે ખાતર ! પિવાતી ઝેરની પ્યાલી

ખાતર કરતી પ્યાલી બહાલી ગણુ કુમા
- જાણુ ના ! - મારિયા પી ના બાબુમની -
જેત પને તમે બહુ મિન-ઓ વેગશે
શ્રી નવજીવન પુસ્તક લે

વનનાશ

પ્રકર હરીયાલ જીવજીવાલ બુદ્ધિસદા

નો સર્વ નાશ. ૪૪
માત્ર રીપીયો ફાલ પો'ટલ

